

CICERON
ORATIO
PRO SEXTRO

BIBLIOTHÈQUE DE L'UNIVERSITÉ
RÉSERVE — XVIe SIÈCLE
864

PP 26.

4448

UNIVERSITÉS DE PARIS
BIBLIOTHÈQUE DE LA SORBONNE

13, RUE DE LA SORBONNE - 75257 PARIS CEDEX 05
TEL : 01 40 46 30 27 - FAX : 01 40 46 30 44

Inv.

SIGB

Sibil

SU

Cote

R XVI 864

1153377246

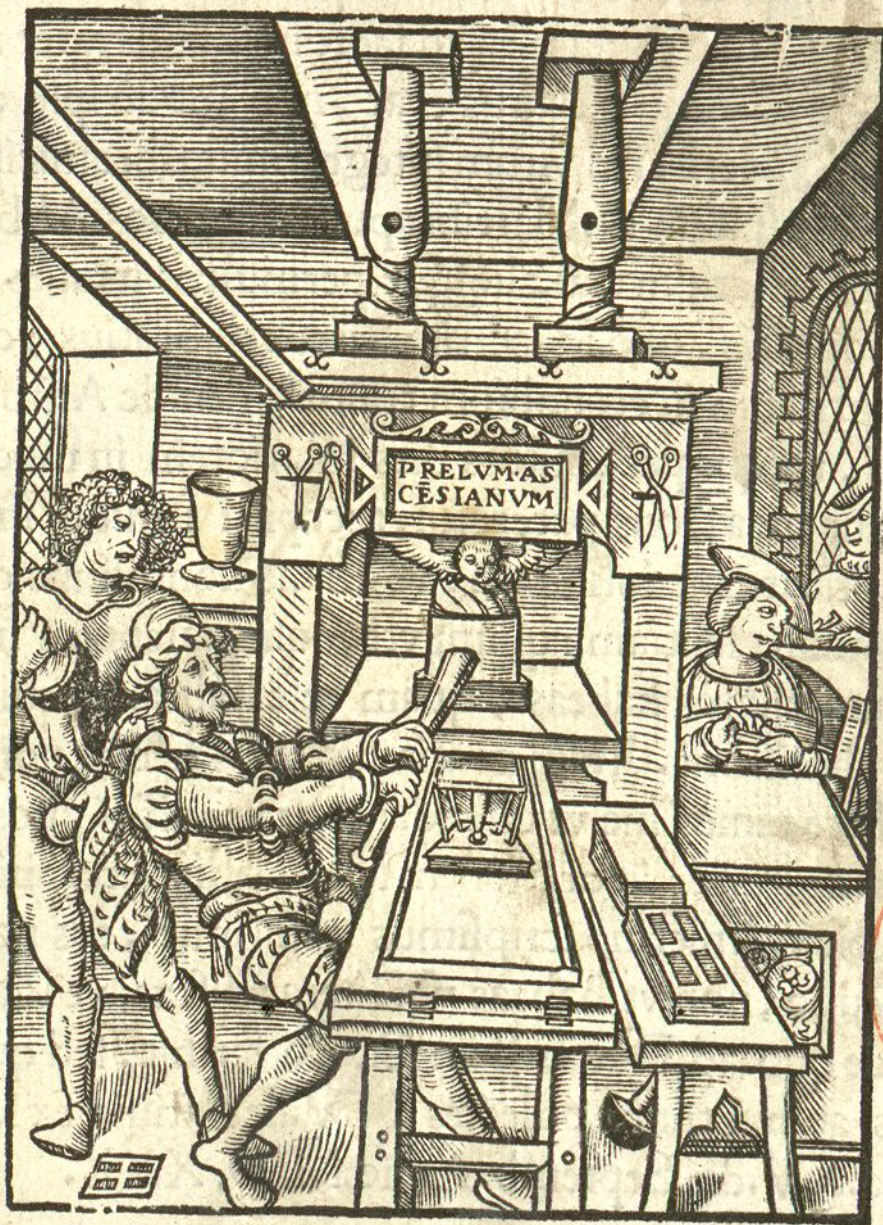
R XVI 864

I. l. 11. 20.

PRO SEX·ROSCIO

Amerino M. TVLLII Ciceronis Oratio, cum
F. Syluii Ambiani Commentariis.

*Subbouchet 16.
1671*

Vendatur Iodoco Badio, sub Gratia
& Priuilegio in calce explicandis.

Reuerendo in Christo Patri Ioanni Bursæ
D. Fusciani Abbati, Franciscus Syluius S.

Ermagna animi in me tui beneuolentia Reuerende Pater mihi proxime spectata est, quum causa mea ad sacrum, quod frater meus primū facturus erat, non modò ipse adueneris, sed virum integerrimū, tibi amicissimū Natalem Hospitem D. Martini apud Ambianos Abbatem Ludouicū Messerium tuū, aliósque permultos graues viros tecum adduxeris, quo id sacrum fieret celebratius: quum inde me primum in cœnobium tuum, deinde Ambianos abduxisti, meque per multos dies hilariorē in modum, quā salua mea frons pateretur, accepisti: quum in Hospitis gratiā ita me insinuasti, vt illi me non minus quā tibi iucundum sentiam: quum vtrunque parentem meum non minus charos habeas, quā ipse habeam, cui sunt omnino charissimi. Istam gratiam quāuis referre non possum, habere tamen me vt ostendam necesse est. Quos igitur Commentarios in orationem M. Tullii Ciceronis pro Sex. Roscio Amerino scripsimus nouissime, eos nomini tuo nuncupo, non vt habeas vbi literas discas, vt Plancus Bursa, de quo ad Dolabellam Cicero scribit, sed quibus legendis animū tuum oblectes. Vale Parisiis ex schola Tornaca. XV. die. Septemb. Anno. M. D. XXX.

In orationem M. Tullii Ciceronis pro Sexto Roscio
Amerino Argumentum per F. Syluium.

SEx. Roscius Amerinorum vt nobilissimus ita locupletissimus fuit. Eum
a coena redeuntem T. Roscius Magnus, cum quo ei veteres inimicitiae
erant, ad balneas Palatinas Romae hora noctis prima occidit. T. Roscius
Capito, qui Ameriae erat, eadem nocte huius caedis factus certior L. Cornelio
Chryfogono, qui in castris L. Syllae ad Volaterras erat, hoc factum nunciat.
Chryfogonus de L. Sylla paruo emit amplissima bona Sex. Roscii, tanquam
proscripti. Eorum tria praedia dat Capitoni: in reliqua T. Magnus Chryso-
goni nomine impetum facit. Quo autem his bonis pacatius & certius frueren-
tur, quaerunt occasionem occidendi Sex. Roscii filii. Is bonis omnibus spo-
liatus ab Ameria Romam confugit. Hi erepta sibi occasione huius occidendi
crimen confingunt. C. Erucio eum tradunt accusandum quod patrem occi-
derit. Erucius, vt crimen verisimile faciat Sex. Roscium patri odiosum, eum-
que odii causa a patre ad colenda praedia relegatum fuisse: & patrem in animo
habuisse, vt hunc exhaeredaret, eam ob rem ab eo patrem occisum esse dicit. Ci-
cero haec omnia refutat, docetque Erucium in accusando negligentem fuisse,
quod metu Chryfogoni neminem fore putaret, qui Roscium defendere aude-
ret. Nam pluribus argumentis parricidium Erucius probare debuit, quod vix
in quoquam credi possit, quod sit contra naturam: ideo Solon legislator sup-
plicia nulla parricidis constituerit, quod parricidam fore non putauerit. Nec
igitur causam cur patrem Roscius occiderit, nec quomodo occiderit Erucius
dicere potuit. Dicit itaque Cicero Iudicibus dubium esse non debere, quin Ro-
scius non a filio occisus sit, sed Magni Capitonis & Chryfogoni fraude & consi-
lio. Nam Roscii caede filius omnibus bonis spoliatus est, hi autem locupletati
sunt maxime. Huius caedis Magnum fuisse authorem docet, quod pauper auar-
us audax inimicus Sex. Roscii fuerit. Roscii Capitonis vitia dicit, vt ad eum
quoque caedis suspicio pertineat, vtque a dicendo testimonio arceatur. Rosciorum
Magni & Capitonis opera Chryfogonum de hac caede certiore factum, ipsum-
que Capitonem fecisse, vt qui secum legati ab Amerinis missi ad Syllam erant,
vt de rei indignitate quererentur, inorata re Ameriam redierint ostendit. Su-
spitione caedis implet Chryfogonum, quod noluerit Sex. Roscii seruos in que-
stionem dari, quod apud se in permagno honore habuerit. Chryfogonum se-
ctorem honorum Sex. Roscii arguit, docetque ea bona iniuste venisse, eaque
omnia L. Sylla nesciente a Chryfogono facta. Quae contra Chryfogonum di-
cit, negat se Roscii iussu dixisse. In conclusione Iudices flectit ad misericordiam.
Causa iudicialis est. Status qualitatis. In hac causa Cicero facit, vt in accusato-

res crimen obiectum reo retorqueat . Vt pro Cluentio accusatores dixerant a Cluentio corruptos esse Iudices: ab Oppianico non a Cluentio id factum ostendit. A Milone factas Clodio insidias accusatores dixerunt: a Clodio Miloni factas esse Cicero probauit . Hanc Sex. Roscii causam quum metu Syllæ nullus suscipere auderet, omni patrocinio destitutus Roscius ad Ciceronem confugit. Eum hortati amici sunt, vt eam causam susciperet . negabant enim eum quicquam ad primum nominis splendorem inuenturum commodius . Suscepto igitur patrocinio victoriam cum summa laude nactus est . Id. Cicero significat in libro, de Officiis secundo, Maxime, inquit, & gloria capitur defensionibus & gratia paritur: eoque maior, siquando accidit, vt ei subueniatur, qui potentis alicuius opibus circūueniri vrgerique videatur. vt nos sæpe alias, & adolescentes contra L. Syllæ dominantis opes pro Sex. Roscio Amerino fecimus . Quæ, vt scis, extat oratio. Idem in libro de Claris Oratoribus, Prima, inquit, causa publica pro Sex. Roscio dicta tantum commendationis habuit, vt non vlla esset, quæ non nostro digna patrocinio videretur. Cicero metuens Syllam, quem in hac causa offenderat, simulata valetudinis causa in Græciã & in Asiam abiit, vt in eius vita Plutarchus scribit. Qua ætate Cicero hanc causam egerit est apud A. Gellium, capite. xxviii. libri. xv.

TABELLA SE-

rie literaria eorū quę in
sequēti opere visa sunt
adnotatu dignissima.

A.

Accipias in partē
bonam. xvii.
Accusatores. ii.
Accusationis & defensio-
nis dies. v.
Accusatorum vtilitas.
fo. xx.
Actum est. li.
Adesse quid sit. i.
Adest pręsens. i.
Adiutor & impulsor. iiii.
Administer. xxviii. &
fo. xxix.
Adolescens. xxiiii.
Æs Corinthium. xlv.
Æs Deliacum. xlv.
Africanus. xxxvi.
Agri quondam q̄ nunc
fœcundiores. xix.
Agriculturę laus. xvi.
& xvii.
Agricolarū laus. xxviii.
Alcmaeon. xxv.
Alienus. xxxii.
Amandare. xvi. xvii.
Ameria. vi. viii.
Amicitia & fides duę res
sanctissimę. xxxix.
Amittere vitam & va-
letudinem. xiii.
Amittere. liii.
Animaduertenda pecca-
ta. xl.
Anserum cibaria. xxi.

Antistius. xxxiii.
Antiqui homines. x. &
iterum fo. xi.
Appromittere seu Ad-
promittere. xi.
Argumenti comici cau-
sa. xvii.
Aridus victus. xxviii.
Aridus homo. xxviii.
Astus. xvi.
Attilius Seranus. 18. 19.
Auctio. x.
Aucupari tempus. ix.
Audacia prorupta & pro-
iecta. vi.
Audacia violat omnia
etiā sanctissima. xxv.
Audaciter. xxxvii.
Audire nuncium. xlv.
Autumedon. xxxv.

B.

Balneę Palatinę. 7.
Belluarū feritas in
figura hominis. 24.
Bestiæ. xxiiii.
Bonitas prædiorū. viii.

C.

Cæcilia Metelli filia
fo. xii.
Cæcilia Balearici
filia. l.
Canes multi nihil ob-
sunt, vbi multi sunt
obseruandi. xxxii.
Canum officium. xx.
Capere somnū. xxiiii.
Capere coniecturam &
consilium. xxxv.
Capillus delibutus. xlv.
Capillus dicitur potius

q̄ capilli. xlvii.
Carbo. xxxiii.
Cassiani iudices. xxx. 31.
Cassianū dictum. xxxi.
Cassius. xxxi.
Cauere inimicitias sociū
& proditorem. vii.
Causam recipere. ii.
Causam dicere. ii.
Cibaria hominū & anse-
rum. xxi.
Cibarius panis. xxi.
Cicero dat causam cur
ipse pro Roscio Ameris-
no dicat. i. in principio.
Cisium. vii. viii.
Clementissimus ab in-
nocentia. xxx.
Cloelius. xxiii.
Coelum pro aere. xxvi.
Coire societatem. ix. xli.
Coitur societas. viii.
Commentari. xxx.
Comici argumenti cau-
sa. xvii.
Committere iudiciū. v.
Committere. lii.
Comparant accusatores
pecunia. xii.
Componere. xiiii.
Conclauē. xxiiii.
Concreditus. xxxix.
Conferre suspicionem &
inuidiam. xxxvi.
Confiteri de peccatis. fo-
lio. xlii.
Conscientia mala. xxv.
Consilium publicum. li.
Consuetudinis quanta
sit vis. lii.

Constituere victoriā pa-
cem & rēpublicā. vii.
Consumere operā. xvii.
Corinthia vasa. xlv. 46.
Continere viā. ix.
Corinthium æs. xlv.
Creabatur periculum.
fo. xxx. xxxi.
Creare & facere magi-
stratum. xlviii.
Criminose. xxi.
Cupiditas in re bona &
laudabili. vi.

D.

Damnū incurrere
fo. iii.
Dare occidendū.
fo. xxvii.
Decidere. xl.
Dedita opera. xxxvii.
Deicere de ponte. xxxv.
De improviso. lii.
Deliaca vasa. xlv. xlv.
Deliacum æs. xlv.
Delibutus capillus. xlv.
& xlvii.
Demittere. v.
Depecisci. xxxix.
De ponte deicere. xxxv.
De ponte deicere sexa-
genarios. xxxvi.
Derogare. xxxii.
Despicere. ix.
Destituere. xli.
Dicere causam. ii.
Dies accusationis & de-
fensionis. v.
Diei & noctis horæ duo-
decim. viii.
Dii penates. x.

Diluculo primo. viii.
Doceo de rebus. xi.
Dubitatur passivus. xlii.
Ducere spiritum. xlv.

E.

Effundere pecuniā
fo. iii.
Ementiri. 43. 44.
Emerere de sectoribus. ii.
Equites iudices. xlviii.
Esse in bonis. xxxviii.
Euertere hominem. xli.
Excipere. lii.
Eximere nomen de ta-
bulis. xi.
Existo. xxvii.
Explere odium, famē, li-
bidinem. li.
Exprobrare. xvii.
Extrema ratio. xlv.

F.

Facere & creare ma-
gistratum. xlviii.
Felix cur Sylla. x.
Ferre pro accipere & fer-
re fructum. xxxviii.
Fides & amicitia, duæ res
sanctissimæ. xxxix.
Fides in vtrāq; partem
& bonā & malā. xxxix.
Fides vicaria. xxxix.
Fimbria. xlii.
Fraudare in re bona &
honestā. xlix.
Frequens. vii.
Fructus. xxxii.
Foeminarum nomina
vnde sumebantur apud
Romanos. xii.
Fundus. xlv.

G.

Gratias peccare &
dicantur. xxvii.
Grege & Grege
hominū. xxxii.

H.

Habeo dicere &c.
fo. xxxvi.
Habere honorem
fo. xlvii.
Hyperbole. ix.
Homines postremi. 48.
Honoris causa nomino
&c. ii.
Horæ diei duodecim, &
totidem noctis. viii.

I.

Illudere dignitati. xix
Illudo dignitati, di-
gnitatem, in dignita-
tem & dignitate. xx.
Imperatorum in acie
mos. li.
Improviso. lii.
Impulsor & adiutor. iii.
In bonam partem acci-
pias. xvii.
Incurrere in damnum
&c. iii.
Indidem. xxvii. & xxviii.
Inducere animum & in
animum. xx.
Infantes pueri. liii.
Infinitiuus modus pro
indicatiuo modo possi-
tus. xxxix.
Inire conuiuiū. xx.
In mentem venit dicere
fo. xlii.
Inorata res. xi.

Inopes. ix.

Insidias ponere. xxxv.

Insolentia. xxxii.

Intelligentia. xviii.

Intendere & intentare
periculum. iii.

Interesse in cōuiuio. xvi.

Internoscere. xxi.

Internallo longo. v.

Inuadere pecuniam. iii.

Iudices constituti Sena-
tores. ii.

Iudices soli Senatores. 4.

Iudex seuerus. iiii.

Iudices equites. xlviii.

Iuppiter optimus maxi-
mus. xlv.

Iusta. x.

Iustitia. xxviii.

Iuuenis. xxiiii.

L.

Laborare ex inui-
dia. l.

Lacus Seruilius.
fo. xxxiii.

Lanista. viii.

Latrant oratores. xxxiii.

Legatorū numerus quā-
tus sit. xi.

Legatio est res sancta. xl

Lecticarii. xlv.

Lemniscatus. xxxv.

Lemnisci. xxxvi.

Lex Remmia. xx.

Lex Valeria & plurium
legum nomina. xliiii.

Liberi patronorum no-
mine appellati. ii.

L. Sylla felix. x.

Luctu perditus. ix.

M.

Magistratum fa-
cere & creare. 48
Mali puniēdi. 21.

Malleolus primus in cu-
leum ob matricidium
iniutus. xxvi.

Manceps. ix.

Mandati iudiciū. xxxviii

Mandati obligatio. 39.

Manubię. xxxvii. & 38.

M. Messala li.

Marianorum in ciues
impietas. vii.

Marius. xxxiii.

Meministis distribuisse.
fo. xlii.

Mercede, yna res duas
&c. xxix.

Metire a te. iiii.

Missa faciam. xlv.

Mortem offerre. xv.

Munitare. xlviii.

N.

Narrandū quando
sit patrono. vi.

Narratio quibus
modis fiat credibilis. 7.

Nasci patri & ex patre.
fo. xvii.

Negocio nullo. ix.

Nequitie officina. xlv.

Nobilitas experrecta. 48.

Nomino honoris causa.
&c. ii.

Nothus. xvii.

Nox reipublice offusa.
fo. xxxiii.

Noxa & Noxia. xxiii.

Nullusq. xxxv.

Numeralium nominum
ratio. viii. bis.

Numeralibus addite par-
ticulae, plus, amplius, &
magis. xv.

Nūcius volucer. xxxvii.

Nusq. xxxv.

O.

Offerre alicui mor-
tem. xv.

Officina nequi-
tie. xlvii.

Officina eloquentie. 47.

Officium. xvi.

Operam cōsumere. xvii.

Operarii. xliii.

Opifices. xliii.

Opima præda. iiii.

Os pro audacia & impu-
dentia. xxxii.

P.

Pacē constituere. 7.

Pacisci. xl.

Palma pro certas-
mine accipitur. vii.

Palmarium. viii.

Panis cibarius. xxi.

Parricidii immanitas &
supplicium. xliii.

Parricidarū poena. 25. 26.

Patris in filios potestas.
fo. xvi.

Patres familie. xvii.

Patronorum nomine ap-
pellati liberi. ii.

Patronus testis. xxxvi.

Peccare gratis. xxvii.

Pecunia quæ sit. ii.

Pecuniam inuadere. iiii.

Pecuniam proicere. iiii.

Pecuniam effundere &
 profundere. iii.
 Penates dii. x.
 Percussores. xxxiii.
 Perditus luctu. ix.
 Perfundere iudicio. 29.
 Periculum intendere &
 intentare. iii.
 Perstringere. xxxiii.
 Plus, amplius, & magis
 addita numeralibus. xv
 Ponere insidias. xxxv.
 Posse &c. ii.
 Postremi homines. 48.
 Procrastinare. xi.
 & iterum fo. xii.
 Proicere pecuniam. iii.
 Propria prœdia. ix.
 Præda opima. iiii.
 Præda. xxxviii.
 Prædiorum bonitas. viii.
 Prædia propria. ix.
 Præditus crudelitate &
 similibus. li.
 Præesse questioni. v.
 Proditorem cauere. vii.
 Profligare. xv.
 Profundere pecuniâ. iiii.
 Prorupta & proiecta au-
 dacia. vi.
 Putare suspicionem &
 rationem. xxxviii.
 Puer. xxiii.

Quætriduo quo. 8.
 Quanti post tã-
 tidem. xl.
 Quæro abs te. xxvii.
 Quæso, Quæso te, &
 Quæso a te. iiii.
 Quæstioni præesse. v.

Quæstus. xxxii.
 Quintius. xxxiii.
 Qui sim &c. ii.
Recipere causam. ii.
 Recipere telum. 14.
 Recipere pro pro-
 mittere. xl.
 Rediuita. xlv.
 Remmia lex. xx.
 Remp. constituere. vii.
 Repetit a me crimē. 29.
 Respirare libere. ix.
 Reum dedere libidini ac-
 cusatoris. iiii.
Saluo officio &
 Salua fide. ii.
 Sat pro satis. xxxiii.
 Scæuolæ laus. xiii.
 Scæuolæ mors. xiii.
 Sectors & de sectoribus
 emere. ii.
 Sectors. xxix.
 Sector collorum & bo-
 norum. xxx.
 Sectors iterum. xliii.
 Sedere. xix.
 Senatores iudices. ii.
 & soli Senatores. iiii.
 Seruilius lacus. xxxiii.
 Seuerus iudex. xli.
 Sexagenarios delicere de
 ponte. xxxvi.
 Sicarii. iiii.
 Si diis placet. xxxvii.
 Significare. xx.
 Sylla felix. x.
 Sis pro si vis. xvii.
 Sis cū imperatiuo. xviii.
 Societate coire. xli.
 Socii fides & pro socio

iudicium. xl.
 Solitudo. ix.
 Solon legislator. xxv.
 Spectatissima & lectissi-
 ma mulier. l.
 Spurius. xvii.
 Stragula vestis. xlv.
 Subsellia. vi.
Tangit Tyberim. 9.
 Tantidē quāti. xl.
 Tantulo venierūt.
 fo. xlv.
 Tarracina. xxiii.
 Telum recipere. xliii.
 Temere. xxiii.
 Tempus aucupari. ix.
 Tenuis. xxxi.
 Terror quēq; suus agitat
 fo. xxiii.
 Testiū interrogatio. xxx
 Testis patronus. xxxvi.
 Testis productus de do-
 mo accusatoris. xxxvii
 Transigere. xl.
 Tribulis & Cōtribulis. 18
 Tumultus. vii.
Vasa Corinthia
 & deliaca. 45. 46
 Vicaria fides. 39.
 Victoriā cōstituere. vii.
 Vita attenta. xvi.
 Vetus in utrāq; partē &
 bonam & malam. viii.
 Volaterræ. viii.
 Volucer nūcius. xxxvii.
 Volumen. xxxvi.
 Vulgo concepti. xvii.
 Vulnus. xxxiii.

FINIS.

M. TVLLII CICERONIS PRO SEX. ROSCIO

AMERINO ORATIO. Exordium a persona attorib

CREDO Ego vos Iudices mirari, quid sit, q̄ cū Cur ipse
tot summi oratores hominēsq; nobilissimi se dicat.
deāt, ego potissimum surrexerim: qui neq; ete sua persona occup
te, neq; ingenio, neq; auctoritate sum cū his q; tio lingua transfam
sedent, cōparandus. Omnes enim hī, quos vi offitū p̄cedit
detis adesse in hac causa, iniuriā nouo scelere cōflatā putant Antithesis
oportere defendi, defendere ipsi propter iniquitatem tempo Contrarium
rum non audent. ita fit, vt adsint propterea, q̄ officiu sequun
tur: taceāt autē idcirco, quia periculū metuūt. Quid ergo: au
dacissimus ego ex omnibus: minime.

F. Syluij Ambiani in eandem Commentarij.

Credo ego vos mirari) Prolepsis est. De qua Quintilianus lib. quarto de ex
ordio præcipiens, Non inutilis, inquit, ratio occupandi est, quæ videtur obsta
re. Vt Cicero dicit scire se mirari quosdam, quod is, qui per tot annos defens
derit multos, leserit neminem, ad accusandum Verrē descenderit. Deinde ostendit
hanc ipsam sociorum defensionem esse. Quod schema prolepsis dicitur. Hec ille. Hu
ius autem exordij initium persimile est initio Diuinationis, quod modo Quintil. ci
tabat. Surrexerim) Orator enim stans dicebat, & Iudex sedēs pronunciabat, vt
alio loco scripsimus. Neq; etate &c.) Hæc in oratore plurimū habet momenti ætas
ingenium authoritas. Horum vero maximū authoritas est, quam oratori necessa
riam esse multis in locis Quintilianus scribit. Sed ætas vt ingenium & authoritas
existimāda non est. hæc em̄ quo maiora sunt, eo sunt eff caciōra. Senectus vero ora
tori apta admodū non est, vt scribimus in Commētarijs in Catonē Maiorē Cicero
nis. Aetas igitur quæ aptior sit, est quæ Ciceroni cōstans & corroborata, quæ virilis
vulgo dicit. Cū his qui sedeāt in subsellijs. Nouo). i. inaudito & magno. Cōflatā)
. i. inuētā & machinatā. Adsint). i. præsentēs sint, quāuis alioqui adesse pro patrocini
nari sæpe dicat. Licet etiā dicere, adest præsens. vt pro domo sua, Adest præsens vir
singulari virtute cōstātia grauitate præditus M. Bibulus. Sequitur). i. faciūt. Quid
ergo &c.) Ratiocinatio est. Se enim interrogat, deinde rationem reddit. Audacissi
mus ex omnibus) Id dicitur, vt audacissimus omnium. vt multi ex socijs, & multi
sociorum. Ea autem est, quæ a grammaticis partitio dicitur.

Adesse.
Adest præ
sens.

runda occupatio p
 futationem dixerunt
 tina dicitur in dno
 lat est mahis gneat
 cuo amigene sequat
 omis dno anasthu
 pellit Res
 Summis
 ubi sit ransam
 li sedam ist de
 co educationem
 Necesse est nro sum
 st et nro sum
 bus vltis gunt
 anno
 omnia multitudin
 tpt permutat p o
 multudo
 videntia fira est
 homin bfi et regni
 videri ad tempu
 nondum cum ad m
 d m d r t m p u
 t m d r t m p u
 vclamatio pro co
 gnestionem
 fructu fura
 m m m m m m m
 bella Cumbia et ho
 m m m m m m m
 paria relata
 paria sunt et
 Similitur d r m m m

ac taleis viros impediat, quò minus pro capite & fortunis alterius, quemadmodum consueuerunt, causam velint dicere. quod adhuc vos ignorare non mirum est, propterea q̄ consulto ab accusatoribus, eius rei quæ conflauit hoc iudiciū, mentio facta non est.

*A fusoribus tran-
smataphora qui
formata utitur ut
sunt massas postea
componunt.*

At tanto) legendum puto An tanto, nisi sibi facit obiectionem, quasi sub persona aliena. Vt sit, At sup. dicet quispiam, si non es audacissimus, tu es tanto officiosior quàm cæteri sup. oratores sunt. Vbi comparatiuus comparatiue tentus bene inter plura duobus respicit. Vt causam reciperem) Recipit causam patronus, cum eam suscipit defendendam. de quo verbo scribimus pro A. Cluentio. Si militer) atque oratio istorum. Temere) id est imprudenter. Concedi) id est ignosci. Occultum esse) Hominum dicta aut facta perinde clara sunt aut obscura, vt eorum fortuna est. Nondum ad Rempub. accessi) id est nullum adhuc magistratum gessi. Ignosci adolescentiæ) Adolescentes non sunt sapientes: si quid igitur errant, imprudenter errant, quocirca ijs ignoscendum est. Cognoscendi) id est iudicandi. L. enim Sylla rerum potitus iudicandi potestatem equitibus Rom. sustulit, eamque paulo ante huius causæ actionem Senatoribus tradidit. Nec plane traditum significat. A cæteris) oratoribus. Vt dicerent) pro Sexto Roscio. Vtrumuis facere) id est dicere vel non dicere. Saluo officio) Vt paulo post dicit, Quod salua fide possim. Contenderunt) id est contente & instanter petiuerunt. In qua re hoc verbum a Cicerone persæpe dici alio loco docuimus. Ad finem huius orationis Cicero hanc sibi causam a M. Messala traditam dicit. Possunt) id est potestatem habent, & vt vulgo dicunt, habent potestatem imperandi. Beneuolentiam ignorare) quod ingrati est. Ostendit non licuisse sibi, vt recusaret ne Roscium defenderet. Authoritatem aspernari) quod arrogantis atque dissoluti hominis est. Voluntatem negligere) quod inimici est. Extiti) id est surrexi. Forsitan quærat) Alia prolepsis est. Qui sit) vt, Sed tamen iste deus qui sit da Tityre nobis. Itemque, Despectus tibi sum, nec qui sim quæris Alexi. Causam dicere) id est orare. Alioqui reus causam dicit. Ab accusatoribus) Quamuis C. Erucius solus accusauerit, accusatores tamen appellat eos qui accusatorem sollicitent, eique probationes subministrant. Vt pro Cluentio accusatores sæpe appellat T. Actium & Oppianicum, quamuis Actius solus verba fecerit. Conflauit hoc iudiciū) id est hanc causam machinata est & fecit.

Recipere
causam.

Iudices se-
natores.

Saluo offi-
cio & salua
fide.

Posse.

Qui simi-
&c.

Causam di-
cere.

Accusato-
res.

Quæ res ea est: bona patris huiusce Sex. Roscii, quæ sunt sexagies, quæ de viro clarissimo & fortissimo L. Sylla, quem honoris causa nomino, duobus milibus numum sese dicit emisse adolescens vel potentissimus hoc tempore nostræ ciuitatis L. Cornelius Chrysogonus. Is à vobis Iudices hoc postulat, vt quoniã in alienam pecuniam tam plenam atq; præclaram nullo iure inuaserit, quoniãq; ei pecuniæ vita Sex. Roscii obstare atq; officere videatur, deleatis ex animo suo suspitionem omnem, metumq; tollatis: sese hoc incolumi non arbitratur huius innocentis patrimonium tam amplum & copiosum posse obtinere: damnato & eiecto, sperat se posse quod adeptus est per scelus, id per luxuriam effundere atq; cõsumere. Huc sibi ex animo scrupulum, qui se dies noctesq; stimulat ac pungit, vt euellatis postulat, vt ad hanc suam prædam tam nefariam adiutores vos profiteamini. Si vobis æqua & honesta postulatio videtur Iudices, ego contrà breuem postulationem afferro, & (quomodo mihi persuadeo) aliquanto æquiozem.

Quæ sunt sexagies) id est, quæ valent sexagies centena millia sestertium. quæ valent cētum quinquaginta millia aureorum, vt ex Asse Budæi collegimus. Duobus millibus numum) id est quinquaginta aureis. vt singuli aurei valeant. xl. numos. Quem honoris causa nomino) vt virum honestissimum. De hoc dicendi genere alibi scripsimus. Emisse de viro) Vt emere de sectoribus, & emere de A. Rupilio dixit pro A. Cluentio: & pro L. Flacco, mercatus de pupillo. Vel potentissimus) Inuidiam Chrysogono facit. L. Cornelius Chrysogonus) L. Cornelius nomine L. Cornelij Syllæ, cuius libertus erat, appellatus est. Libertos enim patronorum nomine appellari morem fuisse Romæ alibi scribimus. Pecuniam) Pecuniæ significatio ad ea refertur, quæ in patrimonio nostro sunt, vt ait Paulus Iurisconsul. libro Digestorum quinquagesimo, titulo de verborum & rerum significatione. Authore Vlpiano eodem in loco, pecuniæ verbum non solum numeratam pecuniam complectitur, verum etiam omnem omnino pecuniam, id est omnia corpora. Nam corpora quæcunque pecuniæ appellatione contineri nemo est qui ignoret. Hermogene eodem in loco authore pecuniæ nomine non solum

Honoris
causa no-
mino.
Emere de
sectoribus.
Liberti pa-
tronorum
nomine
appellati.
Pecunia
quæ sit.

numerata pecunia, sed omnes res tam solide quam mobiles, & tam corpora quam iura continentur. Tam plenam) id est tam copiosam, tam abundantem. Tam præclaram) id est tam eximiam, tam egregiam, tam optimam. Vt paulo post dicit, Optimam præclaramque prædam. Nullo iure) id est iniuste. In alienam pecuniam inuaserit) id est alienam pecuniam per vim eripuerit & occupauerit. Vt paulo post, Accusant ipsi qui in fortunas huius inuaserunt. Incurrere in damnum Cicerone dicit pro M. Caelio in eandem rem, Ne incurrat, inquit, in alterius damnum atque famam. Ei pecuniæ vita Sex. Roscij ob stare atque officere videatur) Quo minus ea Chrysogonus ex animi sententia fruatur. Postulat deleatis) Hoc aliquando facit Cicero, ut fingat aduersarium postulare aut dicere quid ipse aduersarius sentiat, quod eius causæ contrarium sit: quæ sit veluti quædam criminis confessio, ut contra postulat ipse aut dicit, quod pro causa sua sit. Vt pro A. Cluentio, Accusator Cluentius dicit hæc, Primum, prauissimis criminibus accusabam, ut nihil opus esset pecunia. Deinde condemnatum adducebam, ut ne eripi quidem pecunia posset. Postremo etiam si absolutus esset, mearum tamen omnium fortunarum status incolumis maneret. Quid contra reus Oppianicus? Primum ipsam multitudinem & atrocitatem criminum pertimescebam. Deinde Fabritijs propter conscientiam mei sceleris condemnatis, me esse condemnatum sentiebam. Postremo in eum casum veneram, ut omnis fortunarum mearum status unius iudicii periculo contineretur. Deleatis ex animo suo &c.) Id autem facietis, si Sex. Roscium damnaueritis. Hoc incolumi) id est Sex. Roscio non condemnato. Copiosum) id est opulentum: a copiis, id est diuitijs. de qua voce alio loco scripsimus. Eiecto) Non quidem in exilium, ea enim parricidij poena non est: sed in fluuium. Effundere) id est temere & large expendere. Inde effusiones pecuniarum Cicero dicit in libro de Officijs secundo, Quanto, inquit, Aristoteles grauius & verius nos reprehendit, qui has effusiones pecuniarum non admiremur. Est igitur effundere, large & prodige insumere & dare, quasi non numerando nec pendendo, sed effundendo consumere. Vt pro M. Caelio, Parcat iuuentus pudicitiae suæ, ne spoliaret alienam, ne effundat patrimonium, ne foenore trucidetur. Inde large & effuse donare paulo post dicit Cicero. In eadem re profundere pecunias dicit in lib. Profundere de Officijs secundo, Prodigii qui epulis & viscerationibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationumque apparatu pecunias profundunt in eas res, quam memoriam aut breuem aut nullam sunt relicturi omnino. In eadem fere rem illud est in eodem libro, Periclem principem Græciæ vituperabat, qui tantam pecuniam in præclara illa Propylea proiecit. Per luxuriam) largiendo, potando, scortando. Est autem luxuria superuacanea rerum abundantia & sumptus. Cui contraria frugalitas est. Ad iutores) Impulsores in mala re, adiutores in bona dicit Donatus in Terentium scribit. Quæ differentia perpetua non est, sed adiutor in mala re dicitur sæpius quam impulsor. in bona impulsor. Adiutores vos profiteamini) Aduersarium iudicibus in odium adducit, quod ipsis ad maleficium uti velit.

Effundere pecuniam. Devoquere

Possidere pecuniam.

Adiutor.

Impulsor.

Primum à Chryfogono peto, vt pecuniâ fortunifq; noſtris contentus ſit, ſanguinem & vitam ne petat. Deinde à vobis iudices, vt audacium ſclerî reſiſtatis, innocentium calamitatem leuetis, & in cauſa Sex. Roſcii, periculû quod in omnes intenditur, propulſetis. Qz ſi aut cauſa criminis, aut facti ſuſpicio, aut quælibet deniq; vel minima res reperiatur, quam obrem videantur illi nonnihil tamen in deferendo nomine ſecuti: poſtremo ſi præter eam prædam, quâ dixi, quicq; aliud cauſæ inueneritis, non recuſamus quin illorum libidini Sex. Roſcii vita dedatur: ſin aliud agitur nihil, niſi vt iis ne quid deſit, quibus ſatis nihil eſt, ſi hoc ſolum hoc tempore pugnetur, vt ad illam opimam præclarâq; prædam damnatio Sex. Roſcii velut cumulus accedat, nonne cum multa indigna, tum vel hoc indigniſſimum eſt, vos idoneos habitos, per quorum ſententias, iuſq; iurandum id aſſequantur, quod antea ipſi ſclere & ferro aſſequi conſuerunt: qui ex ciuitate in Senatum propter dignitatem, ex Senatu in hoc conſilium delecti eſtis propter ſeueritatem, ab his hoc poſtulare homines ſicarios atq; gladiatores, non modò vt ſupplicia vitent, quæ à vobis pro maleficiis ſuis metuere atque horrere debent, verum etiam vt ſpoliis Sex. Roſcii hoc iudicio ornatî auctiq; diſcedant. His de rebus tantis, tamq; atrocibus, neq; ſatis me commode dicere, neq; ſatis grauiter conqueri, neque ſatis libere vociferari poſſe, intelligo. Nam commoditatî ingenium, grauitatî ætas, libertatî tempora ſunt impedimêto.

Vt pecunia fortunifq; Hoc valet ad mouendos affectus. Periculum, quod in

Intendere omnes intenditur) Hoc iudicium ad Remp. pertinere, nec id ſolum petere accuſatores vt Roſcius damnetur, ſignificat: quod amplius poſtea oſtendet. In omnes Intentare. intenditur) id eſt proponitur. Videtur trãſlatio ducta ab ijs qui retia tendunt. Ea em

Metaphora
ſumpta a meſure

5 vcl. & quibus
indura abſtulit
adnatu eſt

2. nuntiatum eſt
qualitatem indicat

Tribus propoſitis
tris ſubſcribuntur
Rationes

in feras aut in aues intēdūt. Nisi a gladiatoribus aut a minātibus potius ducta est, qui in aduersarium gladium aut brachium intendūt. Inde intentare pro minari cum datiuo dicitur: vt postea, Quod aiunt illum Sex. Roscio intentasse, & meditatū esse se omnia illa pro testimonio esse dicturum. Virg in primo Aen. Presen- temq; viris intētant omnia mortem. Causa criminis) id est cur parricidiū Sex. Roscius admittere voluerit. Causa enim cur quis quid fecerit aut non fecerit in probationibus valet plurimum. Facti) id est parricidij. In deferendo nomine).i. in accusando Sex. Roscio. Nō recusamus) Illud solet facere Cicero, vt probatiōes suas proponat fore clarissimas. alioqui se non deprecaturū vt reus seruetur, nec reculaturū quo minus reus damnetur. Vt pro Milone, Quanq̃ in hac causa Iudices T. Anni Tribunatu, rebus omnibus pro salute Reip̃ gestis, ad huius criminis defensionē nō abutemur, nisi oculis videritis insidias Miloni a Clodio factas: nec deprecaturi sumus, vt crimen hoc nobis multa propter p̃clara in Rēp. merita condonetis: nec postulaturi, vt si mors P. Clodij salus vestra fuerit, iccirco eam virtuti Milonis potius, q̃ Po. Rom. felicitati assignetis. Sed si illius insidiæ clariores hac luce fuerint, tū deniq; obsecrabo obtestaborq; vos Iudices, si cetera amisimus, hoc saltē nobis vt relinquatur, ab inimicorū audacia telisq; vitā vt impune liceat defendere. Quin illorū libidini Sex. Roscij vita dedatur).i. ad illorū libidinē Sex. Roscius cōdonetur. Vt pro L. Flacco, Ne hominib⁹ leuitate Græcis, crudelitate Barba- Dedere rei
ris, ciuē ac supplicē vestrū dederetis. Cōdonare & cōcedere in eadē re dici, p Cluē. libidini ac-
tio scribimus. Pugnatur) certatur iudicio & cōtēditur. Opimā).i. copiosam am-
plam magnificā. Authore Sex. Pompeio, Opis fuit Saturnij coniux, per quā vo- Opima
luerunt terrā significare, quia omnes opes humano generi terra tribuit. Vnde opu- p̃ceda,
lenti terrestribus rebus copiosi: & hostiæ opimæ, p̃cipue pingues, & opima ma-
gnifica & ampla spolia. Vos idoneos habitos) Aduersarios in odiū Iudicū adducit. Idoneus.
Idoneus in mala re hīc dicitur. Iusq; iurandū) Nā iurati iudices erant. Ex ciuita-
te in Senatū) Nemo enim Senator fiebat, quin ciuis esset. Ex Senatu in hoc cō-
siliū) Soli Senatores tū iudicabāt lege Cornelia, quā L. Corneli⁹ Sylla tulit. In hoc Iudices soli
consiliū) Consilium pro coetu Iudicū dici alibi docuimus. Seueritatem) Seue- Senatores.
rus iudex est, qui nocentes damnat, innocentes absoluit. Sīcarios) id est homici- Seuerus iu-
das. Authore Quintiliano lib. x. per abusionem sicarios etiā omnes vocamus, qui dex.
cedē telo quocunq; cōmiserint. Gladiatores) Vel ad augendā facti atrocitatē appel- Sicarij.
lat gladiatores, quo nomine L. Catilinā appellat: vel re vera gladiatores intelligit,
vt postea T. Roscios Capitonem & Magnum dicit esse gladiatores. A vobis me-
tuere) vt Terētiū in Andria, Metui a Chryside. Metuo ab illo, vt ait Donatus, cu- Metuo a te
ius causa possum aliquid mali pati, etiam si ipse nihil in me mali consulat. His
de rebus tantis) Attentos facit auditores, quia magnitudinē rei ostendit. Eorūque
auxiliū tacite implorat cōtra aduersarios, quum se ad dicēdū, querendum, vociferā-
dum sufficere negat, propter nimiam rei aduersariorum atrocitatē. Ingeniū)
Solet Cicero authore Quintiliano libro. xj. ingenium suum submittere.

Huc accedit summus timor, quem mihi natura pudorque
 meus attribuit, & vestra dignitas, & vis aduersariorum, & Sex.
 Roscii pericula. Quapropter vos oro atque obsecro Iudices,
 ut attente bonaque cum venia verba mea audiat. Fide sa-
 pientiaque vestra fretus, plus oneris sustuli, quam ferre me posse
 intelligo. Hoc onus si vos aliqua ex parte alleuabitis, feram
 ut potero studio & industria iudices: sin à vobis (id quod
 non spero) deferar, tamen animo non deficiam: & id quod
 suscepi, quoad potero, perferam. Quod si perferre non pote-
 ro, opprimi me onere officii malo, quam id quod mihi cum
 fide semel impositum est, aut propter perfidiam abicere, aut
 propter infirmitatem animi deponere. Te quoque magnope-
 re M. Fanni quaeso, ut qualem te iam antea Populo Roma-
 no prebueris, cum huic idem quaestioni iudex praesses, talem
 te & nobis & P. Rom. hoc tempore impertias. Quanta mul-
 tudo hominum conuenerit ad hoc iudicium, vides: quae
 sit omnium mortalium expectatio, quae cupiditas, ut acria ac
 seuera iudicia fiant, intelligis. Longo intervallo iudicium in-
 ter sicarios hoc primum committitur, cum interea caedes
 indignissimae maximeque factae sunt. Omnes hanc quaestio-
 nem te Praetore de manifestis maleficiis, quotidianoque san-
 guine haud temerius sperant futuram.

Quem mihi natura) Ciceronem reliquosque bonos oratores initio dicendi
 timere solitos pro Cluentio abunde scripsimus. Vos oro atque obsecro) Iudices
 cum primum, deinde M. Fannij Praetoris, qui huic causae praest, beneuolen-
 tiam captat. Te quaeso) Quaeso saepius absolute dicitur, iungiturque cum im-
 peratiuo modo. Existimat Donatus tum id esse aduerbium, quod dicatur ad le-
 niendum imperium verbi imperatiui, cuiusmodi illa sunt, sis, sultis, age, agite,
 te, fodes: & id quod imperite vulgus dicit parum, ut quum dicit adiua me pe-

Quaeso, qso
 te & quaeso
 a te.

temerius

rum. Nonnunquam tamen dicimus quæſo te, & ſæpius quæſo a te. Vt poſtea, Quæſo a vobis Iudices, vt hæc pauca quæ reſtant, ita audiat, vt partim me dicere pro me ipſo putetis, partim pro Sex. Roſcio. Et pro Archia poeta, Quæſo a vobis, vt in hac cauſa mihi detis hanc veniam. Pro L. Flacco, Quæſo a vobis Aſiatici teſtes. Libro epiſtolarum familiarium vndecimo, Deos quæſumus, conſilia tua Reipub ſalutaria ſint, atque tibi. Huic idem quæſtioni præſſes) Intelligendum arbitror, quum accuſator diceret. Nam (vt ait Aſconius) dies viginti dabantur ad accuſandum legitimi, totidemque defenſori ad reſpon- Dies accuſatio. is & defenſio. dendum. Nonnunquam tamen lex ferebatur, vt eodem die accuſator & patro- nus orarent, & iudices pronunciarent: quod in cauſa Milonis a Pompeio latum idem ſcribit. Præſſes) id eſt Prætor eſſes. In hac enim cauſa Fannium Præ- torem fuiſſe paulopoſt ſcribit. Quæſtioni quoque Iudex præſſe quæſitor dici. Præſſe tur. vt Cicero pro Au. Cluentio de C. Iunio qui in Oppianici cauſa quæſitor quæſtioni, fuerat, Condemnatus eſt C. Iunius, qui ei quæſtioni præſuerat. Adde etiam illud ſi placet, cum eſt condemnatus, quum eſſet Iudex quæſtionis. Imper- tias) id eſt præſtes & præbeas. Quanta multitudo hominum conuenerit) Affectuum ſemina ſunt, quos in peroratione tractabit amplius. Quæ cupi- Cupiditas in re bona. ditas) Cupiditatem in re bona dicit. In eadem re ſæpius dicit ſtudium. Cupie- bat autem populus Romanus, vt acria & ſeuera iudicia fierent, propterea quod iudicia a L. Sylla ſublata fuerant, quo tempore cædes maximæ indigniſſime- que factæ ſunt. Longo interuallo) Id a Cicerone ſæpe dicitur, vulgo autem Interuallo longo. dicerent, longo interuallo poſt. Iudicium hoc) Poſt ſublata iudicia a L. Syl- la, eaque longo interuallo ſenatuī conceſſa, hanc Roſcij cauſam primam actam eſſe ſignificat. Committitur) id eſt conſtituitur. Vt conſtituere quæſtionem & iudicium ſæpius, ita hoc loco committere iudicium dicit. Interea) In eo Comittere iudicium. longo interuallo. Boni enim ciues & opulenti, quorum bona Syllani concupie- runt, vt aduerſarij proſcripti ſunt, & necati. Qua proſcriptione Romana ciuitas nihil vnquam vidit indignius. Maniſteſtis maleficijs.) In alijs codicibus eſt, de maniſteſtis maleficijs. Quæ lectio mihi videtur melior, vt intelligas quæſtio- nem de maniſteſtis maleficijs. Demiſſius) In alijs quoque codicibus ſcriptum eſt, haud remiſſius, id eſt diligentius. Ea autem lectio mihi aſpernanda non vi- detur. Nec prior eſt a ſententia auerſa: demittere enim eſt ſummittere & deor- Demittere ſum mittere & minus animoſe agere: vt, Demittunt animos magnæ nil lau- dis egenos. Illud enim valet ad cauſæ noſtræ commendationem, ſi dicamus quæ iudicij expectatio hominum ſit.

Nam cum Metellis, Seruiliis, Scipionibus erat ei non
 modo hospitium, verum etiam domesticus usus & consue-
 tudo. Quas (vt æquum est) familias honestatis amplitu-
 dinisque gratia nomino. Itaque ex suis omnibus commodis
 hoc solum filio reliquit. Nam patrimonium domestici præ-
 dones vi ereptum possident, fama & vita innocentis ab ho-
 spitibus amicisque paternis defenditur. Hic cum omni
 tempore nobilitatis fautor fuisset, tum hoc tumultu proxi-
 mo, cum omnium nobilium dignitas & salus in discrimen
 veniret, præter ceteros in ea vicinitate eam partem causam-
 que opera, studio, auctoritate defendit. Etenim rectum pu-
 tabat, pro eorum honestate se pugnare, propter quos ipse
 honestissimus inter suos numerabatur. Posteaquam victo-
 ria constituta est, ab armisque recessimus, cum proscriberentur
 homines, atque ex omni regione caperentur ii qui ad-
 uersarii fuisse putabantur, erat ille Romæ frequens, atque
 in foro, & in ore omnium quotidie versabatur: magis vt ex-
 ultare victoria nobilitatis videretur, quam timere ne quid
 ex ea calamitatis sibi accideret. Erant ei veteres inimicitiae
 cum duobus Rosciis Amerinis, quorum alterum sedere in
 accusatorum subselliis video, alterum tria huiusce prædia
 possidere audio. Quas inimicitias si tam cauere potuisset,
 quam metuere solebat, viueret. Neque enim ludices iniuria
 metuebat. Nam duo isti sunt Titii Roscii, quorum alteri Ca-
 pitoni cognomen est: iste qui adest, Magnus vocatur.

Consuetudo) id est familiaritas, & vt vulgo dicunt, conuersatio. Hoc so-
 lum) commodum, quod scilicet amicos ei & hospites reliquerit. Domestici præ-
 dones) Titii Roscij Capito & Magnus, qui itidem Amerini erant. Vi ereptum
 possident) id est vi eripuerunt & possident. Hic) Sex. Roscius pater.

In am appellam
 virtutum inquit
 adant

Una primis qm
 nobilitate et gratia
 nobilitate;
 ut memorare in her
 recipit causa
 ne proscriptus esset
 iudicatur.

Ad augendam
 hoc signa sunt
 coniecturalia
 ab adiunctis,

Accusatorum subsella
 in mentem ab
 adiunctis ad præbuit
 illos esse inimicos

Hoc tumultu proximo) Tumultus, vt ait Cicero in Philippica octaua, nihil aliud est, nisi perturbatio tanta, vt maior timor oriatur. Vnde etiam nomen ductum est tumultus. Itaq; inquit, maiores nostri tumultum Italicum, quod erat domesticus, tumultum Gallicum, quod erat Italiae finitimus, praeterea nulum tumultum nominabant. Romani igitur Italicum bellum aut Gallicum appellabant tumultum. Vt hoc loco ciuile bellum, quod Sylla cum C. Mario alijsque gessit, appellat tumultum. Quum omnium nobilium dignitas) L. Sylla gerente bellum cum Mithridate, Cinna, Marius, Sertorius, Carbo cum singulis exercitibus in urbem Romam recepti sunt. Eam velut raptam caedibus & rapinis vastauerunt Cn. Octauio Cos. occiso, omnibusque aduersae partis nobilibus trucidatis, in quibus Marcus Antonius & C. Caesar oratores fuerunt. L. item Crassus orator, ne quid virtute sua indignum pateretur, gladio se transfixit. Author est Titus Liuius libro octogesimo. Eam partem causamq; nobilium scilicet. Constituta) id est confirmata interfectis hostibus, vt paulopost dicit constitui pacem, Quum & pacis constituendae rationem & belli gerendi potestatem solus haberet. Et pro C. Rabirio constituere Rempub. Precorq; ab ijs, vt hodiernum diem & ad huius salutem conseruandam, & ad Rempub. constituendam illuxisse patiantur. Proscriberentur homines) praecipue ijs qui aduersarij fuisse putabantur. Frequens) id est frequenter. vt in libro de Officijs secundo, Facillime autem & in optimam partem cognoscuntur adolescentes, qui se ad claros & sapientes, & bene consulentes viros Reipub. contulerunt: quibuscum si frequentes sunt, opinionem afferunt populo fore se similes, quos sibi ipsi delegerunt ad imitandum. Victoria nobilitatis) Quae fuit L. Syllae. Erant ei veteres inimicitiae) Oportet narrationem esse verisimilem. Eam autem faciemus, si causam quae impulit dicamus: si personae, quae fecit, mores ita describamus, vt ab re facta alieni non videantur, si loci & temporis opportunitatem ostendamus. Hoc loco haec quatuor Cicero tractat. Veteres inimicitiae) Vt amicitiae ita inimicitiae quo vetustiores, ita grauiiores esse solent. In accusatorum subsellijs) id est in ijs subsellijs, in quibus accusatores sedere solent: id est, in ijs quae sunt ad sinistram manum Iudicis. Nam ad dexteram reus & patroni sedebant. Alterum) T. Roscium Capitonem. Quas inimicitias, si tam cauere) Cauere inimicitias, socium, proditorem, omnia dicimus. Vt paulo post, Socium vero cauere qui possumus? quem etiam si metuimus, ius officij laedimus. In oratione post reditum ad Quirites, Sic vliscar perfidos amicos, nihil credendo atque omnia cauendo. Quintilianus libro septimo, Cuius vox fuit, Cauete proditorem. Capitoni cognomen est) Capito Capitonis & Capitoni cognomen est authore Seruio dicimus.

Tumultus

Marianorum in ciues impietas.

Constituere victoriam pacem, & remp.

Frequens.

Narratio quibus modis fiat credibilis.

Cauere inimicitias socium & proditorem.

Homines eiusmodi, alter plurimarum palmarum vetus ac nobilis gladiator habetur. Hic autem nuper se ad eum laniatam contulit: qui, cum ante hanc pugnam tyro esset, quod sciam, facile ipsum magistrum scelere audaciâque superavit. Nam cum hic Sex. Roscius esset Ameriæ, Titus alter iste Roscius Romæ: cum hic filius assiduus in prædiis esset, cumque se voluntate patris rei familiari vitæque rusticæ dedisset, iste autem frequens Romæ esset, occiditur ad balneas Palatinas rediens à coena Sex. Roscius. Spero ex hoc ipso non esse obscurum, ad quem suspitio maleficii pertineat. Verum id quod adhuc est suspitiosum, nisi perspicuum res ipsa fecerit, hunc affinem culpæ iudicatore. Occiso Sex. Roscio primus Ameriam nunciat Manlius Glaucia, quidam homo tenuis, libertinus, cliens, & familiaris istius Titii Roscii: & nunciat domum, non filii, sed Titii Capitonis inimici. Et cum post horam primam noctis occisus esset, primo diluculo nuncius hic Ameriam venit. decem horis nocturnis sex & quinquaginta millia passuum cisis peruolauit: non modo ut exoptatum inimico nuncium primus afferret, sed etiam cruorem inimici quàm recentissimum, telumque pauloante e corpore extractum ostenderet. Quatriduo, quo hæc gesta sunt, res ad Chrysogonum in castra L. Syllæ Volaterras defertur, magnitudo pecuniæ demonstratur.

Palma pro certamine.

Plurimarum palmarum) id est plurimorum certaminum, quod sequitur pro eo quod præcedit. Nisi enim in his certaminibus victor fuisset, interfectus fuisset. Nam in pari gladiatorum alterum interfici mos erat, nisi forte sibi satisfactum esse dominus dixisset. Palmam pro victoria dici nemo ignorat. Causa apud

Quia uult illum occidisse.

Uult suspicionem portendere ad illum non ad Rose, filium.

Balneæ Palatinæ.

Quia magnus cum Capitone societas fecerat.

Cisis.

A. Gellium est. Inde palmarium pro eo quod est palma dignum, Terentius in Palmaris Eunuchio dixit, Tum, inquit, hoc alterum. Id vero est quod mihi puto palmarium. Vetus ac nobilis) Vetus, ut ait Donatus, plerumque refertur ad laudem, Vetus in interdum ad vituperationem. ut, Sed qui malevoli veteris poetæ maledictis vtrâque præpondeat. Et alibi, Vetus veterinosus senex. Hoc in loco vetus quemadmodum nobis in vituperationem dicitur. Hic autem) Titus Roscius Magnus. Ad eum lanistam) ad Titum Roscium Capitonem. Est autem Lanista, qui familias domi habet ad gladiaturam exercendam, quas instituit. Ante hanc pugnam tyro esset, quod sciam) id est prout ego scio. Hic Sex. Roscius) filius. Res ipsa) Quæ probaturus est Cicero, pollicetur ea ut dixi, fore clarissima, alioqui damnari non recusat. Res ipsa) non oratio mea, sed res ipsa. Ameriam nunciat) De hoc dicendi genere scribimus pro Milone. Non filij) id est Sex. Roscij. Hæc autem Cicero dicit, ut credibile faciat a Tito Roscio Magno Capitonis consilio Sex. Roscium occisum esse. Post horam primam noctis) Veteres solitos esse numerare horas duodecim ab oriente sole ad occidentem, quæ diurnæ essent: xij. & totis & totidem ab occidente ad orientem, quæ essent nocturnæ, alibi diximus. Prius de noctis. mo diluculo) Sæpius dicit prima luce. Vulgo dicunt summo mane. Decem Di. uculo horis nocturnis) Nam post primam horam noctis discessit, & hora ante solem primo orientem Ameriam venit. Sex & quinquaginta) Inde attende Ameriam ab Ameria. vrbe Roma tot millibus passuum distare. Cisijs) Cisium vehiculi genus erat, Cisium. quo utebantur Romani quum celeriter volebant conficere iter. Ut in Philippica secunda, Quum hora diei fere decima ad saxa Rubra venisset, delituit in quadam cauponula, atque ibi se occultans perpotaui ad vesperum. Inde cisio celeriter ad urbem aduectus, domum venit, capite inuoluto. Quod autem cisijs dicat, significat eum cisia mutasse quo iter celerius conficeret, ut solent cursores nostri mutare equos. Cruorem inimici) Mouet affectum, ut aduersarium in odium adducat. Quatriduo, quo hæc gesta sunt) Diceret Titus Liuius, quatriduo quàm. Ita enim post numeralia nomina, quæ ordinalia grammatici appellant, cuiusmodi sunt primus, secundus, tertius &c. solet postponere quàm. Quatriduo autem est, quarto die, non quatuor diebus. Post alia nomina numeralia, quæ appellant cardinalia, ut sunt vnus duo tres &c. Cicero solet particulam quum postponere. Ut sunt duo anni quum a te literas nullas accepi. Volaterras) Volaterræ oppidum est in Ethruria ante bellum Troianum conditum. In eo Mariani proscripti consistentes a L. Sylla obsessi sunt. Is rerum potitus agrum Volaterranum publicauit. Cn. Cæsar primo suo Consulat agrum Volaterranum & oppidum omni periculo in perpetuum liberauit. ut est apud Ciceronem libro Epistolarum familiarium decimotertio. Pecuniæ) id est est bonorum Sex Roscij.

Lanista.

Hore diei
xiij. & totis
de noctis.

Di. uculo

Ameria.

Cisium.

Quatriduo
quo.
Numeraliū
nominū ra-
tio.

Volaterræ.

bonitas prædiorum (nam fundos decem & tres reliquit, qui Tiberim fere omnes tangunt) huius inopia & solitudo commemoratur. Demonstrant cum pater huiusce Sex. Roscius homo tam splendidus & graciosus, nullo negocio sit occisus, perfacile hunc hominem incautum, & rusticum, & Romæ ignotum de medio tolli posse. Ad eam rem operam suam pollicentur. Ne diutius teneam Iudices, societas coitur. Cum iam proscriptionis mentio nulla fieret, & cum etiam qui antea metuerant, redirent, ac iam defunctos sese periculis arbitrarentur, hominis studiosissimi nobilitatis manceps fit Chrysogonus, tria prædia vel nobilissima Capitonii propria traduntur, quæ hodie possidet, in reliquas omnes fortunas iste Titus Roscius nomine Chrysogoni, quemadmodum ipse dicit, impetum facit. Hæc bona saxagies. HS. emuntur duobus millibus numum. Hæc omnia Iudices imprudente L. Sylla facta esse certo scio. Neque enim mirum, cum eodem tempore & ea quæ præterita sunt, & ea quæ videntur instare, præparet: cum & pacis constituendæ rationem, & belli gerendi potestatem solus haberet, cum omnes in vnum spectent, vnus omnia gubernet, cum tot tantisque negociis distentus sit, vt respirare libere non possit, si aliquid non animaduertat, cum præsertim tam multæ occupationem eius obseruent, tempusque aucupentur, vt simul atque ille despexerit, aliquid huiusmodi moliantur.

Bonitas prædiorum) Vt pro lege Agraria in Rullum, Denigraturos in illa loca nostros homines propter agrorum bonitatem, & omnium rerum copiam. Nūmeraliū Itemq; Si quis agri aut oppidi bonitate delectetur. Decem & tres) pro tredecim nominum cim. Licet dicere decem & tres, & tres & decem. ratio.

Eodemque modo vsque ad viginti. Sed in nominibus ordinem significantibus, id quod minorem numerum significat, præponi solet. Vt tertiusdecimus, quartusdecimus &c. non cōtrā dici solet. Qui Tyberim fere omnes tangūt) Commendatiora sunt prædia ea, quæ fluuio magno, & vt ita dicam, nauigabili, proxima sunt. Facilius enim & minore impensa dominus ea visitat, eorumque fructus in urbem conuehendos curat. Tangunt Tyberim) id est Tyberi sunt proxima, & vt vulgo dicūt contigua. Vt in Oratione de responsis Aruspicum, Quid habet iura domus religiosi? nisi q̄ impuri & sacrilegi parietem tangit. Et pro Milone, Suspiciari tamen debuit, eum etiam si Romam illo die reuerti vellet, ad villam suam, quæ viam tangeret, diuersurum. Continere viæ in eadem re dici alio in loco scribemus. Inopia & solitudo) Inops dicitur is qui solus est, qui nec amicos nec propinquos habet, quorum ope, id est auxilio tutari se possit. Inopiam itaque & solitudinem fere in eadem re dicit. Solitudinem hac in re dixit Terentius in Andria, Perque huius solitudinem Te obtestor, ne abs te hanc segreges, neue deseras. Quum pater huiusce) Suasio est a maiori ad minus. Tam splendidus) id est liberalis & magnificus. Gratiolus) id est apud multos valens gratia. Qua voce vtitur Cicero sæpissime. Nullo negocio) id est facile. Vt pro M. Cælio, Neque huius iudicii veritatem, quæ mutari nullo modo potest, in voluntate testium collocari sinam: quæ facillime fingi, nullo negocio flecti ac detorqueri potest. Ne diutius teneā) Quia narratio debet esse brevis, si ea fuerit longiuscula auditorum tædium effugandum est illis figuris, Sed quid moror? Sed quid verbis opus est? Ne diutius teneam. aliisq̄ eiusdē generis. Societas coitur) id est ineunt societatem de Roscii pecunia. de societate postea scribemus: sed interim attendendum est coire societatem, pro eo quod est amicitiam inire dici. Vt in Philippica secunda, Vtinam Cn. Pompeii cum Cæsare societatem aut nunquam coisses, aut nunquam decreuisses. Antea) id est quum esset proscriptio. Defunctos) id est liberatos. Vt, O tandem magnis perlagi defuncte periculis. Manceps) Authore Boethio libro Commentationum in Topica Ciceronis tertio, Omnes res quæ ab alienari possunt, id est quæ a nostro ad alterius dominium transire possunt mancipi, dicuntur. Est autem mancipatio imaginaria quædam, seruata iuris solennitate, venditio, quod ipsum ius Romanorum ciuium proprium est. Eaque res ita agitur, adhibitis non minus q̄ quinque testibus ciuibus Romanis puberibus, & præterea alio eiusdem conditionis, qui libram æneam teneat, qui appellatur libripens. Is qui mancipium accipit, æs tenens ita dicit, Hunc ego hominem ex iure Quiritium meum esse aio. Isque mihi emptus est hoc ære, æneaque libra. Deinde ære percutit libram. Idque æs dat ei a quo mancipium accipit, quasi precii loco. Manceps igitur hoc loco dicitur, qui per hanc iuris solennitatem emit. Alioqui mancipes sunt Publicanorū principes vt ait Asconius. Hominis studiosissimi nobilitatis) id est Sex. Roscii patris. Cuius bona mancipari non oportuit, propterea quod nobis

Tangit Tyberim.

Continere viæ.

Inops. Solitudo.

Negocio nullo.

Coire societatem.

Manceps.

Propria
prædia.

litatis studiosus, cum L. Sylla senserit. Propria) id est non vtenda, sed vt vulgo dicunt, proprietaria. Iste T. Roscius) Magnus. Hæc bona lx.) sexagies scribi debet. Ea quæ Prætor imprudente L. Sylla) Prudenter facit Cicero, ne quum dicit contra Chrysogonum, contra L. Syllam, qui tum rerum potitus erat, dicere videretur. Vt enim oratoris est cauere, ne quid dicat, quod causæ aduersum sit, ita ne quid salua fide patrocini dicat, quod sibi nocere possit.

Respirare
libere.

Hyperbole

Et ea quæ præterita sunt) Verbum ordinet, aliud ve quod simile ascribendum puto. Hæc autem Cicero dicit, vt contendat L. Syllam negociis plurimis occupatum esse. Itaque imprudente eo Chrysogonum & T. Roscios hæc omnia facere. Spectent) id est spem habeant. Distentus) id est occupatus, a distinendo: vel distractus, a distendendo. quauis distingere & distendere si dicantur, raro dicantur. Respirare libere) Magnam Syllæ diligentiam prædicat. Viris enim grauib; reipublicæ munus sustinentibus licet aliquando recreare se & reficere. Vt Scipio Africanus maior authore Cicerone libro de Officiis tertio requiescens a reipublicæ pulcherrimis muneribus, ocium sumebat aliis quando, & a coetu hominum frequentiaque interdum tanquam in portum se & solitudinem recipiebat. Respirare libere) id est, vt vulgo loquuntur, accipere anhelitum ad voluntatem. Est autem hyperbolæ, quæ authore Quintiliano libro. viii. non in augendo solum sit, sed etiam in diminuendo. Vt, Vix ossibus hærent. Et quod Cicero in quodam ioculari libello, Fundum Varro vocat, quæ possim mittere funda, Ni tamen exciderit, qua caua funda patet. Hyperbole omnis quauis sit vltra fidem, esse tamen non debet, vt idem ait, vltra modum.

Aucupari
tempus.

Despicere.

Si aliquid) Ordo est. Neque enim mirum est, si aliquid &c. Si aliquid non animaduertat) id est si quid imprudente eo fiat. Occupatione meius obseruet) id est inspiciant, & vt vulgo dicunt, diligenter custodiant, & speculentur, quando sit occupatus. Tempusque aucupentur) id est peragendi sui negocii opportunitatem capient, quod L. Sylla ab occupationibus libere agere non possent.

Despexerit) id est non aspexerit, nō animaduernerit. De autem hoc loco priuatiua particula est.

familia de seruis
solis accipi potest
ut hic,

forma aperta;
minu satelles et
mini stir fecerit.
Perditus
luctu.
gramma
gramtor expont

Huc accedit, quod quis ille felix sit, sicut est, tamen in tanta felicitate nemo potest esse in magna familia, qui ne minem neque seruum neque libertum improbum habeat. Interea iste Titus Roscius vir optimus, procurator Chrysogoni, Ameriam venit: in prædia huius inuadit: hunc miserum, luctu perditum, qui nondum etiam paterno funeri iusta soluisset, nudum eicit domo, atque focus patris

^{omni} diis^{que} penatibus^{post} præcipitem Iudices Sex. exturbat: ipse amplissimæ pecuniæ fit dominus. Qui in sua re fuisset egē-^{post} tissimus, erat (vt fit) insolens in aliena. Multa palam do-^{post} mum suam auferbat, plura clam de medio remouebat, non pauca suis adiutoribus large effuseque donabat, reli-^{post} qua constituta auctione vendebat.

*Ad mouendum potius
q^m ad docendum hec
pertinent*

Ille sit felix) L. Sylla quū propter alios multos felices rerum successus, tum precipue quod Athenas, quibus vi potitus erat, non euertisset, sed iis pepercisset propter egregia studia quæ illic viguerāt. L. Lucullus, vt in eius vita Plutarchus scribit, felicissimam Syllæ se admirari fortunā dixit, qui quū voluisset Athenas seruare, potuerit. Sequoq; venustū idē Sylla appellabat, vt in eius vita idē Plutarchus scribit. In tanta felicitate &c.) Id ita verū est, vt in familia Christi, quā sibi ipse elegerat, vnus e discipulis. xii. improbus impiusq; extiterit. Vir optimus) Ironia est. Luctu perditū) id est, mortē patris misere lugentem. Iusta enim soluisset) id est exequias fecisset. Iusta enim numero rātū plurali sunt exequiæ, & pompa funebris. Vt in libro de Legibus. ii. Quid vero ex his, qui horum scelerū principes fuerunt: & præter ceteros in religione impij? Non iolum vita cruciati atq; dedecore, verum & sepultura ac iustis exequiarū caruerūt. Itemque, Sic dicuntur ii qui cōditi sunt. Nec tamē eorū antē sepulcrū est, quā iusta facta, & corpus incensum est. Inde colligedici facere & soluere iusta. Iusta funebria dicit T. Liuius libro. i. Nec cælestes modo cerimonias, sed iusta quoq; funebria, placādoq; deos manes, vt idem Pontifex edoceret. Nudum) id est omni patrimonio spoliātū. Eiecit) Eiecit melius legatur, vt cū verbis illis cōueniat, inuadit, exturbat. Eiecit domo atq; focus patriis.) Rei indignitatem auget. Nam, vt ait pro domo sua Cicero, Nihil sanctius, nihil omni religione munitius, q̄ domus vniuscuiusq; ciuiū. Hic aræ sunt, hic focī, hic dii Penates, hic sacræ religionis cerimonie cōtinentur. Hoc perfugium est ita sanctum omnibus, vt inde arripi neminem fas sit. Sunt autem dii Penates intīmatum rerum custodes, siue a penu ducto nomine (Est enim omne quæ vescuntur homines penus) siue ab eo quod penitus insident, ex quo etiam penetrales a poetis vocantur. Author est Cicero in libro de Natura deorum. 2. Authore Seruio in Commentariis. 5. & sexto in Æn. Virgilii apud priscos in sua quisq; domo sepeliebatur. Hinc ortum vt lares in domibus colerentur. Vnde vmbras laruas vocamus. Penates quoq; domi ex hac consuetudine coli idem dicit. Diis autem penatibus domorum culmina, vt parietes Ioui Hercio dedicari morem fuisse idem scribit libro secundo. Auctione) id est publica venditione, qua res addici solet ei qui vltimus auxerit precium.

Auctio. *Constituere
auctiōem,
filijque venditi
publicam,*

L. Sylla
Felix.

Iusta,

Penates
dii.

Quod Amerinīs vsque eo vīsum est indignum, vt vrbe tota fletus gemitūsque fieret, Etenim multa simul ante oculos versabantur : mors hominis florentissimī Sex . Roscii crudelissima : filiū autem eius egestas indignissima : cui de tanto patrimonio prædo iste nefarius, ne iter quidem ad sepulcrum patrum reliquisset : bonorum emptio, flagitiosa possessio, furta, rapinæ, donationes. Nemo erat qui non ardere omnia mallet, quàm videre in Sex . Roscii viri optimi atque honestissimi bonis iactantem se ac dominantem T. Roscium. Itaque Decurionum decretum statim fit, vt decem primī proficiscantur ad L. Syllam, doceantque eum, qui vir Sex . Roscius fuerit : conquerrantur de istorum scelere & iniuriis : orent, vt & illius mortui famam, & filiū innocentis fortunas conseruatas velit. Atque ipsum decretum quæso cognoscite. **DECRETVM DECVRIONVM.** Legatī in castra veniunt. Intelligitur Iudices id quod iam ante dixi, imprudente L. Sylla scelera hæc, & flagitia fieri : nam statim Chrysogonus, & ipse ad eos accedit, & homines nobiles allegat iis, qui peterent ne ad Syllam adirent, & omnia Chrysogonum quæ vellent, esse facturum pollicerentur. Vsque adeo autem ille pertimuerat, vt mori mallet, quàm de his rebus Syllam doceri. Homines antiqui, qui ex sua natura cæteros fingerent, cum ille confirmaret, sese nomen Sex . Roscii de tabulis exempturum, prædia vacua filio traditurum : cūque ita id futurum T. Roscius Capito qui in .X. Legatis erat, appromitteret, crediderūt, Ameriam re inorata reuenterunt.

*ut qui sit sepultus
in horto de more,*

**Antiqui
homines.**

*Quod nomen
simplicitatem
antiquorum.*

*ut prolex cum san
qua iste sunt dicitur*

Fletus gemitusq; Ex Amerinorum dolore facinoris aduersariorum atrocitatem auget. Qua ratione ab aduersariis iudices auertit, eosq; Sex. Roscio conciliat. Qui non ardere omnia mallet) Vt qui permagna rei alicuius cupiditate tenentur, magnū aliquod incōmodum etiā publicum exoptant, modo id quod tantopere cupiunt assequantur. Varro de vita po. Rom. vt est apud Marcellum, Tanta porro inuasit cupiditas honorū plerisque, vt vel coelum ruere, modo magistratum adipiscātur exoptent. Ita qui odiosam aliquam rem maxime auersantur, magnū aliquod exitium etiā publicum videre malunt, quā quod tanto odio auersantur. Qui non ardere omnia mallet). Melius hoc modo legitur, q̄ quo modo scriptum inuenio apud Iulium Rufinianum in libro de figuris. Parthopoeia, inquit, vel odio, vel iracundia, vel misericordia commouetur. Virgilius, At domus interior gemitu miserorū tumultu Miscetur. Cicero pro Roscio, Nemo erat qui non ardere illa omnia mallet, q̄ videre in Sex. Roscii bonis dominantem &c. Decurionum) id est Senatorum Ameriæ. Vt decem primi) id est decem municipes Amerini primarii homines. Ex T. Liuiο permultis in locis cognosci facile potest fuisse morem Romanū vt decem Legati mitterentur. nonnunq̄ tamen tres mittebantur, sed rarius. Illius mortui famam) Nam Legatorū eius nomen in proscriptionum tabulas Chrysogonus retulerat. Ipsum decretum Decurionum) Quia narratio breuis esse debet, in ea nec testes interrogari, nec quicquam recitari licet. Quod igitur hoc loco fecit Cicero, id ab eodem loco alio factum vix inuenias: a Demosthene & cæteris Græcis, perq̄ frequenter. Erant autem ad hoc publice instituti qui decreta dū iuberentur recitarent, atq; ita illis maior fides q̄ si ab oratore aduocato recitarentur, habebatur: quocirca ab alio legebantur. Allegat) scilicet mittit. De his rebus Syllam doceri) Attende dici, de his rebus doceri. Homines antiqui) id est viri boni & simplices, quales antiqui fuisse existimantur. Qui ex sua natura cæteros fingerent) id est qui cæteros fallaces & malitiosos esse non putarent, quales se non esse scirent. Confirmaret) id est affirmaret. Nomen Sex. Roscii de tabulis exempturum) id est deleturum & oblitteraturum. Nam in tabulas proscriptionum Sex. Roscium Chrysogonus scribendum curauerat, postquā occisum eum audiverat, vt boniseius liberius ipse frueretur. Eximere nomen de tabulis dicit, quemadmodum in libro de Oratore secundo eximere ex ærariis, quod est multam condonare, & vt vulgo dicunt, quittare. Is enim qui te ex ærariis exemit, lustrum condidit. Prædia vacua) id est ex quibus decedere iusserit eos, qui in ea suo nomine inuaseraut. In decem Legatis) id est vnus ex decem Legatis. Adpromitteret) id est valde promitteret. Inorata re) id est non orata, non obito munere legationis. No. Marcellus docens Ennium dixisse regredere pro reuocare illud, ex eo citat, Quo nunc incerta re atque inorata gradum regredere conaret.

Doceo de rebus.

Antiqui homines.

Eximere nomen de tabulis.

Adpromittere.
Inorata res,

Procrasti-
nare.

Ac primo rem differre quotidie, ac procrastinare isti cœperunt: deinde aliquanto lentius nihil agere, atque deludere: postremo (id quod facile intellectum est) infidias vitæ huiusce Sex. Roscii parare, neque sese arbitrari posse diutius alienam pecuniâ domino incolumi obtinere. Quod is simulatque sensit, de amicorum cognatorumque sententia Romam confugit, & sese ad Cæciliam Nepotis filiam, quam honoris causa nomino, contulit, qua pater usus erat plurimum. In qua muliere Iudices etiam nunc, id quod omnes semper existimauerunt, quasi exempli causa vestigia antiqui officii remanent. Sex. Roscium inopem, eiectum domo, atque expulsam ex suis bonis, fugientem latronum tela & minas, recepit domum: hospiti que oppresso iam, desperatoque ab omnibus, opitulata est. Eius virtute, fide, diligentia factum est, ut hic potius vivus in reos, quam occisus in proscriptos referretur. Nam postquam isti intellexerunt summa diligentia vitam Sex. Roscii custodiri, neque sibi ullam cædis faciundę potestatem dari, consilium ceperunt plenum sceleris, & audacię, ut nomen huius de parricidio deferrent, ut ad eam rem aliquem accusatorem veterem compararent, qui de ea re posset dicere aliquid, in qua re nulla subesset suspicio. denique ut quoniam crimine non poterant, tempore ipso pugnarent. Ita loqui homines, quod iudicia tãdiu facta non essent, condemnari eum oportere, qui primus in iudicium adductus esset. Huic autem patronos propter Chrysogoni gratiam defuturos. De bonorum venditione, & ista societate verbum esse facturum neminem. Ipso nomine parricidii, atrocitate criminis, fore, ut hic nullo negotio tolleretur, cum ab nullo

ne dicitur inquit
emenda et inconfulto
factum esse indicat

Amicorum est officium
prestare auxilium
amicis
vbius est genus fidei
et diligentia specus
fidem rotent ad
amplius officium vltim
quod amico debetur
diligentiam ad custodi
vitæ formata

Socius et audacia
infinitus ad audiam
pelle vultus est
et inunctus fidei
vultus parricidii est
habundat

Oppugnare Romam
et summa et temporaria
tempore

defensus esset. Hoc consilio atque adeo hac amentia impulsus, quem ipsi, cum cuperent, non potuerunt occidere, eum iugulandum vobis tradiderunt.

*Dignissimo In qua dicitur
Vtutur Amplificatio
et Enumeratio bonorum
que habemus sunt tria*

Procrastinare) id est de die in diem differre. Qua in re hoc loco dici & manifestum est. Vt Actione in C. Verrem. vi. Res non procrastinatur. Et. vii. Iste non procrastinat, aduocat amicos statim, quaerit ex his sigillatim quot quisque nauas habuerit. Actione quarta, Ita illi non procrastinant, Sthenium statim educunt, aiunt ab eo literas esse corruptas. His in locis non procrastinare dicit, pro eo quod est non expectare ad diem crastinum. Aliquanto lentius) id est non de die in diem, sed tertio, quarto, quinto, &c. quoque die differre. Deludere) Sex. Roscium. De amicorum cognatorumque sententia) Vt re fecisse prudenter videatur adolescens non de sua, quia in adolescentiam non cadit prudentia, sed de amicorum propinquorumque sententia. Ad Cæciliam Nepotis filiam) Hanc Cæciliam Balearis filiam Nepotis sororem postea dicit Cicero. Eam autem ex Metellorum familia esse nomen ipsius ostendit. Cæcilius enim Metelli appellati sunt. & foeminas appellari solitas ex nomine familiae, quod proximum sequeretur praenomen alibi scripsimus. Nepos autem etiam cognomen est, hinc Cornelius Nepos, hinc Q. Metellus Nepos, cuius meminit Plutarchus in vita Ciceronis. Quasi exempli causa) Antiquos fuisse meliores multis scriptorum monumentis comprobatum est. Id quo verius esse cognoscatur, aliqui sunt viri optimi, qui possunt esse causae exempli antiquae illius virtutis. Quam occisus in proscriptis) Vt Sex. Roscius pater postquam occisus est, in proscriptorum tabulis relatus est. Veterem) id est callidum veteratorem, & malitia exercitatum.

Procrasti-
nare.

Cæcilia.
Foemina.
rū noia.
Nepos.

Qui de ea re &c.) Qui causam omni suspitione carerem, suspitione posset implere, & facere verisimile a Sex. Roscio patrem occisum esse. Ita loqui homines) id est Roscii aduersarii loquebantur. Non quod ita eos locutos sciat Cicero, sed eos ita locutos verisimile est. Quod iudicia tādū facta nō essent) L. enim Sylla iudicandi potestatem ademit equitibus Romanis, eamque Senatoribus concessit, postquam remp. ordinare coepit. Quid primum querar) Illud aliquando fit in fine narrationis, vt velut indignitate & atrocitate rei quam narramus ex ordine recto depulsi exclamemus ad indignitatem rei & atrocitatem augendam, vt hoc loco fecit Cicero. Vt idem fecit pro A. Cluentio circa nuptias Salliae, O mulieris scelus incredibile, & praeter hanc vnam in omni vita inauditum. O libidinem effrenatam, & indomitam: O audaciam singularem, &c. Hanc exclamationem Quintilianus libro quarto appellat egressionem. In fine huiusmodi narrationis non dicitur quid conueniat cum reo, & de quo cōtro- uersia sit.

Quid primum querar? aut unde potissimum exordiar Iudices? aut quod, aut à quibuis auxilium petam? Deorum ne immortalium? populi ne Romani? vestram ne, qui summam potestatem habetis, hoc tempore fidem implorem? Pater occisus nefarie, domus obsessa, ab inimicis bona adempta, possessio direpta: filii vita infesta, sæpe ferro atque infidiis appetita. quid ab his tot maleficiis sceleris abesse videtur? tamen hæc aliis nefariis cumulant, atque adaugēt. Crimen incredibile confingunt, testes in hunc & accusatores huiusce pecunia comparant, hanc conditionem misero ferunt Roscio, ut optet, utrum malit ceruices dare, an insutus in culeum supplicium parricidarum per summum decus vitam amittere? Patronos huic defuturos putauerunt, desunt. Qui libere dicat, qui cum fide defendat, id quod in hac causa est satis, quoniam quidem suscepi, non deest profecto Iudices. Et forsitan in suscipienda causa temere impulsus adolescentia fecerim: quoniam quidem semel suscepi, licet Hercules undique omnes in me terrores, periculaque impendeant omnia, succurram atque subibo. Certum est, deliberatumque, quæ ad causam pertinere arbitror, omnia non modo dicere, verum etiam libenter, audacter, liberèque dicere. Nulla res tanta existat Iudices, ut possit vim mihi maiorem adhibere metus, quam fides. Etenim quis tam dissoluto animo est, qui hæc cum videat, tacere ac negligere possit? patrem meum, cum proscriptus non esset, iugulastis: occisum in proscriptorum numerum retulistis, me domo mea per vim expulistis, patrimonium meum possidetis. quid vultis amplius? etiam ne ad subsellia cum ferro atque telis venistis, ut hic aut iu-

¶ Ars Gradationis

Dubitatio ut hic
sup. vocibus innum.

Ipothesis
Expositio Copulatio
facta per syllogismum

Enumeratio
per similitudinem

ornat Rerum or
ationem

Possessione
hic appellat
Tus Arc datant

Cum similia, gallo
gallinatio et cana

Exag. g. aut amplificatio
in arbitrio rei
hoc positum
est

Comparant
accusatores
pecunia.

Antiqui et veteres
Romani Cum Tu
rabam dicebam
Medius fidus heri
tis et propter huius
tatem herculo

Expositio

Hoc aut ad Remo
uandum Iudicum
Memoriam

guletis aut condemnetis Sex. Roscium? Hominem longe
 ge audacissimū nuper habuimus in ciuitate C. Fimbriam:
 &, quod inter omnes constat, nisi inter eos qui ipsi quoque
 insaniunt, insanissimum.

*Amplificatio per
 paritionem.*
 Fimbria.
 Q. Scauo,
 laus.

Quid primum querar) Dubitatio est, quæ aliquam fidem veritatis affert, quū
 simulamus quærere nos, vnde incipiendum, vbi desinendum, quid potissimum
 dicendum, an omnino dicendum sit. Vt pro A. Cluentio, Equidem quod ad me
 attinet, quo me vertam nescio. Negem fuisse illam infamiam iudicii corrupti &
 negem illam rem agitatam in concionibus, iactatam in iudiciis, commemorata
 tam in Senatu &c. Fidem) id est auxilium. Pater occisus nefarie.) Per ca-
 pita repetit quæ narrauit. vt turba valeant, quæ dispersa minus mouere vide-
 bantur, singula verbis atrocioribus amplificat. Possessa direpta) In codicibus
 aliis melius scriptum mihi videtur, possessio direpta. Vita infesta) id est vitæ
 Sex. Roscii malum impendet. Infestum enim actiue dici & passiue scribit A.
 Gellius libro. ix. tam pro eo qui malum infert cuiquam, quam cōtrā, pro eo cui
 aliunde malum impendet. Appetita) id est valde & diligenter petita. Quid
 ab his tot maleficiis) Artificioium illud est, vt quum rem amplificamus, vbi ea
 videbitur maxima, quæramus quid ei accedere possit. significātes eam maiorem
 esse non posse: postea aliud adiungamus, quo eam maiorem efficiamus. Ferunt)
 id est offerunt. Roscio) Magno. Vitam amittere) Vt pro Milone, Qua in
 turba C. Vibienus Senator vir optimus cum hoc quum esset vnā ita est mu-
 tilatus, vt vitam amiserit. Amittere valetudinem idem dicit libro Epistolarū
 familiarium. ix. Ipse melior fio valetudine, quam intermissis exercitationibus
 amiseram. Quam fides) patrociniū suscepti. Dissoluto) id est ignauo & desi-
 dio. Patrem meum quum proscriptus non esset) Quod litigatoris perso-
 nam induat, magis mouet affectus. Hominem longe audacissimū) T. Liuius
 dicit lib. lxxxii. vltimæ audaciæ hominē fuisse C. Fimbriam. De morte Scauo-
 læ huic & Appiano cum Cicerone non conuenit. Quum enim C. Marius filius
 Preneste a L. Sylla obsideretur, desperatis rebus, vt hostes occideret, ad Brutum
 Prætozem mittit, vt Senatū velut alia ex causa conuocet, suosque inimicos in-
 terficiat. P. igitur Antistium, Papyrium Carbonem, alterum in ipso Senatu,
 L. Domitium effugientem in Curiae exitu, Mutium Scauolam Pont. Max. in
 vestibulo Vestæ, quo confugerat Brutus interfecit, vt ait Appianus libro de bel-
 lis Ciuilibus primo. T. vero Liuius libro. lxxxvi. a L. Domitio Prætoze non a
 Bruto Marii iussu hos dicit interfectos. Sed Ciceronis sententia sequenda est,
 qui non multo ante Scauolæ operam dederat,

Amittere
 vitā & va-
 letudinē.

Marius filius
 Scauolæ
 mors.

Is cum curasset in funere C. Marii, ut Q. Scæuola vul-
neraretur, vir sanctissimus atque ornatissimus nostræ ci-
uitatis: de cuius laude neque hic locus est ut multa dican-
tur, neque plura tamen dici possunt, quam populus Ro-
manus memoria retinet: diem Scæuolæ dixit, posteaquam
comperit eum posse viuere. Cum ab eo quæreretur, quid
tandem accusaturus esset eum, quem pro dignitate ne lau-
dare quidem quisquam satis commode posset: aiunt homi-
nem (ut erat furiosus) respondisse, Quod non totum te-
lum corpore recepisset. Quo populus Romanus nihil
vidit indignius, nisi eiusdem viri mortem, quæ tantum
potuit, ut omnes ciues suos perdiderit & affligerit. Quos
quia seruare per compositionem volebat, ipse ab his in-
terempus est. Est ne hoc illi dicto atque facto Fimbriæ non
simillimum? Accusatis Sex. Roscium. Quid ita? quia
de manibus vestris effugit: quia se occidi passus non est.
Illud quia in Scæuola factum est, magis indignum vide-
tur. Hoc, quia fit a Chrysogono, non est ferendum. Nam
per deos immortales, quid est in hac causa quod defen-
sionis indigeat? qui locus ingenium patroni requirit? aut
oratoris eloquentiam magnopere desiderat? Totam cau-
sam Iudices explicemus, atque ante oculos expositam con-
sideremus. Ita facillime quæ res totum iudicium contineat,
& quibus de rebus nos dicere oporteat, & quid vos sequi
conueniat, intelligetis. Tres sunt res quantum existimare
possum, quæ obstant hoc tempore Sex. Roscio, crimen
aduersariorum, & audacia, & potentia. Criminis confi-
ctionem accusator Erucius suscepit: audaciæ partes Ro-
scii sibi poposcerunt: Chrysogonus autem is, qui pluri-

Posere anolam partes

Sympta est metaphora
 ab historicis cum
 eorum p. m. p. v. s. m.
 et t. m. q. m. p. m. a. b. u. b. u. m.
 g. b. a. o. p. s. s. m. m. t. t. e. r. e. s. t. i. m. a.
 b. a. n. t. p. o. o. g. e. m. m. e. n. t. a. m.

Defensionis
matrore

Quarta pars hu
ius orationis

Libretto

Accusator criminis criminis

num potest, potentia pugnat. De hisce omnibus rebus me dicere oportere intelligo. Quid igitur est? non eodem modo de omnibus. Ideo, quod prima illa res ad meum officium pertinet, duas autem reliquas vobis populus Romanus imposuit.

Eum posse vivere) id est vulnus mortiferum non esse. Quod non totum telum &c.) id est quod satis alte vulneratus non esset. Telum recepisset) Vt in libro Tusculanarum Quaestionum secundo, Quis quum decubisset, ferrum recipere iussus, collum contraxit? Quae tantum potuit) Id illam habet ut arbitror sententiam, Q. Scaeuola inter Syllam eiusque inimicos seditiones civiles componere conabatur, C. Marius Scaeuolam omnemque nobilitatem odio Syllae curauit interficiendam. Id Sylla ut vlcisceretur, omnes inimicos suos, quique iis fauissent e medio sustulit. Per compositionem) id est per concordiam, & inter eos componendo. Componere enim est lites & concordias sedare. Virg. in Buc. Non nostrum inter vos tantas componere lites. Quod defensionis indigeat) Priscianus libro. xviii. praecipiens a Latinis dici indigeo illius rei, illam rem, & illa re, hunc Ciceronis locum citat. Ostendit autem Cicero hoc crimen ab aduersariis ita confictum esse, ut a patrono etiam minus ingenioso & eloquente facile defendi possit. Totam causam Iudices explicemus) Factis narratione & egressione ad probationes accedere se significat, quo attentiores faciat Iudices. Quid vos sequi) inferenda sententia scilicet. Tres sunt res) Partitio est, quam partem orationis esse Quintilianus negat. Ea autem vsus Cicero raro est, nisi hoc loco, & pro A. Cluentio, & pro L. Murena. Eius autem tres partes fecit, eaque patronus quam accusator uti potest commodius. Roscii) Magnus & Capito. De omnibus) dicam scilicet. Vobis pop. Rom. imposuit) Significare videtur L. Syllam quis rerum potitus esset, pop. Romano id reliquisse, ut ab eo iudicandi potestatem iudices, quos ipse constituit, haberent utque legibus populi Romani ipsi iudicarent. Vt pro A. Cluentio, Hanc, inquit, legem ne quis iudicio circumueniretur, C. Gracchus tulit. Eam legem pro plebe non in plebem tulit. Postea L. Sylla homo a populi causa remotissimus, tamen cum eius rei quaestionem hac ipsa lege constitueret, qua vos hoc tempore iudicatis, populum Romanum quem ab hoc genere liberum acceperat, alligare nouo quaestionis genere ausus non est. Vt igitur populum Romanum alligare hoc nouo quaestionis genere ausus non est Sylla, ita id reliquisse videtur ut a populo Romano Iudices potestatem iudicandi haberent.

Recipere
telum.

*Quintus Scaeuola
odio Syllae intercepit*

Componere

Componere pro sedare

*Iudicio cum tribus
casibus*

*In quibus orationibus
Cicero usus fuit partibus*

Ego crimen oportet diluam: vos & audaciæ resistere, & ho-
 minum eiusmodi perniciosam atque intolerandam poten-
 tiam primo quoque tempore extinguere atque opprimere
 debetis. Occidisse patrem Sextus Roscius arguitur. Sce-
 lestum dii immortales ac nefarium facinus, atque eiusmodi,
 quo vno maleficio scelera omnia complexa esse videan-
 tur. Etenim si id quod præclare à sapientibus dicitur, vul-
 tu sæpe læditur pietas, quod supplicium satis acre reperie-
 tur in eum, qui mortem obtulerit parenti? pro quo mo-
 ri ipsum, si res postularet, iura diuina atque humana co-
 gebant. In hoc tanto, tam atroci, tam singulari maleficio,
 quod ita raro extitit, ut si quando auditum sit, portenti ac
 prodigii simile numeretur, quibus tandem te C. Eruci-
 argumentis accusatorem censes uti oportere? nonne & au-
 daciæ eius, qui in crimen vocetur, singularem ostende-
 re, & mores feros, immanemque naturam, & vitam vi-
 tiis flagitiisque omnibus deditam, & denique omnia ad
 perniciem profligata atque perditas? quorum tu nihil in
 Sextum Roscium, ne obiciendi quidem causa contulisti.
 Patrem occidit Sextus Roscius? Qui homo? Adolescentu-
 lus corruptus, & ab hominibus nequam inductus? annos
 natus magis quadraginta.

Scelestum dii immortales) Auget criminis atrocitatem, ut minus credibile
 sit tantum crimen a Roscio admissum esse. Idem postea facit amplius: Com-
 plexa) Priscianus libro ix. precipiens a verbis deponentibus participia præteriti
 temporis ducta accipi etiam passivè, hunc locum Ciceronis citat. Vultu sæpe
 læditur pietas) Vultus a mente fingitur, ut ait Cicero libro Tusculanarum quæ-
 stionum tertio. Estque vultus, ut idem in Pisonem ait, sermo quidam mentis ta-
 citus. Qui igitur in parentes vultu nubilo irato acerbo importuno est, quâvis
 eos neque dicto neque facto villo lædat, is impius est: Qui vero parentes pulsat

Intolerandam
 tollibili

Adversarii
 Intentio Parricidii
 immanitas.

Argui pro Accusari
 et postulare potitur
 Concessio per Quamvis

Argumentum
 a minore ad
 maius

Iron imago

Gratos erant
 capitale supplicium
 liberi essent Ingrati
 pro parentibus

Utitur Apostrophe
 ad C. Erucium
 accusatorem

um Solon statuisse
 omnes malefactorum
 leges excepta pena pami-
 cidi at quidem pami-
 Intermissa et quispiam
 Illi Rogamus Cur
 non Institueretur suppli-
 cui parricidii Quomodo
 Inquit non putabamus
 fuisse tantum Immanitatem
 Inter parentes Satius
 enim duxit eos non
 Commiserari quum
 hac lege tenent propter
 Apud Deum Cur tam
 tamque atroci maleficio

vultus a mente
 fingitur

Vultus est sermo
 mentis tacitus

aut necat impius maxime est. Acre) id est acerbum & vehemens. Mortem Offerre obtulerit parenti) id est parentem necauerit. Vt paulo post, Illud incredibile est, mortem, mortem oblatam esse patri a filio. Portenti ac prodigii) Portenta & prodigia contingunt rarissime, eaque quum contingunt, sæpe rem malam portentunt. Itaque ostenta portenta monstra prodigia appellata esse Cicero dicit libro de Diuinatione primo, qui ostendunt portendūt, monstrant, prædicūt. Nōne & audaciam) Illud artificiosum est, quia nemo repente fit malus vt ait Quintilianus, crimen magis verisimile faciemus si ostendamus aduersariū alias idem crimen, aut simile, commisisse, si mores eius & vitam antea tam huiusmodi fuisse dicamus, vt ab eo non absit criminis huius suspicio. Nonne & audaciam eius) Vt sit argumentum a natura animi. In crimen) id est in criminis iudicium. Profligata) id est ad perniciem interitumque deducta. Profligare enim ab affligendo inclinatum prodigere est & deperdere. Inde profligatas res quasi profectas & deperditas appellare solent ii qui diligenter loquuntur, vt est apud A. Gellium cap. v. libro. xv. quo eodem in loco negat ædificia, templa, aliaque fere multa, quæ prope absoluta sint & affecta, dici profligata. In ea re in qua dicit Gellius persæpe dicitur. M. Cælius apud Quintilianum libro quarto, Ipsum offendunt temulento sopore profligatum. Cicero lib. de Oratore tertio, Neque vero esse mirandum si quum suis consiliis rempublicam profligasset, consilium Senatus a republica repudiaret. Idem pro P. Sestio, Disputauit etiam multa prudenter, ita de me illum amentissimum & profligatissimum hostem pudoris & pudicitiae scripsisse quæ scripserat. Actione in Verrem secunda, Vtique eo Senatoria iudicia perdit profligataque esse arbitrabatur. Hūc locum enarrans Asconius, Prius, inquit, voluit esse profligata quàm perditā. Nam perditum quod inueniri non potest, profligatum quod potest. In hanc sententiam inductum esse Asconium arbitror, quod profligatum postposuerit Cicero. Orationem autem crescere debere tradunt scriptores artium. Sed alibi Ciceronem postposuisse attendimus. Vt pro C. Rabirio, Nemo est, inquam, inuentus tam profligatus, tam perditus, tam ab omni non modo honestate, sed etiam simulatione honestatis relictus, qui se in Capitolio fuisse cum Saturnino fateretur. Sed in qua significatione A. Gellius negat, in ea Cicero dixit in libro Tusculanarū questionum quinto. Atqui si ita est, profligata iam hæc, & pene ad exitum adducta quæstio est. Obiiciendi) id est maledicti. Maledicta enim præter crimen id, quod causæ proprium, obiici solita esse alio loco diximus. Adolescentulus) Hoc dicit Cicero, non quod ita sit, sed tanquàm quod Erucius dicere debuerit, vt crimen parricidii esset credibile. Magis quadraginta) Plus amplius & magis ita Plus apli^{us} adiunguntur a doctis nominibus numeralibus vt vulgus solet adiungere quàm. & magis cū Plus millies audiui. Imperiti dicerent plus q̄ millies, De hoc dicēdi genere alio numeralibus.

Profligare.

proficere ad perniciem
interitum deducere

Vetus videlicet sicarius, homo audax, & sæpe in cede ver-
 satus: at hoc ab accusatore ne dici quidem audistis. Luxu-
 ries igitur hominem nimirum, & æris alieni magnitudo,
 & indomitæ animi cupiditates, ad hoc scelus impulerunt.
 De luxuria purgavit Erucius, cum dixit, hunc ne in con-
 uiuiis quidem villo fere interfuisse. nihil autem vnquam de-
 buit. Cupiditates porro quæ possunt esse in eo, qui (ut
 ipse accusator obiecit) ruri semper habitavit, & in agro
 colendo vixerit: quæ vita maxime disiuncta a cupiditate,
 & cum officio coniuncta. Quæ res igitur tantum istum
 furorem Sex. Roscio obiecit? Patri inquit non placebat.
 Patri non placebat: quam ob causam? Necesse est enim
 eam quoque iustam & magnam & perspicuam fuisse. Nam
 ut illud incredibile est, mortem oblatam esse patri a filio,
 sine plurimis & maximis causis, sic hoc verisimile non est,
 odio fuisse parenti filium sine causis multis, & magnis, &
 necessariis. Rursus igitur eodem reuertamur, & quæra-
 mus, quæ tanta vitia fuerint in vnico filio, quare is patri
 displiceret. At perspicuum est, nullum fuisse. Pater igitur
 amens: qui odisset eum sine causa, quem procrearat.
 At is quidem fuit omnium constantissimus. Ergo illud
 iam perspicuum profecto est, si neque amens pater, neque
 perditus filius fuerit, neque odii causam patri, neque sce-
 leris filio fuisse. Nescio inquit quæ causa odii fuerit, fuisse
 odium intelligo: quia antea, cum duos filios haberet, il-
 lum alterum, qui mortuus est, secum omni tempore vo-
 lebat esse, hunc in prædia rustica relegarat. Quod Erucio
 accidebat in mala nugatoriaque accusatione, idem mihi
 usu venit in causa optima. Ille quomodo crimen commen-

Vetus Sicarius pro
 homicida dicitur

Luxurios

R. eronquet aduersum
 oblationem

ita in aoris colendis Nu
 aliena a empietate

Erucius obsecro mort
 pro occideri in furore
 Erucius

Erucius in primo libro de
 oratore dicit secundu
 non possum est in
 ut negat natura pro
 Intelligit

Religati sunt qui mittunt
 timore in rebus aut
 in infamiam terram
 Recipimus bonorum
 cum vsum fortunam
 Depotat vobis qui no
 habent bonorum vsum
 fortunam cum in infamia
 profecti sunt

onquis tu per Ammianum

Commentum
 Curm

titium confirmaret, non inueniebat: ego res tam eues, qua
 †ratione infirmem ac diluam, reperire non possu'm. Quid †oratio
 ais Eruci? tot prædia tam pulchra, tā fructuosa Sex. Ro-
 ne.
 sciū filio suo relegationis ac supplicii gratia colenda ac
 tuenda tradiderat? quid hoc?

Expositio

†oratio

ne.

Argumentum ut ab amicis

Vetus sicarius) Vt ante dixit veterem gladiatorem. Sæpe in cæde versatus) id est qui multos occidit, vel in occidēdis hominibus sicariorum sæpe adiutor fuit. Indomitæ animi cupiditates) id est libidines. De luxuria) Luxuriam diximus nimis magnam rerum abundantiam & sumptum, qualis est in vestimentis & in conuiuiis. Purgauit) Cauendum est oratori ne dicat, quod causam suam lædat, aut aduersarii causam adiuuet. In conuiuiis interfuisse) Interesse conuiuiis, & in cōuiuiis scribimus pro M. Fonteio. Nihil autem vnq̃ debuit) Aeris igitur alieni magnitudo eum ad hoc scelus non impulit. In eo qui ruri semper habitauit) Multo plura sunt in vrbe, quam ruri cupiditatum lenocinia. Qui etiam ruri assiduus in opere est, nullis huiusmodi cupiditatibus mouetur. Itaque apud Lucianū, Cupido quum deos omnes pene reliquos vulnerauerit, negat se assequi potuisse Dianā, venationi in syluis & montibus perpetuo intentam, nec vnquam ociosam, vt eam vulneraret. Cum officio) id est cum recte & honeste factis, cum virtute. Officium enim ab efficiendo dictum, recte factum est, quod scilicet vnicuique personæ congruit. Agricole simplices sunt vrbani. Inde astuti appellati. Nam, vt ait Asconius in actionem secundam in Verrem, vrbs astu dicitur. Terentius in Eunuchis, An in astu venit, id est in urbem, vt ait Donatus. Virum bonum quum laudabant maiores nostri, inquit Cato de re Rustica, ita laudabant, bonum agricolam, bonumque colonum. Romulus, vt ait Dionysius Halicarnaseus libro secundo, duas tantum partes ciuibus suis lege concessit, agriculturæ & belli gerendi. His enim rebus homines fieri temperantiores, & veneriis rebus, aliisque cupiditatibus minus obnoxios putabat. Tātum istum furorem) vt patrem necaret. Necesse est enim eam quoque iustam) Magnum enim quēdam amorem inter parentes & liberos natura genuit, qui sine magna causa dirimi non possit. In vnico filio) Filius vnicus parenti multo charior est. Si is igitur patri odio sit, magnum eius vitium, aut patris amentia esse oportet. Nullum) vitium. Fuit constātissimus) id est nō fuit amens. Tanq̃ id dicat accusator: est autem hic locus dialogo similis. Sceleris) id est parricidii. Hic in prædia rustica relegatur) Authore Dionysio Halicarnaseo libro. 2. Romulus omnē patribus per omne tēpus vitæ in filios potestatem lege dedit, siue coercere, siue verberare, siue victos rustico operi detinere, siue etiam occidere mallet. Nugatoria) id est ficta & leui.

Interesse
in cōuiuiis

Officium

Astutus

Agricolæ Romuli concessit
ture lausDionysius Halicarnaseus
Romulus aut duas & partes concessit ciuibus suis agriculturæ & belli gerende

Patri in

filios potestatem

Monitus torquatus

Rustico operi

Nugatoria

Vt apud Valerium Maximum

fances

Municipia vel sunt
urbana vel rustica

Amādare.

Vita at-
tenta.

egriminitate quod
talis fuit v. p.
adversus

sup adro vsqz co
co dirimms

Donatus In Consecratione
In thentius Exprobra-
mus Inquit infirmum
opprobriamus Iohannis et Con-
fitei patre

Patres familiæ, qui liberos habent, præsertim homines illius ordinis, ex municipiis rusticanis, nonne optatissimum sibi putant esse, filios suos rei familiari maxime seruire? & in prædiis colendis operæ plurimum studiique consumere? An amandarat hunc sic, ut esset in agro, ac tantummodo aleretur ad villam? ut commodis omnibus careret? quid si constat, hunc non modo colendis prædiis præfuisse, sed certis fundis patre viuo frui solitum esse? tamen ne hæc ^{libertatis} attentata vita & rusticana, relegatio atque amandatio appellabitur? Vides Eruci quantum distet argumentatio tua ab re ipsa, atque a veritate. Quod consuetudine patres faciunt, id quasi nouum reprehendis. Quod beneuolentia fit, id odio factum criminaris. Quod honoris causa pater filio suo concessit, id eum supplicii causa fecisse dicis. Neque hæc tu non intelligis, sed usque eo quid arguas, non habes, ut non modo tibi contra nos dicendum putes, verum etiam contra rerum naturam, contraque consuetudinem hominum, contraque opiniones omnium. At enim cum duos filios haberet, & alterum a se non dimittebat, alterum ruri esse patiebatur. Quæso Eruci ut hoc in bonam partem accipias. non enim exprobrandi causa, sed comonendi gratia dicam. Si tibi fortuna non dedit ut patre certo nascerere, ex quo intelligere posses, qui animus patrius in liberos esset, at natura certe dedit, ut humanitatis non parum haberes. Eo accessit studium doctrinæ, ut ne a literis quidem alienus esses. Quid tandem tibi videtur (ut ad fabulas veniamus)

Patres familiæ) dicuntur etiam patrefamilias, & patrefamiliarum. Homines illius ordinis) equestris. Ex municipijs rusticanis) Municipiorum duo genera esse significat, ut alia sint urbana, alia rusticana. Rei familiari seruire) id est rem familiarem curare & administrare. In prædijs colendis, opere plurimum consumere) Ut paulo post, In agris quoque colendis aliquantum opere tempore operamurque consumpserint. An amandarat) Amandare hominem est homini mandare causa odij ut a nobis alio discedat, i. remouere. Nam particula a vel ab in compositione aliquando significat ab aliquo. Ut auertere, auferre, asportare. Ideo amandare remouere significat. Ut in libro de Natura Deorum secundo, Ut in ædificijs architecti auertunt ab oculis naribusque dominorum ea quæ profluentia necessario tetri essent aliquid habitura, sic natura res similes procul amandauit a sensibus. Ad villam) id est ad rem rusticam, ad agrum colendum. Certis fundis frui) id est certorum fundorum fructus capere. Attenta) id est dura & laboriosa, ab attendendo. Neque hæc tu non intelligis) i. tu hæc intelligis. Contra nos) i. contra Roscium. Contra rerum naturam) quod dicas filium patri odiosum. Contra consuetudinem) Id enim consuetudine patres faciunt, quod quasi nouum reprehendis. Contra opiniones omnium) Id beneuolentiæ causa fieri omnes opinantur, ut liberos suos patrefamilie colendis agris præficient. At enim) Hoc Erucij dictum Cicero proponit ut refutet. Dimittebat) Amittere pro dimittere veteres hac in re dixisse Donatus scribit. In bonam partem accipias) Ita fere Cicero dicit. Boni consulas sepius dicunt recetiores. Exprobradi) i. vituperandi & probro vertendi. Quam in re dicitur a Quintiliano lib. iiii. Nihil his nec credibilius fingi, nec vehementius exprobrari, nec manifestius ostendi potest. Aliter exprobrare est collatum in aliquem beneficium obijcere, quod vulgo dicunt reprocare. Ut in Andria Terentij, Istec comemoratio, Quasi exprobratio est immemoris beneficij. Et in pri. de Off. Odiosum est genus hominum officia exprobrantium. Fortuna non dedit) Quod legitimis nuptijs vel contra, nascamur, id a fortuna est. Ut patre certo) i. legitimo matrimonio. Authore Modestino Iurisc. lib. Digest. i. titulo de statu hominum vulgo concepti dicuntur qui patrem demonstrare non possunt, vel qui possunt quidem, sed eum habent, quem habere non licet, qui & spurij appellatur $\omega\sigma\phi\acute{\alpha}\tau\epsilon\varsigma\ \tau\omega\ \pi\alpha\tau\epsilon\varsigma$. Spurij autem ideo appellantur, quod authore Plutarcho in Problematis Latini prænomena non scribunt integra, sed aut vna litera, ut T. L. M. aut duabus, ut Cn. aut tribus ut Sex. Seruilius. Est autem Spurius inter ea prænomena, quæ duabus literis notantur Sp. quibus isdem literis scribunt, quum sine patre dicunt. Hoc igitur errorem fecit, quod sine patre & Spurius isdem literis, i. Sp. scribitur. Nothum qui non sit legitimus, Greci vocant. Latinum rei nomen, ut Cato quoque in oratione quadam testatur, non habemus: ideoque utimur peregrino. Author est Quintil. lib. 3. Patre certo nascere) Nasci patre & nasci ex patre dicimus. Eo accessit studium doctrine) Natura & doctrine studij boni more comparatur. Ut ad fabulas veniamus) A fabulis nonnunquam fieri probationem paulo post dicemus.

Patresfamilias
Municipiorum duo genera

Consumere
Operamurque consumpserint

Amandare
Remouere

Amandare
Remouere

In bonam
partem accipias.

Exprobrare

re.

Vulgo concepti.

Spurij

Nothus.

Nasci patre

& ex patre.

Senex ille Cęcilianus minoris facere Eutychum filium rusticum, quàm illum alterum Cherestratum? nam ut opinor hoc nomine est, alterum in vrbe secum honoris causa habere? alterum rus supplicii causa relegasse? Quid ad istas ineptias abis, inquies? quasi vero mihi difficile sit quamvis multos nominatim proferre (ne longius abeam) vel tribuleis, vel vicinis meos, qui suos liberos, quos plurimi faciunt, agricolas assiduos esse cupiunt. Verum homines notos sumere odiosum est, cum & illud incertum sit, velint ne hi sese nominari: & nemo vobis magis notus futurus sit, quàm est hic Eutychus: & certe ad rem nihil intersit, vtrum hunc ego comicum adolescentem, an aliquem ex agro Veiente nominem. Etenim hæc conficta arbitror à poetis esse, ut effictos nostros mores in alienis personis, expressamque imaginem nostram vitæ quotidianæ videremus. Age nunc, refer animum sis ad veritatem, & considera non modo in Umbria, atque in ea vicinitate, sed in his veteribus municipiis, quæ studia à patribus familias maxime laudentur: iam profecto te intelliges inopia criminum, summam laudem Sexto Roscio vitio & culpæ dedisse. At non modo hoc patrum voluntate liberi faciunt, sed permultos & ego noui, & (nisi me fallit animus) vnusquisque vestrum, qui & ipsi incensi sunt studio, quod ad agrum colendum attinet, vitamque hanc rusticam, quam tu probro & crimini putas esse oportere, & honestissimam & suauissimam esse arbitrantur. Quid censes hunc ipsum Sextum Roscium, quo studio, & qua intelligentia esse in rusticis rebus? ut ex iis propinquis eius hominibus honestissimis audio, non tu in isto

argumentum ab
exemplo fabuloso

probo
pauca
qui pauca
fuit
fuit

Tribules
F. m. s. t. o.
tribus

Comici
figmenti
causa.

Expressa
Imago
Si p. s. i. v. i. s.

Agricultu
ræ laus.

artificio accusatorio callidior es quàm hic in suo. Verum, ut opinor, quoniam ita Chryfogono videtur, qui huic nulum prædium reliquit, & artificium obliuiscatur, & studium deponat, licebit. Quod tametsi miserum & indignum est, feret tamen æquo animo Iudices, si per vos vitam & famam potest obtinere.

Artificium accusa-
torium

Artificium obliuiscen-

Cæcilianus) quem Cæcilius comicus inducit. Ad istas ineptias) id est fabulas. Quamuis) id est quantumuis. Ne longius abeam) id est ne alienos dicam, vel longinquos. Tribules) id est de mea tribu. Tribules meos, tuos, suos, nostros & vestros dicimus, non contribules, ut alibi scribimus amplius. Vicinos meos) id est qui Arpino vicini sunt. Assiduus) id est continuus, ab assidendo. Nam ab asse dando assiduus pro locuplete dicitur, ut scribit Cicero in Topicis.

Cæcilius Comicus

Tribulis &
contribulis.

Assiduus ab assidendo

Homines notos sumere odiosum est) Id autem ita odiosum est, ut Cicero de Claris Oratoribus scribens statuisse se dicat, eorum qui viuerent nominare neminem. Eius consilium secutus est Quintilianus libro decimo. Ex agro veiente) qui est in Etruria. Refer animum sis) Veteres ad leniendum imperium verbi imperatiui his vocibus utebantur, ut sis sultis sodes &c. ut ante diximus. Non modo in Umbria. Umbrorum gens, ut ait Plinius libro tertio antiquissima Italiæ existimatur, ut quos Umbrios a Græcis putent dictos, quod inundatione terrarum hymbribus superfuissent. In Umbria autem Ameria est. Vnusquisque vestrum) nouit. Intelligentia) id est cognitione & scientia. Ut in libro de Officijs primo, Illi ipsi doctrinæ studijs & sapientiæ dediti ad hominum vtilitatem suam sapientiam, prudentiam, intelligentiamque potissimum conferunt. Idem in tertio, Intelligentiam pro prudentia dicit, Nec vlla pernicies vitæ maior inueniri potest, quàm in malitia simulatio intelligentiæ.

Sis cū im-
peratiuo.

Umbria Antiquissima
Italiæ gens

Ameria In Umbria

Intelligentia

Ex ijs propinquis) id est cognatis, qui adsunt, ut pro Roscij salute deprecantur. Homines honestissimis) Hoc dicit, quo facilius ijs credatur. In isto artificio accusatorio callidior es) Odiosum Iudicibus & suspiciosum aduersarium facit, quod tam callidus artifex sit. Ars enim iudicibus suspitiosa est, ideo Quintilianus artificiosum censet esse artem occultare ne a iudicibus deprehendatur. Artificium) id est agri colendi scientiam. Omnis enim scientia nisi excolatur & exerceatur, eam facile obliuiscimur. Feret tamen æquo animo. Ostendit ex comparatione eorum quæ Roscius passurus sit si damnetur, leuia esse ea quæ alioqui ferenda non essent, quæ æquo animo feret, si absoluitur.

Ars Iudicibus
Suspiciosa

Artem occultam
Artificiosum

Hoc vero est, quod ferri non potest, si & in hanc calamitatem venit propter prædiorum bonitatem, & multitudinem. & quod ea studiose coluit, id erit ei maxime fraudi: ut parum miseriæ sit, quod aliis coluit, non sibi, nisi etiam quod omnino coluit, crimini fuerit. Næ tu Eruci accusator esses ridiculus, si illis temporibus natus esses, cum ab aratro arcescebantur, qui Consules fierent. Etenim qui præesse agro colendo flagitium putes, profecto illum Attilium, quem sua manu spargentem semen, qui missi erant conuenerunt, hominem turpissimum atque inhonestissimum iudicares. At hercule maiores nostri longe aliter, & de illo, & de cæteris talibus viris existimabant. itaque ex minima tenuissimæque R. P. maximam & florentissimam nobis reliquerunt. suos enim agros studiose colebant, non alienos cupide appetebant. Quibus rebus, & agris, & urbibus, & nationibus, Rempublicam atque hoc Imperium, & Populi Romani nomen auxerunt. Neque ego hæc eo profero, quo conferenda sint cum hisce, de quibus nunc quærimus: sed illud intelligatur, cum apud maiores nostros summi viri, clarissimi que homines, qui omni tempore ad gubernacula Reipublice sedere debebant, tamen in agris quoque colendis aliquantum operæ temporisque consumpserint, ignosci oportere ei homini, qui se fateatur esse rusticum, cum ruri assiduus semper vixerit. cum præsertim nihil esset, quod aut patri gratius, aut sibi iucundius, aut re vera honestius facere posset. Odium igitur acerrimum patris in filium ex hoc opinor ostenditur Eruci, quod hunc ruri esse patiebatur, nunquid est aliud? Immo vero inquit est. nam istum

Smectache
posuit aratru
pro agro

Quæstio tetra
I. Infinita

proesse agro
Colendo
Attilius
Seranus.

probatio ab exemplo
et speciei similitudo
de Rebus maioribus
minoribus vel paribus

Dictatoris dictum sum
quod daturum est quid
esset faciendum

Intentio

Gubernacula Reipublice

in usu sumus de

Transitio ad statum
Coniecturalium

exhæredare in animo habebat. Audio, nunc dicis aliquid, quod ad rem pertineat.

In hanc calamitatem) vt damnatus vitam & famam amittat. Fraudi) id est vitio. De qua voce alio loco scripsimus. Alijs) id est T. Roscijs & Chryfogono. Ne) id certe. Si illis temporibus) Argumentum a fictione) Quum ab aratro) Plinius cap. tertio libri. xvij. scribens Romanos priscos paucis agrorum iugeribus contentos fuisse quod essent foecundi, Quenam, inquit, tantæ vbertatis causa erat? Ipsorum tunc manibus Imperatorum colebantur agri, vt fas est credere, gaudente terra vomere laureato & triumphali aratore. Siue illi eadem cura tractabant semina, qua bella: eademq; diligentia arua disponebant, qua castra: siue honestis manibus omnia lætius proueniunt, quoniam & curiosius fiunt. Serentem inuenerunt dati honores Seranum vnde cognomen. Arantiquatuor sua iugera in Vaticano, quæ prata Quintia appellantur, Cincinnato viator attulit Dictaturam: & quidem, vt tradit Norbanus, nudoplenoque pulueris etiamnum ore. Cui viator, Vela corpus, inquit, vt proferam Senatus populiq; Romani mandata. Tales tum etiam viatores erant, quibus id ipsum nomen est, subinde ex agris Senatum ducesque accersentibus. Illum Attilium) Seruius exponens illud ex libro Aeneidos sexto, Vel te sulco Serane serentem. Attilius, inquit, quidam Senator fuit, qui quum agrum suum coleret, euocatus propter virtutem meruit Dictaturam. Seranus autem a serendo dictus est. Attilium Seranum Aedilem fuisse post secundum bellum Punicum anno ab Vrbe condita DLVIII. Valerius libro secundo scribit, titulo de institutis antiquis. Sed temporis ratio facit, vt de hoc Attilio non putem hoc loco intelligendum. Paulo enim post secundum bellum Punicum coeperunt Romani diuitias amare, & agriculturam minoris facere. De Attilio Calatino puto intelligendum, qui Dictator fuit in primo bello Punico, vt ait T. Liuius libro. decimonono. De hoc autem Valerius libro quarto, titulo de Paupertate. Attilium, inquit, qui ad eum accersendum a Senatu missi erant, ad Imperium populo Romano suscipiendum, semen aspergentem viderunt. Sed illæ rustico opere attritæ manus salutem publicam stabiliuerunt, ingentesq; hostium copias pessunderunt. Is post triumphum agriculturam repetiuit. Hunc esse arbitror, qui Seranus primus cognominatus sit. Quo conferenda) id est vt conferenda, nisi legere malis, quod conferenda. Querimus) id est questio & controuersia est. Illo enim tempore quo Seranus erat, studium agriculturæ honestius erat. Sedere) id est manere & expectare. Terentius in Adelphis, An sedere oportuit Domi virginem tam grandem, dum cognatus huc illinc veniret expectantem. Opinor, Ironia est. Nunc dicis aliquid quod ad rem pertineat) Si probaret Erucius Roscium voluisse exhæredare filium, ea res parricidij suspicionem asferre posset.

Agri quorū
dam foecū-
diores.

Quintus Cincinnatus
ubi primum dictatur
Creatus est Equus sub
Iugum missus
viatoris Qui dirigit

Attilius.

Seranus.

Seranus a serendo
dictus

Agricultura Repetitum
Post triumphum Seranus

Sedere.

Nam illa opinor tu quoque concedis leuia esse atque inepta: conuiuia cum patre non inibat: quippe qui ne in oppidum quidem nisi perraro veniret. domum suam istum non fere quisquam vocabat. nec mirum, qui neque in vrbe ueretur, neque ^{in rure} rure vocaturus esset. Verum hæc quoque tu intelligis esse nugatoria. Illud quod coepimus, videamus, quo certius argumentum odii reperiri nullo modo potest. Exhæredare pater filium cogitabat. Mitto quærere, quæ de causa. quæro, qui scias? tametsi te dicere atque enumerare causas omnes oportebat: & id erat certi accusatoris officium, qui tanti sceleris argueret, explicare omnia vitia, atque peccata filii, quibus incensus parens potuerit animum inducere, ut naturam ipsam vinceret, ut amorem illum penitus infitum eiceret ex animo, ut denique patrem esse sese obliuisceretur. quæ sine magnis huiusce peccatis accidere potuisse non arbitror. Verum concedo tibi, ut ea prætereas, quæ cum taces, nulla esse concedis. Illum quidem voluisse exhæredare, certe tu planum facere debes. quid ergo affers, quare id factum putemus? vere nihil potes dicere. finge aliquid saltem commode, ut ne plane videaris id facere, quod aperte facis, huius miseri fortunis, & horum virorum talium dignitati illudere. Exhæredare filium voluit. quam ob causam? nescio. exhæredauit ne? non. quis prohibuit? cogitabat. cogitabat? cui dixit? nemini. Quid est aliud iudicio, ac legibus, ac maiestate vestra abuti ad quæstum atque ad libidinem, nisi hoc modo accusare: atque id obicere, quod planum facere non modo non possis, verum ne coneris quidem? Nemo nostrum est Eruci, quin sciat tibi inimicitias cum Sexto Roscio nullo

reuocatus
119.

Unde deluendi remus
(quo antea utebatur)

2 causas in rebus
in moribus ammonuitur
into magis in grauioribus

Instita. que a natura
sunt

Illudere di
gnitati.

Argumentum per R.
motionem

utitur summatione

Indignatio

las esse: vident omnes qua de causa huic inimicus venias: sciunt huiusce pecunia te adductum esse.

Illa) sequentia, quod cum patre conuiuia non inibat, quod domum suam istum nemo vocabat, quæ obiecta Erucius non probauit. Ea tamen Cicero purgat leuiter. Conuiuia non inibat) id est non conuiuabatur. Vt in L. Pisonem, Conuiuium publicum non dignitatis causa inibit, nisi forte vt cum P. Clodio, hoc est, compotoribus suis coenet. Inire epulas idem dicit libro de Legibus secundo, Sequebantur epulae, quas inirent propinqui coronati. In oppidum) id est Larinum. Ne Romam intelligas. Negat Valla libro quarto Romam esse oppidum. Qui ne in oppidum quidem) Sex. Roscius tanta colendi agri voluptate capiebatur, vt Larinum nisi perraro nunquam veniret. Neque rure) id est ex rure quisque scilicet vocaturus esset. Nugatoria) id est leuia & ficta. Odij filij in patre.

Mitto querere &c) Occupatio est. Enumerare causas omnes oportebat) in questione, cuius status coniecturalis est, causa valet plurimum, vt ostendamus causam, quæ ad maleficium impulerit: vel defendendo, nullam fuisse causam cur reus faceret, aut potius fuisse cur non faceret dicamus. Animum inducere) Inducere animum est animo suo persuadere quod sit difficile durum aut immane. Inducere animum & inducere in animum dicimus. Terentius in Eunuchio, Qui huic animum assentari induxeris, Et flamma te petere cibum posse arbitror. Idem in Hecyra. Ego nunquam credidi Fore, vt hac ille viua posset animum inducere, Vxorē habere. Itemque, Leuia sunt hec, quæ tu pergrauia esse in animum inducti tuum.

Penitus insitum) id est naturalem. Patrem esse) Patris enim hæreditas filio iure obuenit. Huiusce) Roscij filij. Quæ quum taces) Ipsa enim taciturnitas pro consensu est. Illudere) id est deridere ludibrium & contumeliam afferre. Dicimus autem illudo dignitati dignitatem in dignitatē, & in dignitate. Virgilius in secundo Aeneid. Certantque illudere capto. Terentius in Andria, Adeo vobis videmur idonei, in quibus sic illudatis? Idem in Heautontimor. Dignam me putas quam illudas? Idem in Phormione, Satin superbe illuditis me? Cicero libro de Oratore tertio, Quæ quum dixisset, in Albutium illudens, ne a me quidem abstinuit. Idem pro domo sua, Hic non illudit authoritati horum omnium, qui adsunt, summorum virorum? Iudicio abuti ad quæstum) id est Iudicium sententiam ad suum quæstum conuertere. Ad libidinem) id est ad voluptatem, & vt vulgo dicunt, ad placitum. Inimicitias cum Sexto Roscio nullas esse) Inimicitij homines aliquando ad accusandum adducuntur. Vt Marcum Caelium patris inimicum Attacinus accusauit. Inimicus) id est accusator. Huiusce pecunia) Ad Iudicium misericordiam Sextum Roscium, & in odium C. Erucium adducit.

†Mēmiā.
Accusato-
rū utilitas.

Canū mu-
nus.
Significa-
re.

Lex Rem-
mia.

Quid ergo est? ita tamen quæstus te cupidum esse oportebat, ut horum existimationem, & legem †Remmiam putares aliquid valere oportere. Accusatores multos esse in ciuitate utile est, ut metu contineatur audacia. veruntamen hoc ita est utile, ut ne plane illudamur ab accusatoribus. Innocens est quispiam, veruntamen quanquam abest à culpa, suspitione tamen non caret. tametsi miserum est, tamen ei qui hunc accuset, possim aliquo modo ignoscere. Cum enim aliquid habeat quod possit criminose ac suspitiose dicere, aperte ludificari, & calumniari sciens non videatur. Quare facile omnes patimur esse quamplurimos accusatores, quod innocens si accusatus sit, absolui potest: nocens, nisi accusatus fuerit, condemnari non potest. Vtilius est autem absolui innocentem, quam nocentem causam non dicere. Anseribus cibaria publice locantur, & canes aluntur in Capitolio, ut significant si fures venerint. At fures inter noscere non possunt, significant tamen, si qui noctu in Capitolium venerint, & quia id est suspitiosum, tametsi bestiae sunt, tamen in eam partem potius peccant, quæ est cautior.

Horum) Iudicum. Existimationem) id est bonam, ut dicunt, reputationem. Legem Mēmiā) In codice manu scripto, & in nonnullis codicibus impressis legem Remmiam lego. Quæ lectio magis placet. Nam libro Digestorum. xlviii. ad Senatusconsultum Tertulianum calumniatoribus, id est falsa crimina intendentibus poena lege Remmia irrogatur. Quod igitur Erucius calumniatus sit, Iudicum existimationem & legem Remmiam contemnere visus est, quod eam nihil valere putaret. Audacia) id est audaces homines. Intellectio est. Ne plane illudamur) id est ne aperte ficto crimine in iudicium vocemur. Suspitione tamen non caret. Suspitio res certa non est. Visu sæpe venit, ut ad innocentem suspitio perueniat. Id si ita est, si quis eum accuset, quamuis id miserum sit. et tamen aliquo modo ignosci potest. Nec calumniatur qui eum accusat. Aliquid habeat)

id scilicet, vnde orta suspitio est. Criminose) id est vt vulgo loquuntur, crimina-
 naliter. de qua dictione alio loco diximus. Ludificari) calumniari, & quod paulo
 ante dixit illudere in eadem re dicit. Ludere enim fallere est. Vt in primo Aenei.
 Vana spe lusit amantem. Ab eo illudere & ludificari facta sunt. A caluendo, id
 est a decipiendo facta est calumnia. Quam nocentem causam non dicere.) De im-
 probis hominibus quum sumitur supplicium, eorum exemplo ceteri a peccato
 deterrentur, & improbis hominibus ciuitas purgatur. Itaque ciuitates tum opti-
 me gubernari Plato de Philosophia scribit, quum nocentes poenas expendunt.

Anseribus cibaria publice locantur) Authore Plutarcho in Problematis Cē-
 fores magistratum ineuntes nihil prius agunt, quam vt sacrorum anserum ci-
 baria & anseris argentei splendorem locent, quod bello Gallico dormientibus
 etiam canibus anseres omnium primi Gallorum in Capitolium ascensum prae-
 senserunt, & clangore vigiles excitant. Authore Plinio libro decimo est anseri
 vigil cura Capitolio testata defenso per id tempus, canum silentio proditis re-
 bus. Quamobrem cibaria anserum Censores in primis locant. Authore Plu-
 tarcho in vita Camilli Gallis in Capitolium ascendentibus sacri anseres iuxta
 templum Iunonis erant, qui antea copioso cibo alebantur. tunc autem propter
 summam commeatus inopiam neglecti esuriebant. Est autem hoc animal natu-
 ra pavidum, sed sensu atque auditu acerrimum. Hi igitur ob inedia vigilantes
 ac tumultuantes statim Gallorum ascensum percipiunt, ac clangore cursuque
 Romanos dormientes excitant. His anseribus in summa inopia cibi Romani
 abstinebant, quia Iunoni sacri erant, vt ait T. Liuius libro quinto. Cibaria anse-
 rum vt hoc loco Cicero appellat, ita alibi hominum cibaria dicit. Vt libro Tuscu-
 lanarum quaestionum secundo, Deinde quis labor, quantus agminis? ferre plus
 dimidiati mensis cibaria. Actione in Verrem quarta, Liberaliter ex istius cibarijs
 tractati non minus acres contra me fuerunt. Actione quinta, Vberiora cibaria
 facta sunt caritate. Itemq; Propter caritatem frumenti, quae fuerat in Macedonia
 permagnam ex cibarijs pecuniam deportare. Sed cibaria minus delicata esse arbi-
 tror, quamuis cibus etiam delicatis authore Donato praebeatur. Inde cibarius pa-
 nisa Cicerone dicitur in libro Tusculanarum disputationum quinto, panis ater
 qualis est pastorum & rusticorum. Nec esuriens, inquit, Ptolemeus ederat, cui quum
 peragranti Aegyptum comitibus non consecutis, cibarius in casa panis datus es-
 set, nihil visum est illo pane iucundius. Publice) id est impensa publica. Locan-
 tur) Locare cibaria dicit, pro eo quod vulgo dicerent, conuenire de precio, vt den-
 tur cibaria. Significet) latratu suo. Internoscere) id est ab alijs, ijs scilicet, qui fu-
 res non sunt, discernere. Vt Pacuius de fortuna, Brutam, quia dignum atque
 indignum nequeat internoscere. Libro Academicarum quaestionum quarto, Vt
 mater geminos internoscit consuetudine oculorum, sic tu internoscas, si allueueris.
 Nobis latis est oua illa internoscere. Si qui) siue fures, siue alij. Id est suspitio-
 sum) vt fures sint.

Quid si luce quoque canes latrent, cum deos salutarum alii
 qui venerint, opinor iis crura suffringantur, quod acres
 sint etiam tum cum suspitio nulla sit. Simillima est accu-
 satorum ratio. Alii vestrum anseres sunt: qui tantum mo-
 do clamant, nocere non possunt. Alii canes, qui & latra-
 re & mordere possunt. Cibaria vobis præberi videmus:
 vos autem maxime debetis in eos impetum facere qui me-
 rentur. hoc populo gratissimum est. deinde si voletis, etiam
 tum, cum verisimile erit aliquem commisisse, in suspitione
 latratote. id quoque concedi potest. Sin autem sic agetis,
 ut arguat is aliquem patrem occidisse, neque dicere possi-
 tis aut quare, aut quomodo, ac tantummodo sine suspitio-
 ne latrabit is, crura quidem vobis nemo suffringet: sed si
 ego hos bene noui, literam illam, cui vos usque eo inimici
 estis, ut etiam eas omnes oderitis, ita vehementer ad ca-
 put affigent, ut postea neminem alium nisi fortunas vestras
 accusare possitis. Quid mihi ad defendendum dedisti bo-
 ne accusator? quid hisce autem ad suspicandum? Ne ex hæ-
 redaretur veritus est. audio, sed qua de causa vereri debue-
 rit, nemo dicit. Habebat pater in animo. planum fac. nihil
 est: non quicum deliberarit? quem certiore fecerit? unde
 istud vobis suspicari in mentem venerit? Cum hoc modo
 accusas Eruci, nonne hoc palam dicis? ego quid acceperim,
 scio: quid dicam, nescio. vnum illud spectavi, quod Chry-
 sogonus aiebat neminem isti patronum futurum: de bo-
 norum emptione, deque ea societate neminem esse, qui ver-
 bum facere hoc tempore auderet. hæc te opinio falsa in istam
 fraudem impulit. non mehercule verbum fecisses, si tibi
 quenquam responsurum putasses, Operæ precium erat, si

Deformat
 accusatores.

animaduertistis Iudices, negligentiam eius in accusando cōsiderare. Credo cum vidisset, qui homines in hisce subse-
liis sederent, quæsisse, num ille aut ille defensurus esset: de
me ne suspicatum quidem, quod antea causam publicam
nullam dixerim.

Alij vestrum anseres sunt) vt C. Erucius. Alij canes) vt Titi Roscij &
Chrysogonus. Cibaria vobis præberi videmus) Nam Chrysogonus sibi de-
cem prædia retinuit, tria Roscio Capitoni propria dedit. Roscium Magnum
suum procuratorem fecit. Erucius ad accusandum pecunia conductus est. Ve-
risimile) id est suspiciosum. Commisisse) id est deliquisse. Si ego hos bene
noui) id est si ego bene cognosco hos Iudices. Literam illam) condemnatio-
nis, quam Asconius Pædianus alibi Calibi esse dicit. C. quod prima sit verbi
condemno, θ. quod sit prima verbi *δωρετόω*, id est morte multo. Hinc illud
Persij est Satyra quarta, Et potis es nigrum vitio præfigere thita. Eas omnes)
literas Iudicum, id est omnia iudicia. Vel eas omnes. Nam odistis literas abso-
lutionis vel ampliacionis metuentes ne Roscius absoluator, aut ne causa eius
amplietur. Odistis autem literam condemnationis, metuentes ne ad caput ve-
strum affigatur. Neminem alium accusare possitis) Significare videtur, vt
calumniatoribus ea quoq; poena lege Remmia infligatur, vt accusare amplius
prohibeantur, qua poena præuaricatores & tergiuersatores affici Paulus Iuris-
consultus dicit libro Digestorum quadragessimooctauo ad S. C. Turpilianum.
Nisi fortunas vestras) quod scilicet in hanc poenam incidistis, ob calumniam
vestram. Nonne hoc palam dicis?) Illud valet ad refellendum aduersarium, vt
eius personam inducamus dicentem, quæ ipse cogitet, vt ante diximus. Quid
acceperim) id est quam pecuniam, vt Roscium accusarem. Quid acceperim
scio, quid dicam nescio) Huiusmodi contrarijs in hac oratione sæpe vtitur Ci-
cero. Neminem patronum) id est nullum. Neminem pro nullo sæpe dici
alias admonuimus. De bonorum) Sexti Roscij. De societate) quam cum
Chrysogono Titi Roscij coiuerunt. Hoc tempore) L. Sylla dominante. Ne-
gligentiam eius in accusando considerare) Nimiam Erucij in accusando ne-
gligentiam arguit, vt ostendat accusationem non crimine Sexti Roscij, sed
Chrysogoni potentia nixâ esse. Credo quum vidisset) Narratio specialis est. In
qua narrat ea non quæ fecerit Erucius, sed fecisse verisimile sit. Qui homines)
id est qui oratores.

Suffragatio

Cenam Imperatoris

Cursam Ultro et Citro

*noxiijs.

Posteaquàm inuenit neminem eorum, qui possunt, & so-
 lent, ita negligens esse coepit, vt cum in mentem veni-
 ret ei, resideret, deinde spatiaretur, nonnunquàm etiam
 puerum vocaret, credo cui cenam imperaret, prorsus vt
 vestro concessu & hoc conuentu pro summa solitudine
 abuteretur. Perorauit aliquando, assedit. surrexi ego. re-
 spirare visus est, quòd non alius potius diceret. Coepi di-
 cere, vsque eo animaduerti ludices eum iocari, atque alias
 res agere, antequàm Chrysogonum nominaui, quem si-
 mulatque attigi, statim homo se erexit, mirari visus est,
 intellexi quid eum pupugisset. iterum ac tertio nominaui.
 Postea homines cursare ultro & citro non destiterunt, cre-
 do qui Chrysogono nunciarent, esse aliquem in ciuitate,
 qui contra voluntatem eius dicere auderet: aliter cau-
 sam agi, atque ille existimaret: aperiri bonorum emptio-
 nem, vexari pessime societatem, gratiam potentiàmque
 eius negligi, ludices diligenter attendere, populo rem
 indignam videri. Quæ quoniam te fefellerunt Eruci, quo-
 niamque vides versa esse omnia, causam pro Sexto Ro-
 scio si non commode, at libere dici: quem dedi puta-
 bas, defendi intelligis: quos tradituros sperabas, vides iu-
 dicare: restitue nobis aliquando veterem tuam illam cal-
 liditatem atque prudentiam: confitere huc ea spe venisse,
 quòd putares hic latrocinium, non iudicium futurum. De
 parricidio causa dicitur. Ratio ab accusatore reddita non
 est, quam ob causam patrem filius occiderit. Quod in mi-
 nimis ^{noxiijs} & in his leuioribus peccatis, quæ magis cre-
 bra, & iam prope quotidiana sunt, maxime & primum
 quæritur, quæ causa maleficiû fuerit, id Erucius in par-

ricidio quæri non putat oportere. In quo scelere Iudices
 etiam cum multæ causæ conuenisse vnum in locum, atque
 inter se congruere videntur, tum non temere creditur, neq;
 leui coniectura res penditur, neque testis incertus auditur,
 neq; accusatoris ingenio res iudicatur.

Quum in mentem veniret) Magnam Erucij negligentiam ostendit . ipsa
 enim dicendi ratio si diligens fuerit, ita mentem occupat, vt ad alia eam aberrare
 non patiat. Puerum) id est seruum. Pueri appellatio, vt ait Paulus Iurisc. lib. Pueri
 Digestorū. l. de verborum & rerum significatione, tres significatiōes habet. Vnā,
 quum omnes seruos pueros appellamus. Alteram, quum puerum contrario no-
 mine puellæ dicimus. Tertiam, quum etatem puerilem demonstramus. Hoc cō-
 uentu) circumstantium hominum. Pro summa solitudine abuteretur) id est in
 vestro & circumstantiū conspectu id facit, quod in summa solitudine vix faceret.

Alias res agere) id est quid dicerem negligere, & ideo non attendere. Bonorū)
 Sex. Roscij. Societatem) quam cum T. Roscij Chrysogono sociuit. Versa esse
 omnia) id est aliter atq; putasti euenire. Dedi) id est a iudicibus Chrysogono con-
 donari, id est condēnari, sine vlla defensione. Iudicare) id est attente causam audire
 & cognoscere, vt iudicetur. Restitue) id est omitte & relinque. Nobis) id est ad
 causæ innocentis Roscij vtilitatem. Prudentiam) scientiam, vel malitiam, quæ se
 vult haberi prudentiam, vt ait Cicero in libro de Officijs tertio. Hic) id est in fo-
 ro iudiciali. Latrocinium) vbi iudices sententijs suis innocentem Roscium ius-
 gularent. Quod in minimis noxis) A minori ad maius ostendit parricidij caus-
 as ostendi debere ab accusatoribus. Noxę appellatione omne delictum cōtinetur,
 vt ait Caius Iurisc. libro Digestorum. l. de verborum & rerum significatione. No-
 xiam quā noxam a Terentio pro delicto sæpius dictā licet inuenire, vt in Eu-
 nucho, Vnam hanc noxiam mitte. In Heautont. Magnum hoc quoq; signū est
 dominam esse extra noxiam. In Hecyra, Quod me accusat nunc vir, sum extra
 noxiam. Ea quoq; voce Plautus vsus est. Amicum castigare ob meritam noxiā,
 immanē est facinus, verum in ætate vtile atq; conducibile. Illud quoque ex li-
 bro Ciceronis de Legibus, Noxiæ par poena esto. In codice antiquo scripto manu
 lego noxijs nō noxis. In quo scelere) Quia difficillima est grauissimi cuiusq; sce-
 leris fides, vt ait Quintilianus, grauissimum scelus ostendit esse parricidij, ideoq;
 non facile credi, nisi probatum sit clarissime, & pene deprehensum. Congruere)
 id est conuenire. Nisi enim causę illæ inter se conueniant, fidem non faciunt.

Non temere) id est non facile, non leuiter, vt vulgo dicunt, non de leui. Pen-
 ditur) id est ponderatur, examinatur. Testis incertus) id est qui audiuit. Nam

Noxa &
noxia.

Temere.

qui rem vidit, certus testis est: qui audiuit, incertus. Itaque authore Plauto, Plus
 ris est testis oculatus vnus, quàm auriti decem. Nam qui viderunt plane sciunt:
 qui audiuerunt, audita dicunt. Accusatoris ingenio qui accusationem artificio-
 se composuit, crimenq; ingeniose probauit.

Quia Cum multa antea commissæ maleficiæ, tum vita hominis
 perditissima, tum singularis audacia ostendatur necesse
 est: neque audacia solum, sed summus furor atque amen-
 tia. Hæc cum sint omnia, tamen extent oportet expressa
 sceleris vestigia, vbi, qua ratione, per quos, quo tempo-
 re, maleficiū sit admissum. Quæ nisi multa & mani-
 festa sunt, profecto res tam scelestæ, tam atrox, tam nefa-
 ria credi non potest. Magna est enim vis humanitatis,
 multum valet communio sanguinis, reclamat istius
 modi suspicionibus ipsa natura: portentum atque mon-
 strum certissimum est, esse aliquem humana specie & fi-
 gura, qui tantum immanitate bestias vicerit, vt propter
 quos hanc suauissimam lucem aspexerit, eos indignissime
 luce priuarit: cum etiam feras inter sese partus, atque edu-
 catio, & natura ipsa conciliet. Non ita multis antè annis
 aiunt Tullium Clœlium quendam Tarracinensem homi-
 nem non obscurum, cum cœnatus cubitum in idem con-
 claue cum duobus adolescentibus filiis isset, inuentum esse
 mane iugulatum. Cum neque seruus quisquàm reperiretur,
 neque liber, ad quem ea suspitio pertineret, id ætatis au-
 tem duo filii propter cubantes, ne sensisse quidem se dice-
 rent, nomina filiorum de parricidio delata sunt. Quid po-
 terat: sane suspitosum. neutrum ne sensisse: ausum autem
 esse quenquàm se in id conclaue committere: eo potissimū
 tempore, cum ibidem essent duo adolescentes filii, qui &

sentire & defendere facile possent: erat porro nemo in quem ea suspitio conueniret. tamen cum planum iudiciis esset factum, aperto ostio dormientes eos repertos esse, iudicio absoluti adolescentes, & suspitione omni liberati sunt. Nemo enim putabat quenquam esse, qui cū omnia diuina atq; humana iura scelere nefario polluisset, somnum statim capere potuisset. propterea q̄ qui tantum facinus commiserunt, non modo sine cura quiescere, sed ne spirare quidem sine metu possunt.

Vbi, qua ratione) Artificiosū est, vt quū aliquid pbare volumus, ostēdamus psonā, a qua id factū arguimus, mores ab eo facto nō abhorre, causam q̄ impulerit, opportunū locū & tēpus, & quib⁹ adiutoribus fecerit. Horū nullū q̄ ostēdit Erucius, fictū crimen Cicerō coarguit. Cōmunio sanguinis). i. cōsanguinitas. Reclamat). i. quibūsdā veluti clamoribus aduersatur & cōtradicit. Esse aliquē hūāna specie & figura) Sēpe illud facit Cicerō, vt quū alicuius crudelitātē auget, in figura hominis feritātē belluarū esse dicat. Vt in libro de Officijs tertio, vbi de tyrānis scribit, Ista, inquit, in figura hominis feritas & immanitas belluē a cōmunitatē humanitate corporis segreganda est. Itemq; Quid interest utrū ex homine se cōuertat quis in belluā, an in hominis figura immanitātē gerat belluē? Et pro A. Cluentio de Saffia, Eo iam deniq; adducta est, vt sibi prāter formā, nihil ad similitudinē hominis referuarit. Bestias vicerit) Bestias pecudū in numero haberi Caius Iurisc. negat libro Digestorū. 9. ad legē Aquiliā, easq; ferociōres esse significat. ex his numerat vrsos, leones, pantheras. T. Clceliū) Apud Valeriū Maximū libro. viii. titulo, Infames rei quibus ex causis absoluti aut damnati sunt, vbi hoc exēplū scriptū est, Coelius nō Clcelius scribitur. Tarracinēsem) Tarracina oppidū Vollicorū in Cāpania est. In idē conclaue) Cōclaue est locus secretior domus habens vnā clauē domesticis omnibus cōmunē. Authore Sex. Pōpeio cōclauia dicuntur loca, quē vna clauē clauduntur. Cōclauibus etiā penus asseruatur. Vt in conclaue excelsissimum preciosissima vasa & vestem condi Columella libro xiiij scribit. Id ætatis). i. eius ætatis. de quo dicendi genere scribimus pro Cluentio. Adolescentes autem & Iuuenes idē sunt. Hi scilicet, qui annū. xvij. excele runt, necdū. xlvij. attigerunt. Propter). i. prope. Hęc vox Ciceroni in ea re q̄ sit familiaris in Catonē Maiorē scribimus. Quid poterat). i. quid valebat, q̄ accusator contra adolescentes diceret. Se cōmittere). i. ingredi sine metu. So. Capere somnum capere) id est incipere dormire & dormire. Vt libro Epistolarū ad Atticum viij. Ego si somnum capere possem, tam longis te epistolis non obtunderem.

Neptunio fura, temeraria scelere

polluere

hunc alium trahit

fur

Belluarū fe

ritas in fi

gura hois.

Bestiæ.

Tarracina.

Conclaue.

Adolescēs

& Iuuenis.

Capere so

mnium.

Videtis ne, quos vobis poetæ tradiderunt patris vlciscen-
 di causa supplicium de matre sumpſisse, cum præsertim
 deorum immortalium iussis atque oraculis id fecisse di-
 cantur, tamen vt eos agitent furia: neque consistere vs-
 quam patiantur? quod ne pii quidem sine scelere esse potue-
 runt. Sic se res habet Iudices, magnam vim, magnam ne-
 cessitatem, magnam possidet religionem paternus mater-
 nusque sanguis. ex quo siqua macula concepta est, non mo-
 do flauari non potest, verum vsque eo permanat ad ani-
 mum, vt summus furor, atque amentia consequatur. No-
 lite enim putare, quemadmodum in fabulis sæpenumero
 videtis, eos qui aliquid impie sceleratæque commiserint,
 agitari, & perterreri furiarum tædis ardentibus. sua quæque
 fraus & suus terror maxime vexat, suum quæque scelus
 agitat, amentiaque afficit, suæ malæ cogitationes con-
 scientiæque animi terrent. Hæ sunt impiis assiduæ dome-
 sticæque furia:, quæ dies noctesque parentum poenas à
 consceleratissimis filiis repetant. Hæc magnitudo male-
 ficii facit, vt nisi pene manifestum parricidium proferatur,
 credibile non sit, nisi turpis adolescentia, nisi omnibus fla-
 gitiis vita inquinata, nisi sumptus effusi cum probro atque
 dedecore, nisi prorupta audacia, nisi tanta temeritas, vt
 non procul abhorreat ab insania. Accedat hoc oportet
 odium parentis, animaduersionis paternæ metus, amici
 improbi, serui conscii, tempus idoneum, locus opportu-
 ne captus ad eam rem, pene dicam resperſas manus san-
 guine paterno Iudices videant oportet, si tantum facinus,
 tam immane, tam acerbum credituri sunt.

pleniri.

Su⁹ quæq;

terror agi-

sat.

Quare hoc quo minus est credibile, nisi ostenditur, eo magis est, si conuincitur, vindicandum.

Ne quos poetæ &c.) de Alcmaëone Amphiarai & Eryphiles, de Oreste Agamemnonis & Clytemnestræ filiis poetæ scripserunt. de Oreste scribimus in *Milonianam*. de Alcmaëone ita scribit Cicero in libro *Academicarum* quæstionū quarto, Illud, inquit, contingit insanis, vt & incipientes furere sentiant, & dicant aliquid quod non sit, id videri sibi: & quum relaxentur, sentiant, atque illa dicant Alcmaëonis. Sed mihi neutiquam cor consentit cum oculorum aspectu. Et paulo post, Quid ipse Alcmaëon tuus, qui negat cor sibi cū oculis cōsentire? Nonne ob idem incitatus furore? Vnde hæc flamma oritur? Et illa deinceps. Incede, incede, adsumt, me ne expetunt? Quid quum virginis fidem implorat? Fer mihi auxilium, pestem abige a me flammiferam, hanc vim quæ me excruciat. Cæruleæ incinctæ igni incedunt, circumstant cum ardentibus tædis &c. Pii) id est patrum vltiores. Est autem argumentum ex fabulis poetarum. Idque a minore ad maius est. Nam si deorū iulsi matres hi interfecerunt, vt patres vlciscerentur, hique furiis agitati sint, multo grauius furiis, agitari debent, qui audacia impulsī parentes necant. Nolite enim putare) Similis in L. Pisonem sententia est. Nolite, inquit, putare P.C. vt in scena videtis, homines consceleratos impulsu deorum terreri furiarum tædis ardentibus. Sua quæque fraus, suum facinus, suum scelus, sua audacia de sanitate ac mente deturbat. Hæ sunt impiorum furæ, hæ flammæ, hæ faces. Ego te non væcordem, non furiosum, non mente captum, non tragico illo Oreste aut Athamante dementiorem putem. Consceleratissimis) id est maxime impiis. Consceleratus qui sit alio loco docuimus.

Consciētia
mala.

Nisi turpis adolescentia &c.) Vita ante acta turpiter scelus facit credibile, vt contra facit ea quæ honeste acta est. Cum probro & dedecore) vt in scortis & helluationibus. Animaduersionis paternæ metus) id est metus ne in eum pater animaduertat, id est ne exhæredet, ne verberet, ne vinculis & carcere coerceat, ne vinctum operi rustico destinet, ne vendat, ne occidat. Huius enim modi potestatem patribus in filios lege Romuli permissam ex Dionysio Halicarnasseo ante scripsimus: qui negat maiorem domino in seruum, quam sit patri in filiū potestatem esse. Amici improbi) qui stimulauerint & impulerint. Serui conscii) id est adiutores. In multis enim sceleribus dominos improbos serui adiuuant. Ea enim ratione a dominis inire se gratiam putant. Hinc apud poetas seruorum consiliis hæriles filii in vitia inducuntur. Pene resperfas manus sanguine paterno Iudices videant oportet) id est parricidium non sit credibile nisi maxime manifestum sit, & pene deprehensum. Dicam) parenthesis est. Si conuincitur) id est si ostenditur, si ita probatur, vt reus confiteri cogatur.

Itaque cum multis ex rebus intelligi potest, maiores nostros non modo armis plus quam ceteras nationes, verum etiam consilio sapientiaque potuisse, tum ex hac re vel maxime, quod in impios singulare supplicium inuenerunt. Qua in re quantum prudentia praestiterunt iis, qui apud ceteros sapientissimi fuisse dicuntur, considerate. Prudentissima ciuitas Atheniensium, dum ea rerum potita est, fuisse traditur. eius porro ciuitatis sapientissimum Solonem dicunt fuisse eum, qui leges, quibus hodie quoque vtuntur, scripserit. Is cum interrogaretur, cur nullum supplicium constituisset in eum, qui parentem necasset, respondit, se id neminem facturum putasse. Sapienter fecisse dicitur, cum de eo nihil sanxerit, quod antea commissum non erat, ne non tam prohibere quam admonere videretur. Quanto maiores nostri sapientius, qui cum intelligerent, nihil esse tam sanctum, quod non aliquando violaret audacia, supplicium in parricidas singulare excogitauerunt: vt quos natura ipsa retinere in officio non potuisset, magnitudine poenae, maleficio summouerentur: Insui voluerunt in culeum viuos, atque ita in flumen deiici. O singularem sapientiam Iudices. nonne videntur hunc hominem ex rerum natura sustulisse, & eripuisse, cui repente celum, solem, aquam, terramque ademerunt: vt qui eum necasset, vnde ipse natus esset, careret iis rebus omnibus, ex quibus omnia nata esse dicuntur.

Dum ea rerum potita est) id est quadiu dominata est, antequam in Lacedaemoniorum potestatem veniret. Sapientissimum Solonem) Lege a Solone late axibus ligneis incisae sunt. Eas Athenienses, vt sempiternae manerent poe

Solon.

Nihil tam
sanctum quod
non vi olet
audacia.
Parricidarum
poena.

omni Impus suppliciu
maiores nostros dicitur

Solonem Legem
monitum quod
pro fuisse et primum
legem

nis & religionibus sanxerunt, vt ait A. Gellius libro secundo, Multas Solonis leges apud Plutarchum in eius vita legere licet. In officio) id est in pietate quæ est in parentes. Summouerentur) id est prohiberentur, deterrentur.

Insi voluerunt) Modestinus Iurisc. libro Digestorū. xlviii. Ad legem Pompeiam de parricidiis, Poena, inquit, parricidij more maiorum hæc instituta est: vt parricida virgis sanguineis verberetur, deinde culeo insuatur cum cane & gallo gallinaceo, & vipera, & simia, deinde in mare profundum culeus iactetur. Hoc ita, si mare proximum sit: alioqui bestiis subiicitur secundum diui Adriani constitutionem. Hæc ille. Hæc autem lege tenentur præcipue hi qui patrem aut matrem, auum aut auiam necauerint. Qui vero alium ex propinquis necauerit, is lege Cornelia de sicariis tenetur. P. Malleolus matre interempta primus omnium insutus culleo in mare præcipitatus est, vt ait T. Liuius libro. lxxviii. vbi significat id factum paulo post bellum Cimbricum, & C. Marii quintum Consulatum. Tanto tempore Romæ admissum nullum parricidium est. Quod autem virgis sanguineis parricidam verberari Modestinus dicat, vereor vt locus mendosus sit. Nam sagmineis pro sanguineis legendum videtur. Sagmina enim & verbera pro eadem re dicuntur, id est pro genere herbe, quod cum sua terra ex arce euulsum legatis fecialibus dabatur. quum ad hostes clarigatumque mittebantur. id est raptas res clare repetitum. vt ait Plinius cap. secundo libri. xxii. Idem scribit cap. ix. libri. xxv. Iouis mensam hac hæba verri domos purgari lustrarique. Nostri quoque hac herba scopas & virgas conficiunt.

Parricidii
poena.

P. Malleo-
lus.

Coelum) id est aerem, qua in re quod sæpe dicatur a poetis nemo ignorat, sed quod a Cicerone quoque dicatur hoc loco docere volumus. Is igitur libro Tusculanarum Quæstionum primo, de animi celeritate disputans, Qui si permanet, inquit, incorruptus, sui que similis, necesse est, ita feratur, vt penetret & diuidat omne coelum hoc, in quo nubes, imbres, ventique coguntur, quod & humidum & caliginosum est propter exhalationes terræ. Itemque, Quid obsecro te, terra ne tibi, aut hoc nebuloso & caliginoso coelo, aut fata, aut concreta videatur tanta vis memoriæ? Idem libro de Natura deorum secundo, Licet videre acutiora ingenia, & ad intelligendum aptiora, eorum qui terras incolant eas, in quibus aer sit purus & tenuis, quam illorum qui vtantur crasso coelo atque concreto. Ex quibus omnia nata esse dicuntur) Vnde nata sint omnia inter antiquissimos illos philosophos non conuenit. Thales enim Milesius ex aqua, Anaximenes itidem Milesius ex aere, Heraclitus ex igni omnia nasci, in eaq; omnia reuersura esse dixerunt. Empedocles vero ex quatuor elementis, de quibus ad hanc sententiam scripsit, Quatuor in primis cunctarum semina rerum Iupiter æthereus, Pluto inferus, almaq; Iuno, Nestis, quæ lachrymis hominū riuos alit hudis. Iouem autē intelligit feruorē & æthera. Almam vero Iunonē aera. Plutonium terram. Nestim denique humanosque riuos tanq̃ genituram & aquam. Sunt qui Tethym legant pro Nestim.

Coelū pro
aere.

Totus locus hic
ad amplificandum
ad docendum
pertinet /

Quia summa est
omnibus

Ad omnium bonorum
qui corpora mortuorum
sentire arbitratum
duos in flusculam
redit

Ut ex illa confectio
probetur summa
intelligentiam

*suspici

Quæro
abs te.

Noluerunt feris corpus obicere, ne bestiis quoque, quæ tantum scelus attigissent immanioribus vteremur. non sic nudos in flumen deicere, ne cum delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, quæ violata sunt, expiari putantur. Denique nihil tam vile, neque tam vulgare est, cuius partem ullam reliquerint. Etenim quid tam est commune, quod spiritus vivis et terra mortuis et mare fluctuantibus et littus eiectis? Ita vivunt dum possunt, ut ducere animam de celo non queant. ita moriuntur, ut eorum ossa terra non tangat. ita iactantur fluctibus, ut nunquam alluantur. ita postremo eiciuntur, ut ne ad saxa quidem mortui conquiescant. Tanti maleficii crimen, cui maleficio tam insigne supplicium est constitutum, probare te Eruci censes posse talibus viris, si ne causam quidem maleficii protuleris? Si hunc apud bonorum emptores ipsos accusares, eique iudicio Chrysogonus præesset, tamen diligentius paratiusque venisses. Vtrum quid agatur non vides? an apud quos agatur? Agitur de de parricidio, quod sine multis causis et suscipi non potest. Apud homines autem prudentissimos agitur, qui intelligunt neminem ne minimū quidem maleficio sine causa admittere. Esto, causam proferre non potes, tamen si statim vicisse debeo, tamen de meo iure decedam, & tibi quod in alia causa non concederē, in hac concedam, fretus huius innocentia. Non quæro abs te, quare patrem Sex. Roscius occiderit: quæro quomodo occiderit. Ita quæro abs te C. Eruci quomodo: & sic tecum agam, ut in eo loco vel respondendi vel interpellandi tibi potestatem faciam, vel etiam si quid voles, interrogandi. quomodo occidit? ipse percussit? an aliis occidendum dedit?

Noluerunt feris corpus obicere) Multo post Ciceronem D. Adrianus fuit, qui constituit vt parricida in culeum inlutos feris obiciatur, nisi mare proximum sit. Nudos) id est non inlutos in culeum. Quo cætera quæ violata sunt) Aqua fluuiali non marina expiationem fieri solitam est apud Macrobiū libro tertio, qui idem libro. vii. scribit aquam dulcem magis idoneam esse quàm salinam abluendis sordibus. Nihil tam vtile) Vile non vtile legendum esse qui propius inspiciat facile intelligat. Quid tam est commune) Quanta hoc loco sit vis dicendi, quantus impetus Cicero ipse scripsit de Oratore ad Brutum, Quantis, inquit, illa clamoribus adolescentuli diximus de supplicio parricidarum? quæ nequaquam satis deferuisse post aliquanto sentire coepimus. Quid enim tam commune quàm spiritus viuus, terra mortuis, mare fluctuantibus, litus eiectis? Ita viuunt, dum possunt, vt ducere animam de coelo non queant: ita moriuntur, vt eorum ossa terram non tangerent: ita iactantur fluctibus, vt nunquam alluantur: ita postremo eiciuntur, vt ne ad saxa quidem mortui conualescant, & quæ sequuntur. Hæc ille. Spiritus) id est aer. Fluctuantibus) id est iactantibus fluctibus, cuiusmodi sunt, qui post naufragium arreptis tabulis fluctibus agitantur. Eiectis) id est naufragis ad litus eiectis. Vt in primo *Æn.* Libyæ lustrare extrema iubebo, Si quibus eiectus syluis aut urbibus errat. Et in quarto, Eiectum & litore egentem Excepi, & regni demens in parte locauit. Ducere animam) id est spirare. Animam enim pro spiritu, dixerunt veteres. Inde animum dictum esse in primo *Tusculanarum* *Questionum* libro. Vt nunquam abluantur) Alluantur non abluantur legi debere & sententia, & verba Ciceronis quæ modo hæc ascripti de Oratore indicant. Talibus viris) Iudicibus. Si hunc apud bonorum emptores) argumentum a fictione est. quod in se continet vim argumenti a minore ad maius. Bonorum emptores) T. Roscius. Ne minus quidem maleficium) Idem paulo post dicit, Sic vita hominum est, vt ad maleficium nemo conetur sine spe atque emolumento accedere. Itaque Cæsarem non mediocriter Cicero vituperat in libro de Officiis secundo, quod gratis im- Peccare gratis. probus esset. Tanta, inquit, in eo peccandi libido fuit, vt hoc ipsum delectaret peccare, etiam si causa non esset. Vicisse) causa scilicet. De meo iure decedam) Simulat se condonare aduersario quod satis refutauit, vt sibi veluti gradum ad sequentia faciat. Id artificiosum esse Quintilianus docet. In hac concedam) Sex. Roscii innocentiam, & causæ fiduciam Iudicibus latenter insinuat. Potestatem tibi faciam) Alioqui in oratione perpetua aduersario respondere, interpellare, interrogare non licebat. Ipse percussit, an aliis occidendum dedit) Argumentum a remotione est, quo hoc loco frequenter Cicero vtitur. Est igitur sententia, Sex. Roscius patrem occidit, vel per se, vel per alium. Non autem per se, ergo per alium. Sed nec per alium. Nam si per alium, igitur per liberum vel per seruum. Sed nec per hunc, nec per illum. Ex quo fit ab eo patrem non occisum. Ipse) id est ipsemet. Dare occidendum. Dare occidendum.

Indidem.

Sí ipsum arguis, Romæ non fuit: si per alios fecisse dicis, quæro seruos ne, an liberos? quos homines? indidem ne Ameria? an hosce ex vrbe ficarios? Sí Ameriæ, qui sunt hi? cur non nominantur? si Romæ, vnde eos nouerat Roscius, qui Romam multis annis non venit, neque vnq̃ plus triduo fuit? vbi eos conuenit? quicum loquutus est? quomodo persuasit? Precium dedit? cui dedit? per quem dedit? vnde? aut quantum dedit? nonne his vestigiis ad caput malefici perueniri solet? Et simul tibi in mentem veniat facito, quemadmodum vitam huiusce depinxeris: hunc hominem ferum atq; agrestem fuisse, nunquam cum homine quoquam collocutum esse, nunquam in oppido constitisse. Qua in re prætereo illud, quod mihi maximo argumento ad huius innocentiam poterat esse, in rusticis moribus, in victu arido, in hac horrida incultaque vita, istiusmodi maleficia gigni non solere. Vt non omnem frugem neque arborem in omni agro reperire possis, sic non omne facinus in omni vita nascitur. In vrbe luxuries creatur, ex luxuria existat auaritia necesse est, ex auaritia erumpat audacia, inde omnia scelera ac maleficia gignuntur. Vita autem hæc rustica, quam tu agrestem vocas, parsimoniae, diligentiae, iustitiae magistra est. Verum hæc missa facio. illud quæro: is homo, qui vt tute dicis, nunquam inter homines fuerit, per quos homines hoc tantum facinus, tam occultum, absens præfertim, conficere potuerit? Multa sunt falsa Iudices, quæ tamen argui suspiciose possunt: in his rebus si suspicio reperta erit, culpam inesse concedam.

depinto
S

ictus aridus

Similitudo.

Existo.

Ne omnia maleficia
gignuntur

Quintilianus In libro
quarto ubi præcipit de
seruilio dicit vti oportet
et hoc ostendit
Sic Cæsar Iustitiam

Indidem ne Ameria?) Priscianus libro. xv. docens indidem aduerbium compositum esse hunc Ciceronis locum citat. Indidem autem significat ex eodē loco, compositum ab inde & idem. Ad caput) id est ad originem. Depinxis) id est descripseris. Quāvis pingere poetarum sit aut pictorum. Simonides enim picturam poema mutum, & poema picturam vocalem appellabat. Hunc hominem ferum atq; agrestem) Præcipua oratoris cura esse debet, vt dicimus, ne quid dicat, quod causam suam lædat: proxima ne quid dicat, quod aduersarii causam adiuvet. In hac oratione causam suā sæpe Cicero probat ex his quæ C. Erucius dixit. Prætereo illud) Occupatio est. In victu arido) id est parco & tenui. Donatus exponens illud ex Andria Terentii, Primum hæc pudice vitam parce ac duriter Agebat, lana ac tela victum quæritans. Cibus, inquit, est qui etiam delicatis præbetur, victus in paruis aridisque alimoniis est constitutus. Unde Virgilius, Victum infelicem baccas lapidosaque corna Dant rami. Vt autem opsoniū dicitur quicquid in cibo præter panem & vinum adicitur, ita victus aridus is est qui sine vllō obsonio est, Vulgo panem siccum nostri appellāt. Hinc aridum Terentius in Heautonti. appellat hominem auarum qui huiusmodi arido victu victitet. Habet, inquit, patrem quendam auidum miserum atq; aridum. Horrida incultaq; vita) Ea, vt ante dixit, maxime disiuncta a cupiditate est, & cum officio coniuncta. Virgilius libro Georg. secundo postquam ostendit incultam rusticorum vitam, de iisdem scribens, At, inquit, securā quies, & nescia fallere vita. Itemque, Et patiens operum paruoque allueta iuuentus. Sacra deūm, sanctique patres, extrema per illos Iustitiæ excedens terris vestigia fecit. Dicit igitur apud illos rusticos sanctos esse parentes, quod ad hanc rem pertinet plurimum. Authore Catone de re Rustica, Virum bonum quum laudabant, ita laudabant, Bonum agricolam, bonumque colonum. Amplissime laudari existimabatur, qui ita laudabatur. Nec sine causa, vt ait M. Varro, libro de re Rustica tertio, terram eandem appellabant Matrem & Cererem. Et qui eam colerent, piam & vtilem vitam agere credebant: atque eos solos reliquias esse ex stirpe Saturni Regis. Vt non omnem frugem) Nam non omnis fert omnia tellus. Authore Virgilio libro Georgic. primo, Hic segetes, illic veniunt felicius vnae, Arborei foetus alibi, atque iniussa virescunt Gramina &c. In vrbe luxuries creatur) Luxuries & luxuria dicitur. Ea quæ sit ante diximus. In ea autem effunditur pecunia. Inde nascitur pecuniæ cupiditas, ne consueta huiusmodi luxuria tollatur. Existat) id est emergat. Iustitiæ magistra est) Nam per agricolas iustitia excedens terris vestigia fecit extrema, vt modo ex Virgilio sententia diximus. Aratus quoque dixit, vt ait Seruius, Iustitiam primum in vrbibus, deinde tantum in agris fuisse, vbi eam inducit loquentem, cur abscedat e terris. Suspiciose) id est per supicionem. Culpam inesse concedam) Hoc fiducia innocentiae Roscii dicit.

Indidem?

A ridus v
ctus & ho
mo.Cibus et victus præbetur
Victus in paruis aridisque
alimoniis constitutus est
Victus aridus sine obsonioAgricolæ
rū laus.Luxuries et luxuria
Iustitia

*Repugnante sunt**Troma**verba A
od 8 au b**hoc ad commiserationem
dictum est**Admini-
ster.*

Romæ Sex. Roscius occiditur, cum in agro Amerino esset
 filius, literas credo misit alicui sicario, qui Romæ nouerat
 neminem. arcessiuit aliquem. at quando? nuncium misit.
 quem? aut ad quem? precio, gratia, spe, promissis, induxit
 aliquem? nihil horum ne confingi quidem potest, & tamen
 causa de parricidio dicitur. Reliquum est, vt per seruos id
 admiserit. O dii immortales rem miseram & calamitosam,
 quod in tali crimine innocentī salutī solet esse, vt seruos in
 quæstionem polliceantur: id Sex. Roscio facere non licet:
 vos qui hunc accusatis, omnes eius seruos habetis: vnus
 puer victus quotidiani administer ex tāta familia Sex. Ro-
 scio relictus non est. Te nunc appello P. Scipio, te Metelle:
 vobis aduocatis, vobis agentibus, aliquoties duos seruos
 paternos in quæstionem ab aduersariis Sex. Roscius postu-
 lauit. Meministi te T. Rosci recusare? quid? ii serui ubi
 sunt? Chrysogonum Iudices sectantur, apud eum sunt in
 honore, & in precio, etiam nunc vt ex his queratur, ego po-
 stulo, hic orat atque obsecrat. Quid facitis? cur recusatis?
 Dubitate etiam nunc Iudices, si potestis, a quo sit Sex. Ro-
 scius occisus. ab eo ne, qui propter illius mortem in ege-
 state & insidiis versatur, cui ne querendi quidem de morte
 patris potestas permittitur: an ab iis, qui quæstionem fugi-
 unt, bona possident, in cæde atque ex cæde viuunt. Omnia
 Iudices in hac causa sunt misera atque indigna: tamen hoc
 nihil neque acerbius, neque iniquius proferri potest. mor-
 tis paternæ de seruis paternis quæstionem habere filio non
 licet: ne tādū quidem dominus erit in suos, dum ex iis de
 patris morte queratur. Veniam neque ita multo post ad
 hūc locum: nam hoc totū ad Roscios pertinet, de quorum

*In Ecclate & Insidiis Versari
Potestatem permittit**Commotionem
facit hic.*

audacia tum me dicturum pollicitus sum, cum Erucii crimina diluisssem. Nunc Eruci ad te venio. conueniat mihi tecum necesse est. si ad hunc maleficiū istud pertinet: aut ipsum sua manu fecisse, id quod negas: aut per aliquos liberos, aut seruos. Liberos ne: quos neque ut conuenire poterit, neque qua ratione inducere, neque ubi, neque per quos, neque qua spe, aut quo precio, potes ostendere. Ego contra ostendo, non modo nihil eorum fecisse Sex. Roscium, sed ne potuisse quidem facere, quod neque Romae multis annis fuerit, neque de praediis unquam temere discesserit. Restare tibi videbatur seruorum nomen, quo quasi in portum reiectus à cæteris suspicionibus confugere posses, ubi scopulum offendis eiusmodi, ut non modo ab hoc crimen resilire videas, verum omnem suspicionem in vosmetipsos recidere intelligas. Quid est ergo, quo tandem accusator inopia argumentorum confugerit: eiusmodi tempus erat, inquit, ut homines vulgo impune occiderentur. quare tu hoc propter multitudinem licariorum, nullo negotio facere potuisti.

Locus Coniecturae

Credo) Id verbum in interrogatione ironice a Cicerone saepe dici scribimus in Inuectiuas in Catilinam. Puer) id est seruus. Administer) id est minister. Et tanta familia) seruorum scilicet. Te nunc appello P. Scipio, te Metelle) Hi erant hospites & amici paterni Sex. Roscii. Eos Sex. Roscius aduocauerat, quum de caede patris vellet quaerere, ut se omni suspitione liberaret. Quæ admodum in Oratione pro A. Cluentio Saffia de seruis Stratone & Nicostrato quaestionem habitura de morte Oppianici, amicos & hospites Oppianici aduocauit. Aliquoties duos seruos &c.) Id postea amplius tractat. Quid facitis) Apostrophe est. Ad T. enim Roscios verba deflectit. Venio) id est redeo. Aut ipsum sua manu fecisse &c.) Argumentum ex remotione est. Temere) id est sine causa. Vbi) id est in quo tanquam portu. Ab hoc resilire) id est ad Sex. Roscium non pertinere. Vulgo) id est passim. Vt in libro Tusculanarum Quaestionum primo, Vulgo ex oppidis publice gratulabantur,

titus abusione

titus C. argumentum per remotionem

Scopulum offendi
Egressor diuinum in
fontem et lacum
in portumIn sum potestati loci
coniecturae potestati
voluntasNullo negotio dicitur
Administer et minister
de faciliResilire a
me crimine

Transitio ad Vna merce
Aliam partem cede duas
res &c.

huc dicitur Cui
primario Iudicio
Perfunde
re iudicio.

Sector dicitur per duplicem
Analogiam
Sectorum bonorum
A Sequendo Sector bonorum
a Secundo

occurrit et Iniquitas
temporum

Diffidendum

Peculatus

Res Commentitiae

Declamatio eam
fuit omnino
Vnde

Tacita Et obliqua
testimonia
Iudicio

Ingrreditur mutua
accusationem

A Mudit ad morem
Romani

Interim mihi videris Eruci vna mercede duas res assequi
velle, nos iudicio perfundere, accusare autem eos ipsos a
quibus mercedem accepisti. quid ais? vulgo occideban-
tur? per quos? & a quibus? nonne cogitas te a sectoribus
huc adductum esse? quid postea? nescimus per ista tem-
pora eosdem fere sectores fuisse collorum & bonorum?
Ii denique qui tum armati dies noctesque concursabant,
qui Romae erant assidui, qui omni tempore in praeda &
sanguine versabantur, Sex. Roscio temporis illius acerbis-
simam, iniquitatemque obiciunt? & illam ficariorum mul-
titudinem, in qua ipsi duces ac principes erant, huic cri-
mini putabunt fore? qui non modo Romae non fuit, sed
omnino quid Romae ageretur, nesciret, propterea quod ruri
assiduus, quemadmodum tute confiteris, fuit. Vereor ne
aut molestus sim vobis Iudices, aut ne ingenii vestris vi-
dear diffidere, si de tam perspicuis rebus diutius differam.
Erucii criminatio tota, ut arbitror, dissoluta est, nisi forte
expectatis, ut illa diluam quae de peculatu ac de eiusmodi
rebus committitis inaudita nobis ante hoc tempus ac no-
ua obiecit. quae mihi iste visus est ex alia oratione declama-
re, quam in alium reum commentaretur: ita neque ad cri-
men parricidii, neque ad eum qui causam dicit, pertine-
bat. de quibus cum verbo arguit, verbo satis est negare.
Si quid est quod ad testes referret, ibi nos quoque, ut in
ipsa causa, paratiores reperiet quam putabat.
VENIO nunc eo, quo me non cupiditas ducit, sed fides.
Nam si mihi liberet accusare, accusarem alios potius, ex
quibus possem crescere. quod certum est non facere, dum
vtriusvis licebit. Is enim mihi videtur amplissimus, qui sua

virtute in altiorum locū peruenit, non qui ascendit per alte-
rius incommodum & calamitatē. Definamus aliquādo ea
scrutari, quæ sunt inania: quæramus vbi maleficium & est,
& inueniri potest: iam intelliges Eruci certum crimen, q̄
multis suspicionibus cœarguatur, tamen neque omnia di-
cam, & leuiter vnūquodq; tangam. neque id facerem, nisi
necesse esset.

Vna mercede) quam a T. Rosciis pro accusatione accepisti. Perfundere) cō-
fundere perdere opprimere. Sectors collorū & bonorum) Annominatio est.
Sector collorum est qui secat colla, sector bonorum est qui bona condemnatorū
vel proscriptorū in auctiōe semel emit, quæ postea singula singulis vendit.
Asequendo dicitur, quod spem lucri sui secutus ea bona emat, vt ex Asconio
colligimus. Id autem maxime sordidum erat, ideo Cicer. in Philippicis M. An-
tonium insectans Pompeii sectorem saepe appellat. In præda & sanguine ver-
sabatur) prædabantur & interficiebant. Vereor ne aut molestus) Hæc Cice-
ronis verecundia Sex. Roscii innocentiam iudicibus facit probatiorem. Nisi
forte expectatis) Irridet maledictum quoddam, quod in Sex. Roscium Erucius
coniecerat de crimine ambitus. Declamare) id est clamose dicere & pronuncia-
re. Commentaretur) id est memoriter edisceret. Hoc enim loco commentari
ab eo, quod est commemini factum est. Alias a comminiscendo factum fingere
& mentiri significat. Inde res commentitias paulo ante appellauit. Ad eū qui
causam dicit) id est ad Sex. Roscium. Verbo arguit) id est crimen tantū obii-
cit, neque id probat. Quod ad testes referuet) Testes enim finita vtriusque actio-
ne interrogabantur, nisi forte lata lex fuerat, vt ante actionem causæ interro-
garentur, vt in causa Milonis factum est.

Venio nunc eo) Secunda pars est, quam in partitione præposuit. Non cu-
piditas) accusandi scilicet aut cupiditas gloriæ. Adolescentes enim gloriam ex
accusatione consequebantur, vt est in libro de Officiis secundo. Fides) patro-
cinii. Qui enim aliquem defendendum suscepit, eum in fidem patrociniūque
recipit: quem deserere, omnino inhumanum est. Libéret) accentu acuto in
media, id est placeret. Alios potius) quàm T. Roscium. Nam ex clari alicuius
aut potentis viri accusatione gloriam maiorem assequeretur. Vtrūvis) id est
accusare vel non accusare. Per alterius incommodum) Vt qui per clari alicuius
viri accusationem & damnationem ascendit. Nisi necesse esset) pro Roscii
defensione.

*Definere scrutari ea que in
inania*

Coarctari multis suspicionibus

*Sector col-
lorū & bo-
norum.*

*M. Antonius a Cicerone Secti
appellatur.*

Cōmētari.

*Testiū in-
terrogatio.*

Secunda pars

Et id erit signi me inuitum facere, quod non prosequar longius quam salus huius, & mea fides postulabit. Causam tu nullam reperiēbas in Sex. Roscio: at ego in T. Roscio reperio. tecum enim mihi res est T. Rosci, quoniam istic sedes, ac te palam aduersarium esse profiteris. de Capitone post viderimus, si quemadmodum paratum esse audio, testis prodierit. tum alias quoque suas palmas cognosceret, de quibus me ne audisse quidē suspicatur.

L. Cassius.

Creabatur
periculū.

L. Cassius ille, quem populus Romanus verissimum & sapientissimum iudicem putabat, identidem in causis quærere solebat, cui bono fuisset. Sic vita hominum est, ut ad maleficiū nemo conetur sine spe atque emolumento accedere. Hunc quæsitorem ac iudicem fugiebant, atque horrebant ii, quibus periculum creabatur: ideo quod tametsi veritatis erat amicus, tamen natura non tam propensus ad misericordiam, quam implicatus ad seueritatem videbatur.

Implicatus ad seueritatem

Clementis-
simus ab
innocētia.
Cassiani iu-
dices.

Ego quæ præest huic quæstioni vir, & contra audaciam fortissimus, & ab innocentia clementissimus, tamen facile me paterer, vel illo ipso acerrimo iudice quærente, vel apud Cassianos Iudices, quorum etiam nunc ii, quibus causa dicenda est: nomen ipsum reformidant, pro Sex. Roscio dicere. In hac enim causa cum viderent illos amplissimam pecuniam possidere, hunc in summa mendicitate esse, illud quidem non quererent, cui bono fuisset: sed eo perspicuum crimen & suspicionem potius ad predam adiungerent, quam ad egestatem. Quid si accedit eodem, ut tenuis antea fueris? quid si ut avarus? quid si ut audax? quid si ut illius, qui occisus est, inimicissimus? num quærenda causa, quæ te ad tantum facinus adduxerit?

Creabatur a seueritate

Prosequar) T. Roscii facinora. Istic) ubi tu es, in accusatorum subselliis. De Capitone post viderimus) Postquam T. Roscium Magnum suspicione cædis impleuerit, Capitonem tractabit. deinde ad T. Roscium redibit. Alias quoque suas palmas) Nam plurimarum palmarum vetus ac nobilis gladiator habetur, ut antea dixit. Alias quoque) præter hanc de Roscii cæde. Cognoscet) Minatur Capitoni, ut eum a testimonio deterreat. Cui bono fuisset) Cassiani **Cassianum** huius dicti alibi meminit Cicero. Ut pro Milone, Itaque illud Cassianum, Cui dictum. bono fuerit, in his personis valeat, & si boni nullo emolumento impelluntur in fraudem, improbi sæpe paruo. Philippica secunda, Quod si te in iudicium quis adducat, vsurpetque illud Cassianum, Cui bono fuerit, vide quæso ne hæreas. L. Cassius vir summæ seueritatis, quoties Quæstor iudicii alicuius esset, in quo L. Cassius. quæreretur de homine occiso, suadebat atque etiam præibat Iudicibus, ut quæreretur, cui bono fuisset perire eum, cuius de morte quæreretur. Ob quam seueritatem quo tempore Sex. Peduceus Trib. pl. criminatus L. Metellum Pont. Max. totumque collegium Pontificum male iudicasse de incestu virginum Vestalium, quod vnam modo Æmiliam damnauerat, duas autem Martiam & Liciniam absoluerat, Pop. Rom. hunc Cassium creauit, qui de iisdem virginibus quæreret. Is utrâque, aliasque multas nimia, ut tum existimatio erat, asperitate vsus damnauit. Author est Asconius. Quibus periculum creabatur) id est rei. Creare periculum pro eo quod est accusare. Nam reus in periculum adducitur, non semel dixit Cicero. Ut in Diuinatione, Quum vero neque iniuriam acceperis, & Prætori tuo periculum crees, fatearis necesse est te illi iniustum impiusque bellum inferre conari. In oratione ad Quirites antequam iret in exilium, Nemini iniuste periculum creauit, nemini innocenti fui calamitati. Pro L. Cornelio Balbo, Re denique multo ante Gadibus iam audita, fore hinc ut ab illo periculum crearetur, grauissima tum in istum ciuem suum Gaditani Senatus consulta fecerunt. Inde periclitantem reum sæpe dicit Quintilianus. Aliis quoque in rebus creari periculum dicimus, ut de Aruspicum responsis. Monent ne per optimatum discordiam dissensionemque patribus principibusque cædes periculaque creentur. Præest huic quæstioni) id est in hac causa Quæstor est. Ab innocentia) id est ab innocentibus, & ut vulgo dicunt, pro parte innocentium. Apud Cassianos Iudices) Iudices seueros, quales erant ii, qui Cassio Quæstor, **Cassiani Iudices.** re iudicabant. Ut Actione in C. Verrem quinta, Non quæro Iudices Cassianos, veterem iudiciorum seueritatem non requiro. Quum viderent) Iudices Cassiani. Illos) T. Roscios. Potius ad prædam quam ad egestatem) id est ad eos qui prædati sunt potius quam ad eum qui egeus factus est. Ut tenuis antea fueris) Hæ causæ sunt quæ T. Roscium ad hoc maleficium impulerunt. Tenuis) **Tenuis,** id est pauper, qua in re hæc vox sæpe vsurpatur in libris de Officiis.

Quid ergo horum negari potest? Tenuitas hominis eiusmodi est, ut dissimulari non queat, atque eo magis eluceat, quo magis occultatur. Avaritiam præfers, qui societatem coheris de municipis, cognatique fortunis cum alienissimo. Quam sis audax (ut alia obliuiscar) hinc omnes intelligere potuerunt, quod ex tota societate, hoc est ex tota Sicilia, solus tu inuentus es, qui cum accusatoribus sederes, atque os tuum non modo ostenderes, sed etiam offerres. Inimicitias tibi fuisse cum Sex. Roscio, & magnas rei familiaris controuersias, concedas necesse est. Restat ludices ut hoc dubitemus, uter potius Sex. Roscium occiderit: is ad quem morte eius diuitiæ venerint: an is, ad quem mendicitas? is, qui antea tenuis fuerit: an is, qui postea factus sit egentissimus? is, qui ardens avaritia feratur infestus in suos: an is, qui semper ita vixerit, ut questum nosset nullum, fructum autem eum solum, quem labore peperisset? is qui omnium lectorum audacissimus sit: an is, qui propter fori, iudiciorumque insolentiam, non modo subsellia, verum etiam urbem ipsam reformidat? Postremo ludices, id quod ad rem mea sententia maxime pertinet, utrum inimicus potius, an filius? Hæc tu Eruci tot & tanta si tactus esses in reo, quoadu diceres? quo te modo iactares? Tempus hercule te citius, quam oratio deficeret. Etenim in singulis rebus eiusmodi materies est, ut dies singulos possis consumere. Neque ego non possum: non enim mihi tantum derogo, tametsi nihil arrogo, ut te copiosius quam me putem posse dicere. Verum ego forsitan propter multitudinem patronorum in grege annumerer.

Diffimulari) id est occultari. Præfers) id est præ te fers & ostendis. Municipis) Sex. Roscii. Communicipem autem latine non dici quemadmodum nec conciuem alio in loco scripsimus. Alienissimo) id est nec municipe tuo, nec cognato. Alienus enim opponitur vel propinquo, vel amico, vel ciui. Extraneum vulgo appellant. Obluiscar) id est ne dicam. Os tuum) id est tuam audaciam, tuam impudentiam. Qua in re os sæpe dicitur. Terentius in Eunuchis, Os durum. Id exponit Donatus os impudens, ut contra mollis frontis dicitur, qui sunt reuerentes. Idem. Vide amabo, si non quum aspicias, os impudens videtur. Ardens auaritia) Ardere cupiditate, iracundia, inuidia, furore, dolore, amore dicit Cicero. In Pisonem, Si triumphum non cupiebas, cuius tandem rei te cupiditate arsisse defendes? Pro L. Flacco, Septimium ardentem iracundia videre potuistis. Libro Epistolarum ad Q. fratrem secundo, Res ardet inuidia. Libro epistolarum ad Atticum decimo, Alter ardet furore & scelere. Libro secundo ad eundem, Edicta Bibuli audio ad te missa: is ardet dolore, & ira noster Pompeius. In Verrem Actione quarta, Ardebat amore illius hospitæ, propter quam hospitii iura violarat. Iisdem rebus incensus & inflammatus dicitur. In suos) propinquos. Ut quæstum non noscet) Quæstum & fructum distinguere hoc loco Cicero videtur, ut quæstus pecuniæ sit, fructus agrorum. Insolentiam) Insolentia proprie dicitur ea quæ consuetudini contraria est. Solens enim solitus dicitur Plautus in Amphitryone, Si mendacium dixero, solens more meo fecero. Inde insolens pro inconsueto insolito. Ut in illo Cæsaris, Tanquam scopulum, sic fugias inauditum atque insolens verbum. Cicero libro de Oratore primo, Ea requiruntur a me, quorum sum ignarus atque insolens. Derogo) derogare contrarium est hoc loco ei verbo, quod est arrogare. Alioqui derogare detrahere & diuinare est, ut derogare fidem dicimus. Ut pro M. Fonteio, Quorum virtuti generi, rebus gestis fidem & auctoritatē in testimonio cupiditatis atque inimicitiarum suspicio derogauit. Pro L. Flacco, Non quoniam nationi huic ego vnus maxime fidem derogem. Tametsi nihil arrego) ingenui arrogantiam oratori maxime fugiendā esse Quintilianus libro. xi. præcipit. Ego forsitan propter multitudinē &c.) Sententia est, Quia multi sunt patroni. ego forsitan & vix in eorum grege annumerer. Quum vero pauci sint accusatores, permultis in Syllana dissensione occisis, tu satis bonus accusator habere, non quidem propter eloquentiam tuam, sed propter accusatorum paucitatem. In grege) patronorum scilicet. Armentum maiorum animalium est, grex vero tam maiorum quam minorum dicitur. Ut gregem equarum Cicero dixit Actione in Verrem tertia, gregem equorum & grex. T. Liuius libro. xxiiii. & libro. xxxvii. gregem elephatorum. gregem bouum Virgilius libro Georg. iiii. Idem libro. Æn. vi. gregem iuuenorum. libro. vii. gregem ouium libro. viii. gregem porcorum. Horatius quoque libro Epistolarum. i. gregem auium, ut Valerius Maximus libro. ix. gregem piscium dixit. Inde grex dicitur pro multitudine hominum siue parum honesta, siue honesta. Ut ab eodem Valerio grex Libitinariorum.

Alienus.

Os pro audacia & impudentia.

Frons mollis.

Ardere cupiditate, iracundia, inuidia &c.

Quæstum & fructus.

Insolentia.

Derogare.

Armentum & grex.

Grex hominum.

a Cicerone Philippica. viij. grex mimorum & mimarum, & xij. grex latronum. Pro domo sua grex prædonum. Pro P. Sestio grex sceneratorum. Pro P. Sylla grex hominū perditorum. Pro Milone grex ancillarum. Pro L. Murena grex iuuentutis. In Pisonem grex nouitiorum. In Diuinatione grex oratorum. In Lælio grex amicorum. In libro de Oratore primo grex philosophorum, a T. Liuiio libro. xxxv. grex Imperatorum dicitur.

Te pugna Cannensis accusatorem sat bonū facit. Multos cæsos non ad Thrasimenū lacum, sed ad Seruiliū vidimus, quis ibi non est vulneratus ferro Phrygio? non necesse est omnes commemorare Curtios, Marios, deniq; Mamercos, quos iam ætas a præliis auocabat. Postremo Priamū ipsum senē, Antitiū, quē non modo ætas, sed etiā leges pugnare prohibebāt. Iam quos nemo propter ignobilitatem nominat, sexcenti sunt, qui inter sicarios, & de veneficiis accusabant, qui omnes (quod ad me attinet) vellem viuerent. Nihil enim mali est, canes ibi q̄ plurimos esse, vbi permulti obseruandi, multa q; seruanda sunt. Verum (vt fit) multa sepe imprudentibus Imperatoribus vis belli, ac turba molitur. dū is in aliis rebus erat occupatus, qui summā rerum administrabat, erant interea qui suis vulneribus mederentur: qui tanq̄ si offusa reipublice sempiterna nox esset, ita ruebant in tenebris, omniaq; milcebant: a quibus miror, ne quod iudiciorum esset vestigium, non subsellia quoq; esse combusta. nam & accusatores, & iudices sustulerunt. Hoc commodi est, q̄ ita vixerunt, vt testes omnes, si cuperent, interficere non possent, nam dum hominū genus erit, qui accuset eos, non deerit: dum ciuitas erit, iudicia fient.

Te pugna Cannensis) Aenigma est. de quo Quintilianus libro. viii. Hæc, inquit, allegoria quæ est obscurior ænigma dicitur, vitiū meo quidē iudicio. Siqui-

Canes mul-
ti nihil ob-
sunt vbi
multi ob-
seruandi.

offusa Reipublice sempiterna
nox

dem dicere dilucide virtus. Quo tamen & poetę vtuntur. Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo Treis pateat cœli spatium nō amplius vlnas. Et oratores nonnunquam. Vt Cęcilius Quadrantariam Clytemnestram & in triclinio coam, & in cubiculo nolam. Pugna Cannensis) per pugnam Cannensem intelligit miseram illam & luctuosam bellorum ciuiliū Syllę & Marij dissentionem, & Syllanā proscriptionem. Sat bonum) Sat pro satis ante Ciceronis ætatem dictum sæpius est, quā Ciceronis ætate & postea. Non ad Trasimenum lacum) vbi ante pugnam Cannensem C. Flaminius Cos. cum exercitu cæsus est, vt ait T. Liuius libro. xxij. Sed ad Seruiliū) Seruilius iste lacus vbi sit legere non memini. Ferro Phrygio) in ænigmate persistit. Per ferrum Phrygium fortasse gladium Romanum intelligit, quod e Phrygiis Romani ducant originem. Ferro) id est gladio, synecdoche est. Non necesse est commemorare &c.) Curtiū, Mariū & Mamercum accusatores ignobiles fuisse significat. De M. Mario alijs) que indocti & turbulentis oratoribus. In libro de Claris oratoribus Cicero. Cn. Carbonem, M. Mariū, & ex eodem genere complures minime dignos elegantis conuentus auribus, aptissimos cognoui turbulentis concionibus. Quo in genere (vt in his perturbem ætatum ordinem) nuper L. Quintius fuit. A prior autem etiam Palicanus auribus imperitorum. Aetas) id est senectus. Leges enim sexagenarium ocio reddunt. A pręlijs) aut a pręlijs ipsis, aut reuera ab orandi certaminibus, & ab accusandi ratione. Priamum ipsum senem) ænigma est. De P. Antistij morte ante scripsimus. Eum autem occisum Plutarchus scribit in vita Pompeij, quod filia eius Antistia Pompeio nupserat, & ob Pompeiū Antistius Syllanam factionem sequi videbatur. Non omnino bonum oratorē hūc Cicero putat fuisse de Claris oratoribus, Verbis, inquit, nō ille quidem ornatu vtebatur, sed tamen non abiectis. Expedita autem erat, & perfacile currens oratio. Et eius quidem tanquam habita non inurbanus, actio paulum quum vitio vocis, tum etiam ineptijs claudicabat. Hic temporibus floruit ijs, quibus inter profectiōē reditumq; L. Syllę sine iure fuit & sine vlla dignitate Resp. Hoc autem etiam magis probabatur, quod erat ab oratoribus quedam in foro solitudo. Sulpitius occiderat, Corra aberat & Curio, viuebat e reliquis patronis eius ætatis nemo, præter Carbonem & Pomponium, quorum vtrunq; facile superabat. Sexcenti) id est innumerabiles. Numerus certus pro incerto. Inter sicarios & de veneficijs) imperitos eos fuisse significat. Canes). i. accusatores. inde oratores latrare per metaphorā sepe dicuntur, & Scipionē a Catone allatrari Liuius refert, vt ait Quintil. libro viij. Is qui summā &c.). i. L. Sylla. Qui suis vulneribus mederentur). i. suā egestatē depellerent, sua dāna cōpensarent. Vultus enim pro dāno poni ante scripsi. Vel iudiciorū metū sibi adimeret. Vulnus enim pro metu dici Seruius significat enarrans illū versum ex pri. Aen. Quū Iuno eternū seruās sub pectore vulnus. Si offusa Reip. sempiterna nox esset) id est si omnino Resp. cōcidisset. Vt enim mortuorum hominum in eternū claudantur lumina noctem, ita intermortuæ

Sat p̄latis.

Seruilius
lacus.M. Marius
Cn. Carbo.

L. Quintius

P. Antistius

Latrant
oratores.

Vulnus.

Nox Reip.
offusa.

Reip. nox sempiterna est. Omniaq; miscebant). i. omnia perturbabant, nihilq;
non faciebāt. Subsellia) in quibus sederent accusatores & iudices.

Perstrin-
gere

Examinatq; lueri;

Percussor-
es.

Verum vt cœpi dicere, & Erucius hæc si haberet in causa,
quæ commemoravi, posset ea quis diu dicere, & ego iudi-
ces possum. sed in animo est (quemadmodum ante dixi) le-
uiter transire, ac tantummodo perstringere vnamquæque
rem, vt omnes intelligant, me non studio accusare, sed officio
defendere. Ideo igitur causas esse permultas: quæ istum
impellerent. Videamus nunc ecquæ facultas suscipiendi
maleficii fuerit. Vbi occisus est Sextus Roscius? Romæ.
Quid tu Rosci vbi tunc eras? Romæ. verum quid ad rem?
& alii multi. quasi nunc id agatur, quis ex tanta multitudi-
ne occiderit: ac non hoc quærat, eum qui Romæ sit occi-
sus, vtrum verisimilius sit ab eo esse occisum, qui assiduus
eo tempore Romæ fuerit, an ab eo, qui multis annis Ro-
mam omnino non accesserit. Age nunc cæteras facultates
quoque consideremus. erat tum multitudo ficariorum, id
quod commemoravit Erucius, & homines impune occide-
bantur. quid? ea multitudo quæ erat? opinor, aut eorum qui
in bonis erant occupati, aut eorum qui ab iis conduceban-
tur, vt aliquem occiderent. Si eos putas, qui alienum appe-
tebant, tu es in eo numero, qui nostra pecunia diues es. sin-
eos, quos, qui leuiore nomine appellant, percussores vocât,
quære in cuius fide sint & clientela: mihi crede, aliquem de
societate tua reperies. & quicquid tu contradixeris, id cum
defensione nostra contendito. ita facillime causa Sexti Ro-
scii cum tua conferetur. Dices, quid postea, si Romæ assiduus fui? Respondebo, at ego omnino non fui. Fateor me se-

ctorem esse, verum & alii multi. at ego (ut tute arguis)
 agricola & rusticus. Non continuo, si me in gregem sica-
 riorum contuli, sum sicarius. at ego profecto, qui ne noui
 quidem quenquam sicarium, longe absum ab eiusmodi crimi-
 ne. Per multa sunt, quæ dici possunt, quare intelligatur sum-
 mam tibi facultatem fuisse maleficii suscipiendi: quæ non
 modo idcirco prætereo, quod te ipsum non libenter accuso, ve-
 rum eo magis etiam, quod si de illis cædibus velim commemo-
 rare, quæ tum factæ sunt ista eadem ratione, qua Sex. Ros-
 cius occisus est, vereor ne ad plures oratio mea pertinere
 videatur. Videamus nunc strictim, sicut cætera quæ post
 mortem Sex. Roscii abs te T. Rosci facta sunt. quæ ita aper-
 ta & manifesta sunt, ut mediisfidiis Iudices inuitus ea di-
 cam. vereor enim cuiusmodi es Rosci, ne ita hunc videar
 voluisse seruare, ut tibi omnino non pepercerim. Cum hoc
 vereor, & cupio tibi aliqua ex parte (quod salua fide pos-
 sim) parcere, rursus immuto voluntatem meam.

strictim videre

inuitus ducere aliquem

immutare voluntate

Studio) i. cupiditate. Officio) i. fide. Ecquæ facultas) Authore Quintiliano
 libro quinto intuentæ sunt præcipuæ in coniecturis facultates. Credibilius est
 enim occisos a pluribus pauciores, a firmioribus imbecilliores, a vigilantibus dor-
 mientes, a præparatis inopinantes. Quorum contraria in diuersum valent. Qui
 in bonis erant occupati) id est qui bonorum sectores erant, qui conducebant sic-
 carios, ut occiderent eos quorum bona concupiscerent. Nostra) i. Sex. Roscii.
 Sæpe enim patronus in persona litigatoris loquitur. Contendito) id est compa-
 rato. Ad plures) i. non ad te solum. Cuiusquemodi) Cuiusmodi pro cuius-
 cuiusmodi legendum esse Priscianus docet. Is enim libro. xiiij. scribens de nomini-
 bus, quorum genitiuus in us exit. Hæc inquit ipsa secundum mobilium regulam
 nominum solebant apud vetustissimos terminare etiam genitiuos & datiuos. Ut
 Terentius in Andria, Tam iners, tam nulli consilij, pro nullius consilij. Idem
 in Heauton. Dum loquitur alteræ, pro alteri. Et in Eunucho, Solæ mihi ridicu-
 losuit, pro soli. Et cuiusmodi pro cuiuscuiusmodi. Cicero pro Sexto Roscio. Ve-
 reor enim cuiusmodi es Rosci, ne ita hunc videar voluisse seruare, ut tibi omni-
 no non pepercerim.

Venit in mente

Venit enim mihi in mentem oris tui. Tē ne cum cæteri socii tui fugerent, ac se occultarent, vt hoc iudicium non de illorum præda, sed de huius maleficio fieri videretur, potissimum tibi partes istas depoposcisse, vt in iudicio versare, & sederes cum accusatore? Qua in re nihil aliud assequeris, nisi vt ab omnibus mortalibus audacia tua cognoscatur, & impudentia. Occiso Sexto Roscio, qui primus Ameriam nunciat? Mallius Glaucia, quem iam antea nominavi, tuus cliens & familiaris. quid attinuit eum potissimum nunciare? quod si nullum iam ante consilium de morte ac de bonis eius inieras, nullamque societatem neque sceleris, neque præmii, cum homine vlllo coieras, ad te minime omnium pertinebat? Sua sponte Mallius nunciat? quid quæso eius intererat? an cum Ameriam non huiusce rei causa venisset, casu accidit, vt id quod Romæ audierat, primus nunciaret? cuius rei causa venerat Ameriam? non possum, inquit, diuinare. eo rem iam adducam, vt nihil diuinatione opus sit. Qua ratione Roscio Capitoni primum nunciauit? cum Ameriæ ^{primo} Sexti Roscii domus, vxor, liberi que essent, cum tot propinqui cognatique optime conuenientes? qua ratione factum est, vt iste tuus cliens sceleris tui nuncius Tito Roscio Capitoni potissimum nunciaret? Occisus est à cœna rediens. nondum lucebat, cum Ameriæ scitum est. quid hic incredibilis cursus? quid hæc tanta celeritas festinatioque significat? non quæro quis percussit. nihil est Glaucia quod metuas: non excutio te, si quid forte ferri habuisti, non scrutor, nihil ad me arbitror pertinere. quoniam cuius consilio occisus sit, inuenio: cuius manu sit percussus, non laboro. Vnum hoc sumo, quod

verbale

Diminuat Ionemina erit

Cluens Et Familiaris

Inre Consilium
de aliqua Re

Conse cum sociale

Casu accidit

Diminuat

Cluens Sceleris

Glaucia appellatus
tercus erit est

Declinatio

mihi apertum tuum scelus resque manifesta dat. ubi aut
 unde audiuit Glaucia? qui tam cito sciuit? fac audisse sta-
 tim. quæ res eum nocte vna tantum itineris contendere
 coegit? quæ necessitas eum tanta premebat, ut si sua spon-
 te iter Ameriam faceret, id temporis Roma proficiscere-
 tur, nullam partem noctis requiesceret? Etiã ne in tam per-
 spicuis rebus argumentatio quærenda, aut coniectura ca-
 pienda sit? Nonne vobis hæc, quæ audistis, cernere oculis
 videmini Iudices? Non illum miserum, ignarum casus sui,
 redeuntem à cœna videtis.

Signum a Tempore

Oris tui) id est tuæ impudetiæ, vel audaciæ. Te ne partes istas depoposcisse)
 Huiusmodi queribundæ orationes & interrogatoriæ solent esse sine verbo mo-
 di finiti. Virgilius in primo Aeneidos, Me ne incepto desistere victam? Nec pos-
 se Italia Teucrorum auertere regem? Itemque, Mene, Iliacis occumbere campis
 Non potuisse, tuaque hanc animam effundere dextra? Hoc dicendi genus Te-
 rentio familiare est. Cæteri socij tui) id est alij sicarij. Assequeris) accentu
 acuto in penultima. Est enim futuri temporis. Occiso Sexto Roscio) Osten-
 dit Sex. Roscium a Tito Roscio occisum esse ex eius morte per Mallium Ame-
 riam nuntiata. Nullamque) Si emendatus est hic locus, hoc dicendi genus ad
 lescentiæ Ciceronis tribuendum est, a quo fere postea discessit. Nam alijs in locis
 nec vllum aut neque vllum, nec vnquam aut neque vnquam solet Cicero dice-
 re: non nullumque aut & nullum, nunquamque aut & nunquam. Diuina-
 re) vulgo dicunt addiuinare. Cōuenientes) id est concordēs, mansueti, bonis mo-
 ribus præditi. Nondum lucebat) id est ante primam lucem. Lucebat hoc loco
 est ex verbis ijs quæ grammatici exemptæ actionis appellant, cuiusmodi sunt
 tonat, pluit, serenat &c. Quæ autem in narratione breuiter attigit, ea hic tractat
 amplius, & cum argumentis. Non excutio te) id est non exquiro an vllum
 telum in vestimentis occultum habueris. Apertum tuum scelus) Ad Titum
 Roscium verba deflectit. Tantum itineris) LVI millia. Contendere) id est cō-
 tente & celeriter conficere. Id temporis) id est eo tempore, id est post primam
 horam noctis, quum iam occisus esset Sextus Roscius. Capienda) id est inue-
 nienda. Ut capere consilium pro eo quod est inuenire dicimus. Nonne hæc quæ
 audistis &c.) Perspicuitas est, quæ a Cicerone sub oculos subiectio, a Græcis
 ἀεγυγία dicitur. De qua Quintilianus libris quarto & octauo plura scribit.

Nullusq;
 Nusquāq;

Capere cō-
 iecturam &
 consilium.

Non positas insidias? non impetum repentinum? non ver-
 satur ante oculos vobis in cede Glaucia? non adest iste T.
 Roscius? non suis manibus in curru collocat Autumedon-
 tem illum sui sceleris acerbissimi nefariaeq; victoriae nun-
 cium? non orat ut eam noctem peruigilet? ut honoris sui cau-
 sa laboret? ut Capitonem primum nunciet? Quid erat quod
 Capitonem primum scire voluerit? nescio. nisi hoc video: Ca-
 pitonem in his bonis esse socium: de tribus & decem fundis,
 tres nobilissimos fundos eum video possidere. Audio praeterea
 non hanc suspicionem nunc primum in Capitonem
 conferri, multas esse infameis palmas, hanc primam esse ta-
 men lemniscatam, quae Romae deferatur. nullum modum
 esse hominis occidendi, quo ille non aliquot occiderit, mul-
 tos ferro, multos veneno. Habeo etiam dicere quem contra
 morem maiorum, minorem annis LX de pote in Tyberim
 deiecerit. qui si prodierit, atque adeo cum prodierit, scio enim
 proditurum esse, audiet. veniat modo, explicet suum volu-
 men, illud quod ei planum facere possum Erucium conscrip-
 sisse, quod aiunt illum Sex. Roscio intentasse, & medita-
 tum esse, se omnia illa pro testimonio esse dicturum. O pre-
 clarum testem Iudices. o gravitatem dignam expectatione.

Lēniscatus

De ponte
deicere.tantus diuina
ExpectationePonere in-
sidias.Autume-
don.

Positas insidias) Ut pro P. Sestio, Monuerunt, ut esset cautior, eiusque vitae a-
 me insidias apud me domi positas esse dixerunt. Facere insidias quum alibi tum
 pro Milone dicit sepius. Autumedontem illum) Autumedontem appellat
 Glauciam propter tantam celeritatem itineris tam breui spatio confecti. Autu-
 medon enim Patrocli auriga fuit. Occiso Patroclo Hector in Autumedontem
 pergit, ipsum ferendi cupidus: at illum iam equorum immortalium fuga ab-
 stulerat, quos equos Peleo dii immortales dederant, ut ait Homerus libro Iliad.
 xvj. Sui) T. Roscij. Capitonem in his bonis esse socium) Capitonem hoc loco
 tractare incipit. Id enim ante pollicitus fuit, quum dixit, De Capitone post viderim?
 De tribus & decem) Antea mutato ordine dixit, Fundos decem & tres reliquit. Suspi-

tionē cōferri) Cōferre suspitionē dicit, vt pro L. Flaco cōferre inuidiā. Hic Dorylē Cōferre sus-
 sis nuper quū efferretur magna frequentia, cōfessuq; vestro mortis illius inuidiā spitionē &
 in L. Flaccum Lælius conferebat. Infames palmas) Habebatur enim pluri inuidiam.
 marum palmarum vetus ac nobilis gladiator, vt dixit antea. Hanc primam)
 de cæde Sex. Roscii, qui Capitonis consilio interfectus est. Lemniscatam) id est
 maxime insignem, vt in gladiatorum metaphora maneat. Lemnisci, vt ait
 Sex. Pompeius, sunt fasciolar coloris, id est ex lana non tincta, sed natiui coloris, Lemnisci.
 dependentes ex coronis. Propterea autē dicuntur, quod antiquissimum fuit ge-
 nus coronarum lanearum. Ex tenuissimis philyræ, id est tiliæ tunicis quæ sunt
 inter corticem & lignū huiusmodi lemniscos fieri solitos Politianus cap. lxxij.
 Miscellaneorum multis testimoniis probat. Nullum esse modum) multis enim
 modis homines occiduntur, sed præcipue ferro aut veneno. Habeo etiā dicere)
 Hoc dicendi genere non semel vsus Cicerō est. Vt pro P. Quintio, Verum his de
 rebus non necesse habeo dicere ea, quæ me P. Quintius cupit commemorare. Habeo di-
 cere.
 Pro L. Cornelio Balbo, Quid habes igitur dicere de Gaditano foedere eiusmo-
 di? Libro Epistolarum ad Atticum decimo, Eo minus habeo necesse scribere, aut
 etiam cogitare, quid sim facturus, si acciderit vt legarer. Libro de Natura Deorū
 tertio, Hec fere dicere habui de natura Deorum. Quem contra morem maio-
 rum &c.) M. Varro, vt est apud Nonium Marcellum scripsit sexagenarios a nego-
 ciis publicis liberos atque ociosos esse debere. Ideoq; in prouerbiū, vt quidam pu-
 tant, venisse, vt diceretur sexagenarios de ponte deiici oportere, id est quod suf-
 fragium non ferant, quod per pontem ferebant. De hoc prouerbio apud Eras-
 mum multa legere licet. In ponte suffragia ferri solita significat author Rheto-
 ricorum ad Herennium libro primo. Coepio, inquit, vt illum contra Senatuscō-
 sultum intercedētibus collegis, aduersus Rempublicam vidit ferre, cum viris bo-
 nis impetum facit, pontes disturbat, cistas deiicit, impedimento est quo secius fe-
 ratur lex. Ad hunc igitur morem alludit Cicerō, quum dicit hominem quen-
 dam a Capitone in Tyberim præcipitatum. Nisi forte id verum est quod putāt
 post urbem Romam a Gallis liberatam ob cibatus inopiam sexagenarios in Ty Sexagena-
 berim de ponte deiici coeptos. Quæ sententia Sisinnio Capitoni non placet, vt rios de pō-
 est apud Sextum Pompeium. Explicet suum volumen) Veteres quum primū te deiicere.
 in folijs arborum, & deinde in libris arborum scribebant, tum nec folia nec libros
 suebant, sed alia alijs superposita inuoluebant, ne ordo eorum turbaretur. Inde Volumen
 dictum volumen est, & euoluere & explicare volumen. Erucium conscripsisse) vnde dictū
 derogat fidem Capitonis testimonio, qui nō quod sentiat, sed quod Erucius ve-
 lit, dicturus sit. Et ita quodammodo accusator testis esset. Vt autem patrono in Testis pa-
 causa sua testimonium dicere non licet, vt ait Arcadius Iurisconsul. libro Dige-
 tronius.
 storum vicesimosecundo de testibus, ita multo minus liceat accusatori. Naturalis
 enim fauor authore Quintiliano, est pro laborantibus. Meditatum esse) id est
 didicisse.

O vitam honestam, atque eiusmodi, ut libentibus animis ad eius testimonium vestrum iusiurandum accommodetis. Profecto non tam perspicue istorum maleficia videremus, nisi ipsos cæcos redderet cupiditas & avaritia, & audacia. Alter ex ipsa cæde volucrem nuncium Ameriam ad socium atque ad magistrum suum misit, ut si dissimulare omnes cuperent, se scire ad quem maleficiū pertineret, tamen ipse apertum suum scelus ante omnium oculos poneret. Alter (si diis immortalibus placet) testimonium etiam in Sextum Roscium dicturus est, quasi vero id nunc agatur, utrum id quod dixerit, credendum, an quod fecerit, vindicandum sit. Itaque more maiorum comparatum est, ut in minimis rebus homines amplissimi testimonium de Africano⁹ sua re non dicerent. Africanus, qui suo cognomine declarat, tertiam partem orbis terrarum se subegisse, tamen si sua res ageretur, testimonium non diceret. nam illud in talem virum non audeo dicere: si diceret, non crederetur. Videte nunc quam versa & mutata in peiorem partem sint omnia. cum de bonis & de cæde agatur, testimonium dicturus est is, qui & sector est, & licarius: hoc est, qui & illorum ipsorum bonorum de quibus agitur, emptor atque possessor est: & eum hominem occidendū curavit, de cuius morte queritur. Quid tu vir optime? ecquid habes quod dicas? mihi ausculta, vide ne tibi desis, tua quoque res peraudacter. magna agitur. multa scelerate, multa ^{audacter} audacter, multa improbe fecisti: vnum stultissime, profecto tua sponte, non de Erucii sententia, nihil opus fuit te isti credere. neque enim accusatore muto, neque teste quisquam utitur eo, qui de accusatoris subsellio surgit. Huc accedit, quod paulo ta-

*Cæcos reddidit Cupiditas
et avaritia & audacia*

*Dissimulare ea non esse
que sunt similare ea que
non sunt esse*

*Simet comparatum sit
more maiorum*

*Introcere tertiam partem
Sextum Roscium*

*Adversus qui sunt
rum una sententia*

men occultior atque tectior vestra ista cupiditas esset: nunc quid est, quod quisquam ex vobis audire desideret? cum quæ facitis, eiusmodi sint, ut ea dedita opera à vobis contra vosmetipsos facere videamini. Age nunc, illa videamus Iudices, quæ statim consecuta sunt. ad Volaterras in castra L. Syllæ, mors Sexti Roscii quadriduo, quo is occisus est, Chrysogono nunciatur. quæritur etiam nunc quis eum nuncium miserit. nonne perspicuum est, eundem qui Ameriam? Curat Chrysogonus, ut eius bona vaneant statim, qui non norat hominem aut rem. at qui ei venit in mentem prædium concupiscere hominis ignoti, quem omnino nunquam viderat? Soletis, cum aliquid huiusmodi auditis Iudices, continuo dicere: necesse est aliquem dixisse municipem, aut vicinum. ii plerunque indicant, per eos plerique produntur.

Dedita opa

Age Cum numero multitudinis et Singulorum

Libertibus animis). i. libenter & attente. Ad eius testimoniū &c.). i. ut secundū eius testimoniū iudicetis. Volucrē nunciū). Vulgo postea appellant. Ipse) T. Roscius. Si dijs immortalibus placet) Hæc paræthesis poni solet in Ironia & in irrisu. Ut in L. Pisonē, Appellatus est hic Vulturius illius provincie, si dijs placet, Si dijs placet, Imperator. Libro de Finibus secundo, Quoniam, si dijs placet, ab Epicuro loqui dicimus. Libro Tusculanarū quest. v. Qua gloria commotus Epicurus exoritur, cui etiam, si dijs placet, videtur semper sapiens beatus. Is quod dixerit) Id quod dixerit legendū. Tertiā partē orbis). i. Africā. Quā de bonis & cæde agatur) nō de minimis rebus. Qui & sector &c.). qui amplissimus nō est. Multa audacter) Priscianus lib. xv. censet hoc loco legendū esse audaciter. Is enim de adverbiorū forma scribēs, Alia, inquit, datiuo ter addunt penultima correpta, ut fortis forti fortiter, utilis utili utiliter, felix felici feliciter, audax audaci audaciter, sed per syncope in usu est frequētiō audacter. Terenti. in Phorm. Minus multo audacter quā nūc ledit, lederet. Sallustius tamen historiarū secundo audaciter protulit secundum analogiā. Et Cic. pro Sex. Roscio, Multa scelerate, multa audaciter, multa improbe fecisti. Accusatore muto) Testis enim qui in accusatoris subsellio sedet, accusatus de doctore fauet, isque quodāmodo accusator, sed mutus est. Qui de accusatoris) Paulo libro mo accusatoris lib. Digest. xxij. de testib. nō placuit interrogari testes eos quos accusator de toris.

Audaciter.

Testis pdu

domo produxerit. **Vt** hos interrogari non placet, ita ijs qui de accusatoris subse-
lio surgat credi oportere Cicero negat. **Esset**. i. esse deberet. Ad Volaterras &c.
Vt ante fecit, ita hoc loco amplius probat id quod in narratione dixit breuiter.
Hominem) Sex. Roscium. Aut rem) id est eius praedia. At qui) id est quo
modo. Aliquem municipem) comunicem vulgo dicerent.

thanc

Hic nihil est q^d suspitione i hoc putetis. non enim ego ita dis-
putabo: verisimile est, Roscios ista rem ad Chrysogonum de-
tulisse: erat enim eis cum Chrysogono iam antea amicitia. nam cum
multos veteres a maioribus Roscii patronos hospitesq^{ue} ha-
beret, omnes eos colere atq^{ue} obseruare destiterunt, ac se in
Chrysogoni fide & clientelam contulerunt. haec possum omnia
vere dicere, sed in hac causa coniectura nihil opus est. ipsos cer-
to scio non negare, ad haec bona Chrysogonum accessisse im-
pulsu suo. Si enim, qui indicii partem acceperit, oculis cernetis,
poteritis ne dubitare Iudices qui indicarint? Qui sunt igitur
in istis bonis, quibus partem Chrysogonus dedit? duo Ro-
scii. num quisnam praeterea? nemo est Iudices. num ergo dubium
est, quin ii obtulerint hanc praedam Chrysogono, qui ab eo par-
tem praedae tulerunt? Age nunc ex ipsius Chrysogoni iudicio
Roscorum factum consideremus. Si nihil in ista pugna Ro-
scii, quod opere precium esset, fecerant, quam ob causam a Chry-
sogono tantis praemiis donabantur? Si nihil aliud fecerunt,
nisi rem detulerunt, nonne satis fuit his gratias agi? denique,
ut perliberaliter ageretur, honoris aliquid haberi? cur tria
praedia, tantae pecuniae, statim Capitori dantur? cur quae re-
liqua sunt, iste Roscius omnia cum Chrysogono commu-
niter possidet? nonne perspicuum est Iudices has manubias
Roscius Chrysogonum re cognita concessisse? Venit in
decem primis legatus in castra Capito. totam vitam, natu-
ram, moresque hominis ex ipsa legatione cognoscite.

ie infidem alienus ac
tutellam conferre

preferre

perliberaliter

manubias

Manubiae.

manubias

Hoc id est hac re, quod videlicet municeps aliquis aut vicinus dixerit, nisi hanc non hoc legere mauis, vt in codicibus alijs inuenio scriptum. Putare suspicionem Putare surdicit, vt putare rationes libro epistolarum ad Atticum quarto. Is quum venisset Romam, & illum & se statim venturos, vt rationes cum publicanis putaret. & rationem.

Non enim ego ita disputabo) Occupatio. Id enim dicit, quod se negat dicere.

Qui sunt igitur in istis bonis) id est qui habent ista bona. Qua ratione dicitur. Esse in bonis aliquem esse in aere alieno, id est habere aes alienum. Obtulerint) id est nunc nunc.

ciauerint. Tulerunt, id est acceperunt. Vt pro Roscio comcedo, Cognitor si fuisse. Ferre pro set tuus, quod vicisset iudicio, ferres tuum. Inde ferre puncta, & tribum, pro eo accipere. quod est accipere suffragia, de quo genere scribimus in inuectiuis. Ferre fructum Ferre fructum in eadem re dicitur, id est accipere vel percipere. Vt in oratione pro domo sua, etiam.

Vtriusque temporis fructum tuli maximum. Et pro Cn. Plancio, Fructus autem ex sese, non vt oportuisset laetos & vberes, sed magna acerbitate permixtos tulissem. Et pro P. Sestio. Piso ille gener meus, cui fructum pietatis suae neque ex me, neque a populo Romano ferre licuit. Operae precium) id est vtile & fructuosum Chrysogono, quasi precium operae, id est facinoris.

Rem detulerunt) id est eadem nunciauerunt. Honoris aliquid haberi) vt ante dixit Sexti Roscii seruos apud Chrysogonum in honore & precio haberi. Has manubias. Aulus Gellius cap. vicesimoquarto libri decimitertii & Nonius Marcellus praedam & manubias ita distinguunt, vt sit praeda corpora ipsarum rerum quae capiuntur: manubiae vero pecuniae ex praeda vendita redactae. Asconius vero Pædianus in commentarijs in Praeturae Urbanam manubias esse dicit spolia quaesita de viuo hoste nobili per deditioem. Erat autem haec praeda Imperatorum, ex qua quid vellent, facerent. Idem paulo ante dicit manubias praedam esse Imperatoris proportionem, de hostibus captam. Haec Asconij sententia mihi melior esse videtur. Nam manubias Imperatoris a Cicerone dici multis in locis attendimus. Vt in oratione contra Rullum ad Quirites, An Pompeium non adhibebit? In eius prouincia vendet manubias Imperatoris. Itemque, Accesserunt in cumulum manubiae vestrorum Imperatorum. His manubijs quod volebant Imperatores faciebant, saepius tamen in monimenta deorum, vt templa, vel in urbis ornamenta conferebant, vt eadem in oratione significat Cicerone. Castoris aedem L. Metellus de manubijs extruendam curauit, vt ait Asconius. Authore Cicerone pro domo sua Q. Catulus de manubijs Cimbricis porticum fecit. Quia igitur pugnam in qua occisus est Sextus Roscius & praedam ante dixit, manubias Chrysogoni dicit, tanquam eius pugnae Imperator fuerit. Venit in decem &c.) Arguit Roscium Capitonem, quod legatus Decurionum mandata violauerit & socios fefellerit. Primis) Nam Decurionum decretum factum est, vt decem primi proficiscantur ad Syllam, vt in Narratione dictum est.

Manubiae.
Praeda.

Nisi intellexeritis Iudices nullum esse officium, nullum
ius tam sanctum atque integrum, quod non eiusce vis
atque perfidia violarit, & imminuerit, virum optimum
esse eum iudicatote. Impedimento est quo minus de his
rebus Sylla doceatur: cæterorum legatorum consilia, &
voluntatem Chrysogono enunciat: monet, vt provideat,
ne palam res agatur: ostendit, si sublata sit venditio bono-
rum, illum pecuniam grandem amissurum se capitis pe-
riculum aditurum: illum acuere, hos qui simul erant missi,
fallere: illum identidem monere, vt cauere, hisce insidio-
se spem falsam ostendere: cum illo contra hos inire consi-
lia, horum consilia illi enunciare: cum illo partem suam
depecisci, hisce aliqua fretum taura semper omnis aditus
ad Syllam intercludere. Postremo isto hortatore, aucto-
re, intercessore ad Syllam legati non adierunt, istius fi-
de, ac potius perfidia decepti: id quod ex ipsis cognoscere
poteritis, si accusator voluerit testimonium eis denun-
ciare, pro re certa spem falsam domum retulerunt. In pri-
uatis rebus si qui rem mandatam non modo malitiosius
gessisset, sui quæstus aut commodi causa, verum etiam
negligentius, eum maiores summum admisisse dedecus
existimabant. itaque mandati constitutum est iudicium,
non minus turpe quàm furti. credo propterea quod qui-
bus in rebus ipsi interesse non possumus, in his operæ
nostræ vicaria fides amicorum supponitur. quam qui læ-
dit, oppugnat omniū commune præsidium: & quantum in ipso
est, disturbat vitæ societatem. Non enim possumus omnia per
nos agere, alius in alia est re magis utilis. Idcirco amicitia
cōparatur, vt cōmune cōmodū mutuis officiis gubernetur.

Virum optimum esse eum iudicatote) & ita Sex. Roscium damnatote. Iam admonuimus, uti Cicero probationes suas fore clarissimas promittere solitus sit, alioqui se non recusare, quo minus damnetur reus is quem defendit. Si subla-
ta sit) ex Syllæ decreto. Illum acuerit) Capito acuebat & excitabat Chrysogo-
num. Huiusmodi infinitiuis, pro imperfectis indicatiui modi comici & historici Infinitiu⁹;
sæpius quam oratores vtuntur. Cum illo partem suam depacisci) id est de par- pro indica-
te sua pactionem facere. Depacisci autem non depacisci legendum esse Priscianus tiuo.

docet. Libro nono scribit verba permulta esse quæ in compositione mutant a, Depacisci,
alia in i, alia in e. Ut tango contingo, frango confringo, ago exigo gradior ingre-
dior: fatiscor defetiscor, paciscor depaciscor. Est autem depacisci pactionem facere.
Terentius in Phormione, Ita me, Di, bene ament, ut mihi liceat tandiu quod
amo, frui, Iam depacisci morte cupio. Hora) In codicibus alijs aura scribitur.

Itius fide) Fidem apud antiquos in vtranq; partem appellatam esse ex libro de Fides in
Officijs tertio sæpe cognosci potest. Inde fides bona sæpe appellatur. Fidem ma- vtranque
lam pro perfidia idem Cicero dixit libro de Natura Deorum tertio, Inde tot iu- partem.

dicia de fide mala, tutelæ, mandati, pro socio &c. Fide ac potius perfidia) Corre-
ctio est. Satis enim idoneo vocabulo sibi vsus non videbatur, ideo magis idoneum
reposuit. Testimonium denunciare) id est in iudicium vocare ut dicant testi-
monium. Quintilianus libro quinto duo testium genera dicit. Alios enim volun-
tarios, alios quibus iudex publicis iudicijs lege denunciare solet. de hoc verbo alio
loco plura scribimus. Spem falsam) Quam spem legati Ameriam retulerint di-
xit in narratione. In priuatis rebus) Locus communis est. Tractat in ge-
nerali quam turpe habitum sit in priuatis rebus mandatum negligenter ge-
rere, ut a minore ad maius probet, quam turpe habendum sit in negotio pu-
blico mandatum non modo deserere, sed etiam ne geratur malitiosa consule-
re. Eadem quoque arguendi ratione paulo post vtitur, ubi de violata societa-
te ab hoc Capitone agit. Rem mandatam.) Authore Paulo Iurisconsulto
libro Digestorum decimoseptimo titulo Mandati vel contra, Obligatio man- Mandati
dati consensu contrahentium consistit. Ideo per nuncium quoque, vel per epi- obligatio.
stolam mandatum suscipi potest. Item siue rogo, siue volo, siue mando,
siue alio quocunque verbo scripserit, mandati actio est. Mandatum nisi gra-
tuitum nullum est. Nam originem ex officio atque amicitia trahit. Contra-
rium porro est officio merces. Interueniente enim pecunia res ad locationem
& conductionem potius respicit. Malitiosius) id est callidius. Vicaria fides) Vicaria fi-
des id est quæ vices nostras subit. Fides amicorum) qui mandatum nostrum des.
repperunt. Operæ nostræ supponitur) id est loco operæ nostræ ponitur. Re-
cipis) id est suscipis & te executurum promittis.

Quid recipis mandatum, si aut neglecturus, aut ad tuum commodum conuersurus es? cur mihi te offers? ac meis commodis officio simulato officiis & obstas? recede de medio, per alium transigam. Suscipis onus officii, quod te putas sustinere posse, quod minime videtur graue iis, qui minime ipsi leues sunt. Ergo idcirco turpis hæc culpa est, quod duas res sanctissimas violat, amicitiam & fidem, nam neque mandat quisquam fere nisi amico: neque credit, nisi ei quem fidelem putat. Perditissimi est igitur hominis simul & amicitiam dissoluere, & fallere eum, qui læsus non esset, nisi credidisset. Ita ne est? in minimis rebus. qui mandatum neglexerit, turpissimo iudicio condemnatur necesse est. in re tanta, cum is, cui fama mortui, fortunæ viui commendatæ sunt atque concreditæ, ignominia mortuum affecerit, is inter honestos homines atque adeo inter viuos numerabitur? In minimis priuatisque rebus etiam negligentia in crimen mandati iudiciumque infamiam reuocatur: propterea quod si recte fiat, illum negligere oporteat qui mandarit, non illum qui mandatum receperit. In re tanta, quæ publice gesta atque commissæ sit, qui non negligentia priuatum aliquod commodum læserit: sed perfidia, legationis ipsius cerimoniam polluerit, maculæque affecerit: qua is tandem poena afficietur? aut quo iudicio damnabitur? Si hanc ei rem priuatim Sextus Roscius mandauisset, vt cum Chrysogono transigeret, atque decideret, inique eam rem fidem suam, si quid opus esse putaret, interponeret: ille, qui sese facturum recepisset, nomen si ex eo negotio tantulum in rem suam conuertisset, damnatus per arbitrum, & rem restitueret, & honestatem omnem amitteret?

Amicitia
& fides due
res sanctissi
mæ.
Cōcredit.

Dissolueret amicitia

Iudiciūq.

Lædere commodum
priuatum

facit expolitionem
sive amplificationis

Tantulum nomen

Arbiter dicitur ho
minum priuato
rum

Cerimonia dicta fuit a Cretibus
qui primi auctores fuerunt Reelli
quæ sitis sunt betrusci auguriorum

Nunc non hanc ei rem Sextus Roscius mandauit, sed id quod multo grauius est, ipse Sextus Roscius cum fama, vita, bonisque omnibus à Decurionibus publice Roscio mandatus est.

Quid recipis mandatum) Fictio est alicuius qui mandauit, ex postulantis cum eo cui mādauit. Fama mortui) Sex. Roscij. Hunc enim nobilitati & Sylle aduersarium, ideoque proscriptum accusatores dixerāt. Ignominia mortuum affecerit) Illud mihi ascribendum videtur. Fortunis viuum spoliauerit, aliudve quid ad eandem sententiam. vt ita legatur, Ignominia mortuum affecerit, fortunis viuum spoliauerit. In rebus minimis. A minore ad maius arguit. Iudiciique infamiam) Id iudicium famosum. Ita enim Iurisperiti solent appellare. Si recte fiat) negligentia scilicet. Gesta) id est mandata. Priuatū aliquod cōmodū) id est priuatum commodum alicuius. Cerimonias) Legationem perinde vt rem sacram Legatio veteres habuerunt, cui deum Mercurium praeferunt. Ideoque legatos violare im res sacra. piū habebatur. Quam sacros faciales suos Romani habuerunt, quantis cum cerimonijs eos mittere soliti sint, ignotum non est. Aliarum quoque legationum cerimonias esse, locus hic documento est. Si hanc ei rem &c.) Argumentum a fictione est. Transigeret) id est de praedijs patris pacisceretur. Quamuis pacisci & transigere distinguant Iurisperiti. Vlpianus enim libro secundo Digestorum de transactionibus, Qui transigit, inquit, quasi de re dubia & lite incerta neque finit Transigere. ta transigit. Qui vero paciscitur donationis causa rem certam & indubitata m Pacisci. beralitate remittit. Est igitur transigere, quod vulgo dicunt facere appunctamentum. Decideret) id est pactionem & decisionem faceret. Vt autem antea dixit par Decidere. tem suam de pacisci: ita pro Roscio Comcedo, Tuam partem dimidiam quemadmodum vis decide. Ibidem tamē dicit, De tota re decidisti. In eam rem fidē suā interponeret) id est pactionibus & conuentis mansurum se promitteret. Rece- Recipere. i. pisset) id est promississet. Vt libro epistolarum ad Attic. v. Omnino oīa se facturū promittere recepit. In se recipere pro eo quod est recipere dicitur. Vt libro Epistol. famil. xiiij. Sed tamē separatim promitto, in meque recipio fore eum tibi & voluptati & vsui. Itemque, Spondebo enim tibi, vel potius spōdeo in meque recipio, eos esse M Curij mores, & cetera. Recipio tibi, vt promitto tibi dicimus. Plācus Ciceroni lib. Epistolarū Familiariū. x. Si omnia mihi integra & ipse & fortuna seruaue- rit, recipio vobis celeriter me negociū ex sententia confecturū. Cic. lib. xiiij. A. Fusū vnū ex meis intimis obseruatissimū studiosissimūque nostri eruditū hoīem, & sūma hūanitate tuaque amicitia dignissimū velim ita tractes, vt mihi corā recepisti. Itēque, Gratissimū mihi feceris, si curaris, vt intelligat Brutus id quod ei recepi, hāc meā cōmēdationē sibi magno adiūmēto fuisse. Mādatus est). i. cū mandato commendatus.

quot unam Rem duntius et requir
for Rsepteret

F. SYLVIVS IN ORAT.

Et ex eo Titus Roscius, non paulum nescio quid in rem
suam conuertit, sed hunc funditus euertit bonis: ipse tria
prædia sibi depectus est, voluntatem decurionum ac mu-
nicipum omnium tantidem quanti fidem suam fecit. Vi-
dete iam porro cætera iudices, vt intelligatis fingi male-
ficium nullum posse, quo iste sese non contaminarit. In
rebus minoribus socium fallere turpissimum est, æqueque
turpe, atque illud de quo ante dixi, neque iniuria: pro-
pterea, quod auxilium sibi se putat adiunxisse, qui cum al-
tero rem communicauit. Ad cuius igitur fidem confugiet,
cum per eius fidem leditur, cui se commiserit? Atqui ea sunt
animaduertenda peccata maxime, quæ difficillime præ-
cauentur. tecti esse ad alienos possumus. intimi multa aper-
tiora videant necesse est, socium vero cauere qui possumus?
quem etiam si metuimus, ius officii lædimus. Recte
Socij fides. igitur maiores, eum qui socium fefellisset, in virorum bo-
norum numero non putauerunt haberi oportere. At vero
Titus Roscius non vnum rei pecuniariæ socium fefellit
(quod tamen graue est, tamen aliquo modo posse ferri
videtur) verum nouem homines honestissimos, eiusdem
muneris, legationis, officii, mandatorumque socios, indu-
xit, decepit, destituit, aduersariis tradidit, omni fraude &
perfidia fefellit: qui de eius scelere suspicari nihil potuerunt,
socium officii metuere non debuerunt, eius malitiam non
viderunt, orationi vanæ crediderunt. Itaque nunc illi ho-
mines honestissimi, propter istius infidias parum putan-
tur cauti, prouidique fuisse. Iste qui initio proditor fuit,
deinde perfuga: qui primo sociorum consilia aduersariis
enunciauit, deinde societatem cum ipsis aduersariis coit,

Aliquem funditus
Euertere

Tantidem
quanti.

Contaminare
Sententia
Rebus minoribus socium
fallere Turpissimum est

Confugere ad amicum
fidem

Exaggeratio

Animad-
uertenda
peccata.

Intimi et iniquum
videntur sustinere
a. C. U.

Socij fides.

Pro socio
iudicium.

Incrementum

structuram suam
amplius gratia, non
et diffidit ad op-
mum exple

Prohibere

terret etiam nos, ac minatur, tribus prædiis, hoc est præmiis sceleris ornatus. In eiusmodi vita Iudices, in his tot tantisque flagitiis, hoc quoque maleficiū, de quo iudicium est, reperietis. Etenim quærere ita debetis: ubi multa auare, multa audaciter, multa improbe, multa perfidiose facta videtis, ibi scelus quoque latere, inter illa tot flagitia putatote.

Euertit) id est spoliauit, expilauit. Vt Aetione in Verrē tertia, Venit ad Verrē Euertere M. Marcellus, petit ab eo pro sua fide ac diligētia pluribus verbis, ne per summā hominē. iniuriā pupillum Iuniū fortunis patris conetur euertere. Aetione quarta, An huiusmodi iudiciū det, quo iudicio indicta causa fortunis omnibus euerti necesse sit. Itemq; Cogitare coeperunt eius inimici nihilo minus eodem Prætorē hunc euerti bonis posse, quo Heraclius esset euersus. Tantidem quanti fidem) id est minimis. In rebus minoribus sociū fallere) Vt violare mandatum docuit esse turpissimū: ita & eadem fere via docet q̄ turpe sit fallere sociū, id est eū cum quo societatem coieris. Authore Cicerone pro Q. Roscio, si qua sunt priuata iudicia summe exstimationis, & pene dicā capitis, tria hæc sunt fidutię tutelę, societatis. Æque enim perfidiosum & nefariū est fidē frangere, quæ continet vitā, & pupillum fraudare, qui in tutelā peruenit, & sociū fallere, qui se in negotio cōiunxit. Societate autē coire solemus aut omniū bonorū, aut vnius alicuius negotiationis, veluti mancipiorum vëndendorū emēdorūq; aut olei, aut vini, aut frumenti emēdi vëndēdiq; Vt est in libro Institutionū Iustiniani tertio, de societate. Cōmunicauit) id est cōmunē fecit. Tecti esse ad alienos possumus) si alienos præcauere possumus. Intimi) id est maxime familiares. Multa apertiora) sed non omnia. Ideo eos præcauere possumus. Cauere sociū) de hoc dicēdi genere ante dixi. Quod tamen si graue est) Ex hac re amplificat magnitudinem sceleris Capitonis. Induxit, decepit, destituit) Vt in L. Pisonem. Hic in fraudem homines impulit, hic eos quibus erat ignotus decepit, fefellit, induxit. Destituere dicitur is qui promissum non facit, vt in Cluentianā scripsimus: Is autem fallit. ideo destituere fallere est. Aduersariis tradidit) id est prodidit Chrysogono. Malitiam) id est versutiam. Orationi vanæ) id est mēdaciis Capitonis. Parū putatur cauti) quod missi Legati munus suū non obierint. Proditor) sociorū scilicet. Perfuga) qui ad aduersarium transiit, eique suorum sociorum consilia aperuit. Qui primo sociorum) ideo proditor. Deinde societatem) Ideo perfuga. Prædiis hoc est præmiis) Annominatio est. In his) id est inter hæc. Audaciter) Audaciter, vt ante legendum est.

Societate
coire.

Destituere

Tametsi hoc quidem minime latet, quod ita promptum & propositum est, ut non ex illis maleficiis quæ in illo constat esse, hoc intelligatur, verum ex hoc etiam si quod illorum forte dubitatur, conuincatur. Quid tandem queso Iudices, num aut ille lanista omnino iam a gladiatore cessasse videtur? aut is discipulus magistro tantulum de arte concedere? Par est avaritia, similis improbitas, eadem impudentia, gemina audacia. Etenim quoniam fidem magistri cognostis, cognoscite nunc discipuli æquitatem. Dixi iam antea, sæpenumero postulatos esse ab istis duos seruos in quæstionem, tu semper T. Rosci recusasti. quæro abs te, si ne, qui postulabant, indigni erant qui impetrarent? an iste non commouebat, pro quo postulabant? an res ipsa tibi iniqua videbatur? Postulabant homines honestissimi atque integerrimi nostræ ciuitatis, quos iam antea nominaui, qui ita vixerunt, talesque à populo Romano putantur, ut quicquid dicerent, nemo esset, qui non æquum putaret. Postulabant autem pro homine miserrimo atque infelicissimo, qui vel ipse sese in cruciatum dari cuperet, dum de patris morte quæreretur. Res porro abs te eiusmodi postulabatur, ut nihil interesset, vtrum eam rem recusares, an de maleficio confiterere. Quæ cum ita sint, quæro abs te quam ob causam recusaris? Cum *occiditur Sex. Roscius, ibidem fuerunt. Seruos ipsos, quod ad me attinet, neque arguo, neque purgo. quod a vobis *oppugnari video, ne in quæstionem dentur, suspiciosum est: quod vero apud vos ipsos in honore tanto sunt, profecto necesse est sciant aliquid: quod si dixerint, perniciosum vobis fu-

Lam. Lu
Lamia Lamena

Gemma Audacia

Cupere se dicit in cruciatum

*occi-
deretur
trepu-
gnari

oppositi de ma-
ficio

turum sit. In dominos quæri de seruis iniquum est. An ne quæritur? Sex. enim Roscius reus est. Neque enim cum de hoc quæritur, vos dominos esse dicitis. Cū Chry-
sogono sunt.

Mimicis

In illo) Capitone. Constant) constat legendum putarem. Illorum) ma-
leficiorum. Dubitatur) id est dubium & incertum est. Dubitatur passiuè dici
attendendū est. Conuincatur) id est probetur. Ille lanista) Capito. A gla-
diatore cessisse) Morem fuisse significat, vt veteres gladiatores multarum pal-
marum victores, nimium callidi artifices a gladiatoribus cessarent, id est gladiato-
res esse desinerent. Aut is discipulus) T. Roscius Magnus. Vtriusq; paria sce-
lera dicit, vt eos in odium magis adducat. Tantulum) id est minima re. De
arte) gladiatoria. Gemina) id est similis & æquabilis. Vt, Geminiq; minantur
In cœlum scopuli. De quo verbo alibi plura. Fidem) Ironia est, vt postea æqui-
tatem. Fidem) quod sit proditor & perfuga. Dixi iam antea) Dixit enim
antea, Te nunc appello P. Scipio, te Metelle &c. Sæpe numero postulos) Ne
intelligas dixi sæpenumero. Aliquoties, inquit ante Cicerō, duos seruos pater-
nos in quæstionem ab aduersariis Sex. Roscius postulauit. Ab istis) Scipione,
& Metello. Quæro abs te) Tria quærit, & ad singula respondet. An iste) T.
Roscius. Attendendum est hoc pronomine litigatorem ostendi, quum alibi fere
solitus Cicero sit, per pronomen hic demonstrare. Ipse sese in cruciatū) Mo-
uet affectum, & remouet ab eo criminis suspicionem. Vtrum eam rem recu-
sares &c.) Recusando enim de maleficio satis confitetur. Verbum confiteri a Ci-
cerone aliisque ita vsurpari attendimus, vt dicunt confiteri de scelere, non scelus,
quemadmodum accusare defendere damnare de furto de repetundis de ambitu
dicimus. Vt in partitionibus oratoriis, Minime esse concedendum, vt is qui de
re confiteatur, verbi se interpretatione defendat. Ea de re amplius scribimus in
Ligarianam. Quum occiditur) Videtur legendum, Quū occideretur. Quod
a vobis oppugnari) Aut oppugnari pro repugnari posuit, aut certe repugnari
legi debet. In dominos quæri de seruis) Hoc proponit tanquam ab aduersariis
responsum. quod hi sint serui T. Rosciorum & Chrysogoni. De his igitur si
quæreretur, in dominos quæreretur. De seruis in dominos quæri quod non li-
cet, scribimus in Milonianam. An ne quæritur?) de seruis in dominos? sci-
licet. Quum de hoc quæritur) Si locus hic emendatus est, sententia est, quum
quæritur de hoc, id est de Roscii cæde, vos seruorum eius dominos non dicitis.
De hoc quæritur, ne intelligas de Roscio habetur quæstio. Nam antiquo ciuili
Romanorum iure de liberis hominibus non quærebatur.

Dubitatur
passiue.

Confiteri
de peccatis

Vitam tute

Quarta metaphora
a. gorgibus

Operarij

Dicitur negatione huiusmodi
quædam magis negant

Est quiddam

Magis eminet et apparet

Tempus quo
omni obuium estIn mentem
venit dice-
re.Meminis-
tis distri-
buisse.Commotio iude
et sui officiiCausa parva
per se huiusmodiAb antecedentibus
ad consequentia

controversia

Significum affirmum
finitum

Ita credo literis eorum, & urbanitate Chrysogonus ducitur, ut inter suos omnium deliciarum atque omnium artium puerulos ex tot elegantissimis familiis lectos, velit hos versari homines pene operarios ex Amerina disciplina patris familiarum rustici. Non est ita profecto Iudices, non est verisimile. ut Chrysogonus horum literas adamarit, aut humanitatem: non ut rei familiaris negotio diligentiam cognovit eorum & fidem. est quiddam quod occultatur, quod quo studiosius ab ipsis opprimitur & absconditur, eo magis eminet & apparet. Quid igitur? Chrysogonus sui maleficii occultandi causa questionem de his haberi non vult? minime Iudices. non in omnes arbitror omnia convenire. Ego in Chrysogono, quod ad me attinet, nihil eiusmodi suspicor, neque hoc mihi nunc primum in mentem venit dicere. Meministis me ita distribuisse initio causam: in crimen, cuius tota argumentatio permixta Erucio est: & in audaciam, cuius partes Rosciis impositæ sunt. quicquid maleficii, sceleris, cædis erit, proprium id Rosciorum esse debet: nimiam gratiam potentiamque Chrysogoni dicimus, & nobis obstare, & perferri nullo modo posse: & a vobis, quoniam potestas data est, non modo infirmari, verum etiam vindicari oportere. Ego sic existimo, qui quæri velit ex iis, quos constat cum cædes facta sit, affuisse, eum cupere verum invenire. Qui recuset: eum profecto tametsi verbo non audeat, tamen re ipsa de maleficio suo confiteri. Dixi initio Iudices, nolle me plura de istorum scelere dicere, quam causa postularet, ac necessitas ipsa cogeret. Nam & multæ res afferri possunt, & unaquæque earum multis cum argumentis

dici potest. Verum ego quod inuitus, ac necessario facio, neque diu, neque diligenter facere possum: quæ præteriri nullo modo poterant, ea leuiter Iudices attigi: quæ posita sunt in suspitionibus, de quibus si cœpero dicere, pluribus verbis sit differendum, ea vestris ingeniis coniecturæq; cōmitto. Venio nunc ad illud nomen aureum Chrysogoni, sub quo nomine tota societas statuitur: de quo Iudices neq; quomodo dicam, neq; quomodo taceam reperire possum. Si enim taceo, vel maximam partem relinquo: si autem dico, vereor ne nō ille solus (id quod ad me nihil attinet) sed alii quoque plures læsos se esse putent.

difficere.

Nomen aureum Chryse
facit allegoriam alludens
ad nomen Chrysom
fuit ALEXANDER comp

Literis eorum) Ironia est. Ex tot elegantissimis familiis) quæ in Syllana proscriptione publicatæ sunt & auctionatæ. Permagnā Chrysogoni potentiam dicit. Operarios) id est duos, rusticos, mechanicos, qui operari solent. Vt Actio: ne in Verrem. vi. Barbatos quosdam Lilybceo scitote aduocatos esse operarios. Et libro Tusculanarum disputationum quinto, An quicquā stultius est: quā quos singulos sicut operarios barbarosq; contemnas, eos aliquid putare esse vniuersos: Eosdem opifices appellat in libro de Officiis primo, Opificesque omnes in sordida arte versantur. Patrifamilie) Sex. Roscii. Non ut rei) id est non est verisimile ut rei &c. Eorum) seruorum. Diligentiam & fidem) In seruis hæc duo commendantur maxime. In omnes) T. Roscios & Chrysogonem.

Operarii.

Opifices.

Omnia) ut ficti criminis accusationem, audaciam & potentiam. Potestas data est) a populo Romano. Quæri) id est quæstionem haberi. Venio nunc) Partitionis eius qua antea usus est, hæc est pars tertia. Quum ad nouam quæstionem, id est materiam accedimus admonendi sunt auditores, qua ratione fuit magis attentis. Hinc illa sæpe. Reliquum est. Restat. Venio nunc &c. Ad aureū nomen Chrysogoni) Raro fit ut in nomine aduersarii ludamus. Cicero Actio: ne tertia, ludens in nomine Verris, ex ridiculorum hominum sermone id se sumere dicit. Chrysogonus autem est quasi tu dicas aureum genus, vel aureum semen. Nam χρυσός aurum, & ἡ γονή genus vel semen dicitur. Statuitur) id est ponitur & firmitur. Neque quomodo dicam) addubitatio est. Vel maximam) id est non solum magnam sed maximam. Id quod ad me nihil pertinet) si videlicet solus læsum se esse putet.

Sectores.

Grjocosus emptor bono
rum septi Rosci
statum statum comitator
foartumit mmm mgo
rialem

Lex Valeria
Lex cornelia

Statum infirmum

Rediens a cena occisus
est

Augurmentum a temotum

Ementiri.

Dulchra declinatio

Tametsi ita se res habet, ut mihi in communem causam
sectorum dicendum nihil magnopere videatur. Hæc enim
causa noua profecto & singularis est, bonorum Sex. Ros-
cii emptorem Chrysogonum. Primum hoc videamus,
eius hominis bona qua ratione venerunt, aut quomodo
venire potuerunt. Atque hoc non ita quæram Iudices,
ut id dicam esse indignum, hominis innocentis bona ve-
nisse. Si enim hæc audientur, ac libere dicentur, non fuit
tantus homo Sex. Roscius in ciuitate, ut de eo potissimum
conqueramur. Verum ego hoc quæro, qui potuerunt
istâ ipsa lege, quæ de proscriptione est, siue Valeria est,
siue Cornelia: non enim noui, nec scio. verum istâ ipsa le-
ge bona Sex. Roscii venire qui potuerunt? Scriptum
enim ita dicunt esse, ut eorum bona vaneant, qui pro-
scripti sunt. quo in numero Sex. Roscius non est, aut eo-
rum, qui in aduersariorum præliis occisi sunt. Dum
præsidia vlla fuerunt, in Syllæ præidiis fuit: posteaquàm
ab armis recesserunt, in summo ocio rediens a cena Ro-
mæ occisus est. Si lege, bona quoque, lege venisse fa-
teor. Sin autem constat, contra omnes non modo vete-
res leges, verum etiam nouas occisum esse, bona quo iure,
aut quomodo, aut qua lege venerint, quæro. In quem
hoc dicam quæris Eruci? non in eum quem vis, & putas.
Nam Syllam & oratio mea ab initio, & ipsius eximia vir-
tus omni tempore purgauit. Ego hæc omnia Chrysogo-
num fecisse dico, ut ementiretur, ut malum ciuem Ro-
scium fuisse fingeret, ut eum apud aduersarios occisum
esse diceret, ut hisce de rebus a Legatis Amerinorum do-
ceri L. Syllam passus non sit. Denique etiam illud suspi-

cor, omnino hæc bona non vānisse: id quod postea, si per vos Iudices licitum erit, aperietur. Opinor enim esse in lege, quam ad diem proscriptiones venditionesque fiant, nimirum Calen. Iunias. Aliquot post menses & homo occisus est, & bona venisse dicuntur. Profecto aut hæc bona in tabulas publicas nullas redierunt, nosque ab isto nebulone facilius eludimur, quā putamus: aut si redierunt, tabule publicæ corruptæ aliqua ratione sunt.

Inferiatio

Simplex conclusio

Elucta a nebulone

Singularis) id est cum aliis non coniuncta, nec iis similis. Itaque de hac causa possum dicere, nihil attingendo communem sectorum causam. Emptorum Chrysogonum) esse scilicet. Eius hominis) Sex. Roscii. Docet autem Sex. Roscii bona lege nulla vānisse. Hæc) id est indignum esse bona hominis innocentis vānisse. Ut de eo potissimum) Multi enim viri clarissimi fuerunt, quorum bona vānierunt, de quibus itidem queri liceret. Siue Valeria est, siue Cornelia) Mortuis Cn. Papyrio Carbone in Sicilia & C. Mario filio Præneste Consulibus, ut novi Coss. fierent, Interregem Senatus creari iussit. Creatus est L. Valerius Flaccus. Author est Appianus libro primo, Omnium legum iniquissimam dissimillimamque legis L. Flaccus Interrex de Sylla tulit, ut omnia quæcunque ille fecisset, essent rata. Quæ lex non hominis sed temporis esse videtur. Author est Cicero in oratione contra Rullum ad Quirites. Flacco Interrege Dictatura, quæ per annos quadringentos intermissa fuerat, Syllæ, quādiu gerere vellet demandata est. Hæc lex proscriptionis a quo lata sit incertum sibi esse Cicero dicit, a Flacco ne, qui tulit, ut quæcunque Sylla fecisset, ea rata essent, an a L. Cornelio Sylla. Leges appellari solitas ex nominibus iis quæ proxima sequerentur prænomena alibi diximus. Inde lex Valeria, & lex Cornelia dictæ sunt, quas L. Valerius Flaccus & L. Cornelius Sylla tulerunt. Ocio) id est pace. Si lege) occisus est scilicet. Non in eum quem vis) id est non in L. Syllam. Ementiretur) id est plane mentiretur. Ut efficere & exorare magis sunt quā facere & orare, ita ementiri quā mentiri. Apud aduersarios) id est in præsidii aduersariorum. Id quod aperietur) id est plane & aperte dicetur. Si per vos licitum erit) id est si patiamini, & si attente audiat. Postea) id est iam. Ibi enim aperire incipit, Opinor enim esse in lege &c. In tabulas publicas nullas redierunt) id est in tabulis publicis scripta nō sunt, id est non sunt, ut vulgo loquuntur, irregistrata.

Lex Valeria.

Legum nomina.

Ementiri.

Nam lege quidem bona venire non potuisse constat. In-
 telligo me ante tempus Iudices hæc scrutari, & propemo-
 dum errare, qui cum capiti Sex. Roscii mederi debeam,
 rediuiam curem. Non enim laborat de pecunia, non vl-
 lius rationem sui commodi ducit, facile egestatem suam
 se laturum putat, si hac indigna suspitione, & ficto crimi-
 ne liberatus sit. Verum quaeso a vobis Iudices, vt hæc
 pauca quæ restant, ita audiat, vt partim me dicere pro me
 ipso putetis, partim pro Sex. Roscio. Quæ enim mihi
 ipsi indigna & intolerabilia videntur, quæque ad omnes,
 nisi prouidemus arbitror pertinere, ea pro me ipso, & ani-
 mi mei sensu, ac dolore pronuncio. Quæ ad huius vitæ
 casum, causamque pertineant, & quid hic pro se dici ve-
 lit, & qua conditione contentus sit, iam in extrema ora-
 tione nostra Iudices audietis. Ego hæc a Chrysogono mea
 sponte remoto Sex. Roscio quaero: Primū, quare ciuis opti-
 mi bona venerint? Deinde, quare hominis eius, qui neque
 apud aduersarios occisus est, bona venerint, cum in eos
 solos lex scripta sit? Deinde, quare aliquanto post eam
 diem venerint, quæ dies lege præfinita est? Deinde cur
 tantulo venerint? Quæ omnia, si quemadmodum solent
 liberti nequam & improbi facere, in patronum suū volue-
 rit conferre, nihil egerit. nemo est enim qui nesciat, pro-
 pter magnitudinem rerum multa multos, partim conui-
 uente, partim imprudente L. Sylla commisisse. Placet igitur
 in his rebus aliquid imprudentia præteriri? non placet
 Iudices, sed necesse est. Etenim si Iupiter Optimus Maxi-
 mus, cuius nutu & arbitrio cælum, terra, mariaque re-
 guntur, sæpe ventis vehementioribus, aut immoderatis

Lectura

Indigna suspicio
factum Chremes

Liberti

tempestatibus, aut nimio calore, aut intolerabili frigore hominibus nocuit, vrbes deleuit, fruges perdidit: quorum nihil pernicii causa diuino consilio, sed vi ipsa, & magnitudine rerum factum putamus. at contra, commoda quibus vtimur, lucemque qua fruimur, spiritumque quem ducimus, ab eo nobis dari atque impertiri videmus: quid miramur L. Syllam, cum solus rempublicam regeret, orbemque terrarum gubernaret, imperiique maiestatem, quam armis receperat, legibus confirmaret, aliqua animaduertere non potuisse? nisi hoc mirum est, quod vis diuina assequi non possit, si id mens humana adepta non sit.

*Pernici normm
anthoro g edio
Moro ix Cap. x m*

Ante tempus) id est citius quam debeam. Prius enim ostendere debeo Sex. Roscium contra omnem legem occisum, quam bona eius lege nulla venisse. Rediuias Reduiam curem) Rediuias est quum circa vngues cutis se resoluit, vt ait Sex. Pompeius. Sic autem dicta est, quia rediuire pro soluere dixerint antiqui. Sucida lana ex aqua frigida imposita rediuias sanat, vt ait Plinius cap. secundo, libri. xxix. Quæso a vobis Iudices) Attentos facit. In extrema oratione) id est in extrema parte orationis. in conclusione. De hoc dicendi modo, quam familiaris Ciceroni sit scribimus in commentariis in Catonem Maiorem. Apud aduersarios) id est in aduersariorum præditiis. In eos solos) aduersarios. Tantulo) Sex. enim Roscii bona erant sexagies sestertium, & venierunt tantum duobus millibus numm. Tantulo venierint) In primitimo diceretur tanti venierint. In patronum suum) L. Cornelii Syllæ Chrysogonus libertus erat, ideo L. Cornelius appellatus est. Magnitudinem rerum) quas L. Sylla gereret. Præteriti) a Sylla scilicet. Iupiter Opt. Max.) Iouem propter beneficia populus Romanus Optimum, propter vim Maximum nominauit, vt ait Cicero in oratione pro domo sua. Perdidit) id est vastauit. Pernicii causa) A. Gellius cap. xiiii. libri. ix. docens nomina quintæ declinationis apud veteres habuisse genitium, vt huius facies, facii & facie, hunc locum citat, vt probet huius pernicii a Cicerone dictum. Vi ipsa) Ventorum tempestatum &c. Magnitudine rerum) quas Iupiter ipse gerat. Eo enim aliis rebus agendis occupato hæc fiunt. Multa quoque diis imprudentibus fieri poetæ significant. Vt apud Homerum libro Iliados. xiiii. Iouem Iuno sopiuit. Eo dormiente Neptunus contra Iouis edictum.

Extrema oratio.

Tantulo venierint.

Iupiter Opt. Max.

Nota

Ducere spi-
ritum.

Græcos adiuvat. Experrectus Iunoni irascitur: fugientibus Troianis opitulatur id est apud Virgilium libro *Æn.* primo. Aeolus imprudente Neptuno ventos in mare immittit, agit & vexat Troianos. Id resciscēs Neptunus ventis Aeoloque irascitur, & mare pacat. Spiritumque quem ducimus) Ducere spiritum dicit, vt ante ducere animam. Receperat) id est recuperauerat.

Missā faci-
am.

Verum vt hæc missa faciam, quæ iam facta sunt, ex iis quæ nunc maxime fiunt, nonne quiuis potest intelligere, omnium architectum, & machinatorem vnum esse Chrysogonum, qui Sex. Roscii nomen deferendum curauit: hoc iudiciū, cuius honoris causa accusare se dixit Erucius.

DE SVNT NONNVLLA.

Audire
nunciū.

aptam, & ratione dispositam se habere existimant, qui in Salentinis aut in Brutiis habent, vnde vix ter in anno audire nunciū possunt. Alter tibi descendit de palatio, & ædibus suis: habet animi causa rus amœnum, & suburbanum, plura præterea prædia, neque tamen vllum nisi præclarum & propinquum: domus referta vasis Corinthiæ & Deliacis, in quibus est Authepsa illa, quam tanto precio nuper mercatus est, vt qui prætereuntes præcium enumerare audiebant, fundum venire arbitrantur. Quid præterea cælati argenti? quid stragulae vestis? quid pictarum tabularum? quid signorum? quid marmoris apud illum putatis esse? Tantum scilicet, quantum è multis splendidisque familiis, in turba & rapinis coaceruari vna in domo potuit. Familiam vero quantam, & quàm variis cum artificiis habeat, quid ego dicam? Mitto hæce arteis vulgares, coquos, pistores, lecticarios: animi & aurium causa tot homines habet, vt quotidiano cantu vo-

Vasa Cor-
inthia &
Deliaca.
Authepsa.

fraonte ut sit

cum, & neruorum, & tibiærum, nocturnisq; conuiujs tota
vicinitas personet. In hac vita ludices quos sumptus quo-
tidianos, quas effusiones fieri putatis?

Accusare se dixit Erucius. Nonnulla hoc loco deesse nemini dubium est. Ea ta-
men pauca esse arbitror, propterea quod ante dixerit pauca restare quæ dicturus
sit. Aptam, videtur præmittendum, habitationem aut villam aut latebram sue
nequitiae & ignauiae aptam &c. Qui in Salentinis aut in Brutiis habent) id est
habitant. Et si liceret diuinare quæ in superioribus desunt: legerem sic, Hoc iu-
diciu cuius honoris causa accusare se dixit Erucius, mendacii & manifestæ ca-
lumniae conuincit eos: nam nequitiae & ignauiae suæ latebrā aptam &c. Cuius
honoris causa) quia honestum est iudicibus si culpam viri coram eis arguit

Alter) Chrysogonus. Ostendit quæ diuitiae, quæque luxuria Chrysogono
ex hac proscriptione accreuerit, vt eum in inuidiam & odium Iudicibus addu-
cat. Vasis Corinthiis & Deliacis) Authore Plinio cap. secundo libri. xxxiiii.
ex illa antiqua æris gloria Corinthium maxime laudatur. Antiquissima autē
æris gloria Delia fuit, mercatus in Delo concelebante toto orbe. Authep-
sa illa) Authep-
sam vas esse Corinthium aut Deliacum preciosissimum significat.

Corinthiū
æs.

Deliacum
æs.

Authep-
sa.

Fundus
quid sit.

Stragula
vestis.

Lecticarij.

Fundum venire) Tanti enim authep-
sa iudicabatur, quanti fundus. Authore
Florentino Iurisc. libro Digestorum quinquagesimo, de verborum & rerum si-
gnificatione, fundi appellatione omne ædificiu & omnis ager continetur. Sed
in vsu, urbana ædificia, ædes rustica, villæ dicuntur. Locus vero sine ædificio in
vrbe, area: rure autem, ager appellatur. Idēq; ager cum ædificio fundus dicitur.

Quid stragulæ vestis?) Stragula vestis vt ait Alconius, picta est. Hac voce ali-
bi vsus Cicero est. Actione in Verrem tertia, Præterea greges equarum eius istū
abigendos curasse, argenti vestisque stragulæ quod fuerit curasse auferendū.
Actione quarta, Præterea greges nobilissimarum equarum abactos, argenti ve-
stisque stragulæ domi quod fuerit esse direptum. Itemq; Plena domus cælati ar-
genti, multaq; stragulæ vestis. Latini authore Varrone libro de Lingua latina
quarto, quicquid insternebant a sternendo stragulum appellabant. Quid pic-
tarum tabularum) Pictæ tabulæ, signa, id est imagines ceræ argenteæ aureæ,
etiam marmorariæ, vt pictores & statuarii apud veteres magno in precio fuerūt.

In turba & rapinis) id est in proscriptione. Artificijs) id est artificibus vt
seruitia pro seruis dicuntur. Leticarios) id est lecticarum artifices. Alioqui
lecticarii sunt, qui lecticam vehunt, vt in commentariis in Inuectiuas amplius
scribimus. Vocum & neruorum & tibiærum) Musica triplex est, quæ fit ore,
quæ manu, quæ flatu. Hanc musicam triplicem hoc loco signficat. Hanc autem
luxuriam Chrysogoni Cicero commemorat, vt eum in odiū & in inuidiam Iu-
dicibus adducat. In hac vita) id est in tali viuendi ratione.

Officina
nequitie.Delibutus
capillus.

Quæ vero conuiuia? honesta credo in eiusmodi domo: si
domus hæc habenda est potius, quam officina nequitie,
& diuersorium flagitiorum omnium. Ipse vero quemad-
modum composito & delibuto capillo passim per fo-
rum volitet cum magna caterua togatorum, videtis lu-
dices, & inuidetis: & vnum videtis ludices, ut omnes de-
spiciat, ut hominem præ se neminem putet, ut se solum
beatum, solum potentem putet. Quæ vero efficiat, &
quæ conetur, si velim commemorare, vereor ludices, ne
quis imperitior existimet, me causam nobilitatis victo-
riamque voluisse lædere. tametsi meo iure possum, si quid
in hac parte mihi non placeat, vituperare. Non enim ve-
reor ne quis alienum me animum habuisse a causa nobili-
tatis existimet. Sciunt ii, qui me norunt, me (pro illa
tenui infirmaque parte posteaquam id quod maxime volui,
fieri non potuit, ut componeretur) id maxime defendisse,
ut ii vincerent, qui vicerunt. Quis enim erat, qui non
videret humilitatem cum dignitate de amplitudine con-
tendere? Quo in certamine perditus ciuis erat, non se ad
eos iungere, quibus incolumibus, & domi dignitas, &
foris auctoritas retineretur. Quæ perfecta esse, & suum
cuique honorem & gradum redditum, gaudeo ludices,
vehementerque lætor: eaque omnia deorum voluntate,
studio populi Romani, consilio, & imperio, & felicitate
L. Syllæ gesta esse intelligo. Quod animaduersum est
in eos, qui contra omni ratione pugnarunt (non debeo re-
prehendere, quod viris fortibus, quorum opera eximia in
rebus gerendis extitit, honos habitus est) laudo. Quæ ut
fierent, idcirco pugnatum esse arbitror, meque in eo stu-

Alienas animus a nobi-
litatis causaContendere
incolumis

dio partium fuisse confiteor.

Credo) Ironia est. Potius quam officina nequitiae) Correctio est. Officina, ut ait Valla libro quarto est ubi opera fiunt, ut statuarii, fusoris, flatoris, caelatoris, excusoris, pictoris, sutoris fabri. Officina nequitiae per translationem dicitur, ubi admittitur multa, & quasi exercetur nequitia. Ut contra officina eloquentiae schola dicitur, ubi discipuli fiunt eloquentes. Cicero de Oratore ad Brutum de Isocrate, Quum doceret eos, qui partim in dicendo, partim in scribendo principes extiterunt, domus eius officina habita eloquentiae est. Composito & delibuto capillo) Authore Quintiliano libro quinto, vitam, vultum, incessum, habitum incusare multum valet ad conciliandum iis, quos iniustos facere volueris odium. Ut pro Cluentio aduersus Quintium Cicero, ipsam praetextam demissam ad talos infectatus est. Capillum compositum) id est calamistratum & delibutum Chrysogoni eadem ratione hoc loco Cicero infectatur.

Officina
nequitiae.

Officina
eloquentiae.

Delibutus
capillus.

Delibutus gaudio

Capillus
potius quam
capilli.

Delibuto) id est vincto. Ut de Claris oratoribus, Qui deuinctus erat fasciis, & multis medicamentis propter dolorem artuum delibutus. Delibutum gaudio per translationem Terentius in Phormione dicit, Satis est, si te delibutum gaudio reddo. Ad animam, inquit Donatus, transtulit, quod est corporis. Nam delibutus vinctus dicitur. Capillo) Capillos in numero plurali vulgus, capillum in singulari docti appellare solent. Per forum volitet) Id insolentiae inconstantiae & arrogantiae est. ut pro domo sua de P. Clodio, Quum tu florens ac potens per medium forum popularis volitares. Praese) id est comparatione sui. Caeteros homines comparatione sui belluas non homines esse putabat. Imperitior) id est simplicior, & de vulgo. Imperitos enim idiotas, & ut vulgo dicunt, simplices saepe appellat Cicero. Causam) id est partes nobilitatis, quas L. Sylla tutatus vicit. Laedere) id est reprehendere & vituperare. Pro illa tenui infirmaque parte) quae plebeiorum erat, quam Marius tutabatur. Ut componeretur) id est ut pax & concordia restitueretur. Componere enim sedare est. Virg. i. Aen. Sed motos praestat componere fluctus. Ii vincerent) Syllani scilicet. Humilitatem cum dignitate) id est plebeios cum patriciis. Est autem intellectio. Res enim dicitur, & persona intelligitur. De amplitudine) id est de magnitudine, & ut vulgo dicunt, de superioritate. Ad eos) nobiles & patricios. Quibus incolumibus) id est victoribus. Domi) id est in vrbe in patria, & foris, id est extra urbem, extra patriam. Quia in re domi & foris saepe dicuntur. Ut frustra sunt foris arma, nisi est consilium domi. Quod animaduersum est in eos) id est quod proscripti sunt, eorumque bona publicata. Animaduersere in aliquem est eum legitime punire, quasi adhibita animaduersione, nequid temere fiat de qua re Laurentius Valla accurate differit. Viris fortibus) Syllanis militibus. Honos habitus est) id est data sunt praemia. Ut ante, Nonne satis fuit his gratias agere denique ut per liberaliter ageretur, honoris aliquid haberi &

Habere honorem.

Sin autem id actum est, & idcirco arma sumpta sunt, ut
 homines postremi, pecuniis alienis locupletarentur, & in
 fortunas vniuscuiusque impetum facerent, & id non modo
 re prohibere non licet, sed ne verbis quidem vituperare,
 tum vero in isto bello non recreatus, neque restitutus, sed
 subactus, oppressusque populus Romanus est. Verum
 longe aliter est, nihil horum est Iudices: non modo non
 lædetur causa nobilitatis, si istis hominibus resistetis, ve-
 rum etiam ornabitur. Etenim qui hæc vituperare volunt,
 Chrysogonum tantum posse queruntur: qui laudare vo-
 lunt, concessum ei non esse commemorant. Ac iam nihil
 est quod quisquam aut tam stultus, aut tam improbus sit,
 qui dicat, vellem quidem liceret, hoc dixissem: dicas li-
 cet, hoc fecissem, facias licet, nemo prohibet. hoc decre-
 vissem. decerne, modo recte, omnes approbabit. hoc
 iudicasset: laudabunt omnes, si recte & ordine iudicaris.
 Dum necesse erat, resque ipsa cogebat, vnus omnia po-
 terat. qui posteaquam magistratus creauit, legesque con-
 stituit, sua cuique procuratio auctoritasque est restituta.
 Quam si retinere volunt ii, qui receperunt, in perpetuum
 poterunt obtinere. Sin has cædes, & rapinas, & hos tan-
 tos tamque profusos sumptus aut facient, aut approba-
 bunt, nolo in eos grauius quicquam, ne hominis quidem
 causa, dicere. Vnum hoc dico, nostri isti nobiles, nisi vi-
 gilantes & boni & fortes & misericordes erunt, iis homi-
 nibus, in quibus hæc erunt, ornamenta sua concedant ne-
 cesse est. Quapropter desinant aliquando dicere, male ali-
 quem loquutum esse, si quis vere ac libere locutus sit: de-

arma sumere

locupletari alienis pecuniis

arma sumere

sumere

suauiter

sumere

sumere

sumere

profusi sumptus

finant suam causam cum Chrysogono communicare : desinant, si ille læsus sit, de se aliquid detractum arbitrari: videant ne turpe miserumque sit, eos qui equestrem splendorem pati non potuerunt, serui nequissimi dominationem ferre posse. Quæ quidem dominatio Iudices in aliis rebus antea versabatur : nunc vero quam viam munitet, quod iter affectet, videtis : ad fidem, ad iusiurandum, ad iudicia vestra, ad id, quod solum prope in ciuitate syncerum sanctumque restat. Hic ne etiam sese putat aliquid posse Chrysogonus : hic etiam potens esse vult : O rem miseram atque acerbam.

Communicare

Equestres Splendor

Munitio

Homines postremi) id est perditissimi, quales sunt T. Roscii & Chrysogonus. Hæc) id est hanc nobilitatis victoriam. Concessum ei non esse) id est imprudente Sylla hæc eum facere commemorant. Tam stultus) id est tam imperitus, tam simplex. Vnus omnia poterat) id est L. Sylla omnem potestatem habebat. Nam Dictator factus erat. Magistratus creauit) Creare magistratus rarissime, facere magistratus sæpissime a Cicerone dici inuenias. Cuiusque) magistratui. Quam) magistratuum procurationem & auctoritatem. Ii) id est eius ordinis homines, id est nobiles. si enim Syllæ beneficio recuperauerunt etiam eos magistratus, quos plebi in eius secessione concedere coacti fuerant, vel cuiusmodi est, ut alter Consulum e plebe esset. Nostri isti nobiles) qui gerunt magistratus. In quibus hæcerunt) id est qui erunt vigilantes boni &c. Ornamenta sua) id est suos magistratus. Male loquutum esse. Sic dixit, ut dicimus aliquem male audire, non malum seu debilem aut corruptum habeat auditum, sed de quo mala dicuntur : & qui ea de se audiens dici male afficitur. Sic hoc loco male loquutum dicit, non qui cum vitio & impedimento linguae sit loquutus : sed qui maledixerit, id est detraxerit & inique locutus sit. Equestrem splendorem) Equites enim lege Sempronia iudicauerunt per annos quinquaginta. Iis L. Sylla iudicandi potestatem ademit propterea quod in ciuili dissensione Cinnæ fauerant. Serui nequissimi) Chrysogoni, qui Syllæ seruus fuit. In aliis rebus) in proscriptione in sectione. Hic) id est in vestris iudiciis. Aliquid posse) id est aliquam potestatem habere.

Postremi homines.

Creare magistratū & facere.

Equites Iudices.

Neque me hercules hoc indignè fero, q̄ verear, ne quid possit: verum quòd ausus est, quòd sperauit sese apud tales viros aliquid ad perniciem posse innocentis, id ipsum queror. Idcirco ne expectecta nobilitas armis atque ferro rempublicam recuperauit, vt ad libidinem suam liberi seruulique nobilium, bona, fortunas vestras, nostrasque vexare possent: Si id actum est, fateor me errasse, qui hoc maluerim: fateor insanisse, qui cum illis senserim. tametsi inermis Iudices sensi. Sin autem victoria nobilium ornamento, atque emolumento reipublicæ, populoque Romano debet esse, tum vero optimo & nobilissimo cuique meam orationem gratissimam esse oportet. Quòd si quis est, qui & se, & causam lædi putet, cum Chrysogonus vituperetur, is causam ignorat, se ipsum prope non nouit. Causa enim splendidior fiet, si nequissimo cuique resistetur. Ille improbissimus Chrysogoni fautor, qui sibi cum illo rationem communicatam putat, læditur, cum ab hoc splendore causæ separatur. Verum hæc omnis oratio (vt iam ante dixi) mea est, quæ me vti respublica & dolor meus, & istorum iniuria coegit. Sed Roscius horum nihil indignum putat, neminem accusat, nihil de suo patrimonio queritur: putat homo imperitus morum, agricola & rusticus, ista omnia, quæ vos per Syllam gesta esse dicitis, more, lege, iure gentium, facta culpa liberatus, & crimine nefario solutus, cupit à vobis discedere. si hac indigna suspitione careat, animo æquo se carere suis omnibus comodis dicit. rogat oratque te Chrysogone, si nihil de patris fortunis amplissimis in suam rem conuertit, si nulla in re te fraudauit, si

Expectecta
nobilitas.

orationem ad
utatur propter
affectus,

preparatio ad
orationem,

tibi optima fide sua omnia concessit, adnumerauit, appen-
dit, si vestitum, quo ipse tectus erat, annulumque dedit, os
suum tibi tradidit: si ex omnibus rebus se ipsum nudum,
neque preterea quicquam excepit, ut sibi per te liceat inno-
centi amicorum opibus vitam in egestate degere. Prædia
mea tu possides, ego aliena misericordia uiuo, concedo: &
quod animus æquus est, & quia necesse est, mea domus tibi pa-
tet, mihi clausa est fero.

Ad perniciem innocentis) id est ad damnationem Roscij. Experfecta nobis
litas) quæ anteciuilem dissensionem quodammodo sopita videbatur, quod de ius-
re eius tam multa plebei & equites usurparent. Aut quæ ante Syllæ reditum
marianis tam fortiter non resistebat. Qui hoc maluerim) ut vinceret nobili-
tas. Meam orationem) id est hanc defensionem, & potissimum partem hanc
qua Chrysogonum infector. Grauiissimam) Alijs in codicibus lego gratissimā,
quæ lectio magis placet. Causam) nobilitatis. Ut iam ante dixi) Id enim ante
dixit. Verum quæ a vobis Iudices, ut hæc pauca quæ restant, ita audiat, ut par-
tim me dicere pro me ipso putetis, partim pro Sexto Roscio. Respub. & dolor
meus) Antea dixit, Quæ mihi ipsi indigna & intolerabilia videntur, quæq; ad
omnes, nisi prouidemus, arbitror pertinere, ea pro me ipso, & animi mei sensu ac
dolore pronuncio. Istorum iniuria) quam isti T. Roscij & Chrysogonus faciunt.
Sed Roscius. Quamuis antea pollicitus sit hæc se dicturum pro Sexto Roscio.
Ea tamen conclusio est huius orationis per commiserationem. Mouet enim af-
fectus iudicibus ab inhumana Chrysogoni crudelitate, & a Sexti Roscij impe-
ritia, fortuna acerba, & aduersarum rerum æquo animo patientia, modo parrici-
dij suspicionem Iudicum sententia liberetur. Vos) accusatores. Culpa liberatus)
id est absolutus. Rogat oratque te Chrysogone) Aquila Romanus de Apo-
strophe scribens hoc Ciceronis exemplo utitur. Si nulla in re te fraudauit) id
est si in re nulla te decepit, si tibi omnia sua bona tradidit. Hoc in loco attende. Fraudare
fraudare in re iusta & honesta dici. Iure enim & honeste Roscius aliqua ex bonis in re hone-
stis retinere poterat. Id si fecisset, Chrysogonum fraudasset. Optima fide) id est ita dicitur.
fidelissime. Adnumerauit appendit) Pecunia partim numerabatur partim pe-
debatur. Os suum, id est oris & vultus imaginem in annulo expressam. Præ-
dia mea tu possides) Illud in oratione vim habet maximam, ut orator litigatoris
voce utatur. Ea autem prosopopeia est, quam ad miserationem commouendam
valere Quintilianus libro sexto scribit. Animus æquus est) id est id æquo ani-
mo fero.

Familia mea maxima vteris, ego seruum habeo nullum:
 patior, & ferendum puto. Quid vis amplius? quid inse-
 queris? quid oppugnas? qua in re tuam voluntatem laedi
 a me putas? ubi tuis commodis officio? quid tibi obsto?
 Si spoliatorum causa vis hominem occidere, spoliasti. Quid
 quaeris amplius? Si inimicitiarum: quae sunt tibi inimici-
 tia cum eo, cuius antea praedia possedisti, quam ipsum co-
 gnosti? Sin metuis: ab eo ne aliquid metuis, quem vides
 ipsum ab sese tam atrocem iniuriam propulsare non posse?
 Sin quod bona, quae Roscii fuerunt, tua facta sunt, idcir-
 co hunc illius filium studes perdere, nonne ostendis id te
 vereri, quod praeter ceteros tu metuere non debeas, nequa-
 do liberis proscriptorum bona patria reddantur? Facis
 iniuriam Chrysogone, si maiorem spem emptionis tuae,
 in huius exitio ponis, quam in his rebus quas L. Sylla gese-
 rit. Quod si tibi causa nulla est cur hunc miserum tanta
 calamitate affici velis: si tibi omnia sua praeter animam
 tradidit, nec sibi quicquam paternum, ne monumenti qui-
 dem causa reservauit: per deos immortales quae ista tan-
 ta crudelitas est? quae tam fera immanisque natura? Quis
 unquam praedo fuit tam nefarius? quis pirata tam barbarus?
 ut cum integram praedam sine sanguine habere pos-
 set, cruenta spolia detrahere mallet? Scis hunc nihil ha-
 bere, nihil audere, nihil posse, nihil unquam contra rem
 tuam cogitasse: & tamen oppugnas eum, quem neque
 metuere potes, neque odisse debes, nec quicquam habere
 re iam reliqui vides, quod ei detrahere possis. nisi hoc in-
 dignum putas, quod vestitum sedere in iudicio vides, quem
 tu e patrimonio tanquam e naufragio nudum expulisti.

in meo seruum ut
 in dignum hominem qui
 utraque sunt

Commotus fuit
 ut exprobatum

Detrahere alicui
 vel de aliquo

Quasi vero nescias hunc & alii & vestiri à Cæcilia Balearici Cæcilia
 filia, Nepotis sorore, spectatissima foemina: quæ cum pa-
 trem clarissimum, amplissimos patruos, ornatissimum fra-
 trem haberet, tamen, cum esset mulier, virtute perfecit, ut
 quanto honore ipsa ex illorum dignitate afficeretur, non
 minora illis ornamenta ex sua laude redderet. An quod di-
 ligenter defenditur, id tibi indignum facinus videtur? Mihi
 crede, si pro patris eius hospitibus, & gratia vellent omnes
 huius hospites adesse, & auderent libere defendere, satis co-
 piose defenderetur.

Familia mea) id est meis servis. Ab eo ne aliquid metuis) Ut in Andria
 Terentij, Metui a Chryside. De hoc dicendi genere ante diximus. Præter cæte-
 ros) bonorum emptores. Præter animam) id est vitam. Neque metuere) quia
 nihil audet. Neque odisse) quia nihil potest. A Cæcilia Balearis filia) Balearici
 fortasse non Balearis legendum sit. Authore Asconio Pædiano in orationem
 pro Cornelio de maiestate Q. Metellus Nepos Balearici filius fuit. Huius Metel-
 li Nepotis filius eodem nomine appellatus est. Is & Metellus Celer nihil in cau-
 sis versati, nec sine ingenio, nec indocti populare dicendi genus assecuti erant, ut
 ait Cicero de Claris oratoribus. Licet hoc loco conijcere Q. Metellum Nepotem
 Balearici filium Balearicum quoque appellatum esse, aut in narratione legendum
 esse, sese ad Cæciliam Nepotis sororem &c. quamvis in exemplis omnibus scri-
 ptum inueniam Nepotis filiam. Spectatissima) id est optima & probatissima.
 Ut M. Fonteij matrem Cicero lectissimam foeminam appellat. Patrem clarissi-
 mum &c) Multi ex Metellorum familia fuerunt viri clarissimi, qui ex deuictis a
 se nationibus nomina acceperunt, ut Macedonicus, Numidicus, Balearicus, Cre-
 ticus, Dalmaticus. Quum C. Verris causa ageretur, tres Metelli fratres erant,
 quorum vnus Consul, alij duo Prætores eodem anno fuerunt. Ut est apud Ci-
 ceronem in accusatione Verris. Quum esset mulier) Mulieris enim quàm
 viri minor virtus est. Itaque Cæciliæ magna laus est. Virtute) id est animi
 magnitudine. Ex illorum) patruorum & fratris. Omnes huius hospites)
 Ut Metelli, Seruili, Scipiones. Satis copiose) id est a satis multis. Nam ut
 multos rei accusatores, ita defensores esse licebat.

Spectatissi-
 ma mulier
 & lectissi-
 ma.

h ij

Sin autem pro magnitudine iniuriæ, pro eoque, quod
 summa Reipublice in huius periculo tentatur, hæc om-
 nes vindicarent, consistere mehercule vobis isto in loco
 non liceret. Nunc ita defenditur, non sane ut moleste fer-
 re aduersarii debeant, neque ut se potentia superari pu-
 tent. Quæ domi gerenda sunt, ea per Cæciliam transi-
 guntur: fori iudiciiue rationem Messala, ut videtis Iu-
 dices, suscepit: qui si iam satis ætatis atque roboris habe-
 ret, ipse pro Sexto Roscio diceret. Quoniam ad dicen-
 dum impedimento est ætas, & pudor, qui ornat æta-
 tem, causam mihi tradidit, quem sua causa cupere, ac de-
 bere intelligebat. Ipse assiduitate, consilio, auctoritate,
 diligentia perfecit, ut Sexti Roscii vita erepta de mani-
 bus sectorum, sententiis iudicum permitteretur. Nimi-
 rum Iudices pro hac nobilitate pars maxima ciuitatis in
 armis fuit: hæc acta res est, uti nobiles restituerentur in
 ciuitatem: qui hoc facerent, quod facere Messalam vide-
 tis: qui caput innocentis defenderent: qui iniuriæ resiste-
 rent: qui quantum possent, in salute alterius, quam in
 exitio mallent ostendere. Quod si omnes qui eodem lo-
 co nati sunt, facerent, & Respub. ex illis, & ipsi ex inui-
 dia minus laborarent. Verum si à Chrysogono Iudices
 non impetramus, ut pecunia nostra contentus sit, vitam
 ne petat: si ille adduci non potest, ut cum ademerit no-
 bis omnia, quæ nostra erant propria, ne lucem quoque
 hanc, quæ communis est, eripere cupiat: si non satis ha-
 bet auaritiam suam pecunia explere.

Assiduitas

*Laboraret
ex inuidia.*

Summa Reipub. &c.) id est hoc iudicium ad Rempub. pertinet. Nam si damnetur Roscius, proscriptorum aliorum liberi in iudicium vocabuntur. Vobis) id est tibi & T. Roscijs. Messala) De hoc Messala Cicero de Claris Oratoribus, M. inquit, Messala minor natu quam nos, nullo modo inops, sed non minus ornatus genere verborum, prudens, acutus, minime incautus, patronus in causis cognoscendis componendisq; diligens, magni laboris, multae operae, multarumque causarum. A dolescens autem Cicero hanc causam defendit, ut est apud A. Gellium. Si iam satis aetatis) Authore Vlpiano libro Digestorum tertio de postulando Praetor puerum, id est eum qui annum septimumdecimum in totum non compleuit postulare prohibet. Quia moderatam hanc aetatem Praetor ratus est ad procedendum in publicum. Roboris) in dicendo scilicet. Nam defendere laboriosum magis est quam accusare. Aut roboris, id est roboratae & firmatae aetatis, quam virilem appellant, de qua pro Cluentio scribimus. In qua aetate minus pudoris est. Aetatem) id est pueritiam. Quem sua causa cupere) In huius orationis exordio amplius Cicero dicit de ijs, qui a se contenderunt, ut Roscium defenderet. Sua causa) id est propter amicitiam beneficia & dignitatem suam. Pro hac nobilitate) id est causa huius nobilitatis. Pars maxima ciuitatis) id est plebeij & patricij in ciuili dissensione Syllae & Marij. Haec acta res est) victore Sylla. Nobiles qui eiectioni fuerant) quo tempore Sylla exercitum ducebat contra Mithridatem. Qui) nobiles restituti. Quantum possent) id est quantam potestatem haberent. Ea autem vera sinceraque nobilitas est, quae potestatem suam in iuuandis hominibus non in ledendis & opprimendis ostendit. Hac ratione ad diuinam naturam accedere se propius ostendit. Alijs enim prodesse diuinum est. Hinc ethnici Iouem & Iunonem a iuuando appellauerunt. Ipsi deos inferos esse putauerunt qui soli nocerent. Inde illud antiquum prouerbum est, Homo est homini deus. Deus est mortali iuuare mortalem, Plinius scribit. Nolim dicere, quamuis hic locus adimoneat, nonnullos esse nobiles hac aetate, qui aliorum exitio potius quam salute nobilitatem suam ostentare cupiant. Eodem loco) id est eodem genere, id est qui sunt nobiles. Ex illis) nobilibus. Pecunia nostra) id est bonis nostris omnibus. Propria) Vulgus diceret proprietaria. Quae communis est) Haec autem lux communis est, non modo hominum, sed etiam belluarum. Auari- Explere etiam suam explere) id est satiare mitigare sedare. In hoc enim verbo explere particula ex habet vim complendi significationem. Ut pro P. Sylla, Te ipsum iam odium famem libidine &c. Torquate expletum huius miserijs pateat. Hinc dicit Cicero explere animos inuidorum, odium, famem, libidinem. In oratione pro domo sua, Expleui animos inuidorum, placui odia improborum, saturavi etiam perfidiam & scelus perditorum. Pro Milone, Quum sanguine inimici expleisset odium suum. In Vatinius, Ex epulo magnificentissimo famem illam veterem tuam non expleras. Pro domo sua, Neque porro illa manus copiaeque Catilinae caementis ac tegulis meorum tectorum se famem suam expleturas putauerunt. Pro

M. Caelio, Cum hac si quis adolescens forte fuerit, vtrum hic tibi L. Herenni adulter an amator? expugnare pudicitiam an explorare libidinem voluisse videatur? Satiare & saturare similiter dici alio loco scribemus.

Nisi etiam crudelitate sanguinis praeditus sit: vnum per-
fugium Iudices, vna spes reliqua est Sexto Roscio, eadem
que Reipublicae vestra pristina bonitas, & misericordia:
quae si manet, salui etiam nunc esse possumus. Sin ea cru-
delitas, quae hoc tempore in Republica versata est, vestros
quoque animos (id quod fieri profecto non potest) durior
Actum est res acerbioresque reddidit, actum est Iudices, inter feras sa-
tius est aetatem degere, quam in hac tanta immanitate ver-
sari. Ad eam ne rem vos reseruari estis? ad eam ne rem dele-
cti? ut eos condemnaretis, quos sectores, ac sicarii iugulare
non potuissent? Solent hoc boni Imperatores facere, cum
praelium committunt, ut in eo loco, quo fugam hostium
fore arbitrentur, milites collocent: in quos, si qui ex acie fu-
gerint, de improviso incidant. Nimirum similiter arbitran-
tur isti bonorum emptores, vos hic tales viros sedere, qui
excipiat eos, qui de suis manibus effugerint. Diu prohibe-
ant Iudices, ut hoc, quod maiores consilium publicum vo-
cari voluerunt, praesidium sectorum existimetur.

Præditus
crudelitate

Crudelitate praeditus) Quod praeditus in bona re dicatur saepius nemo du-
bitat. Ut autem in re mala nonnunquam dici intelligas, aliquot Ciceronis ex-
empla ascripsimus. Ex orationibus, Pro Q. Roscio, Proh dii immortales, esse
ne quenquam tanta audacia praeditum. Diuinatione, Homo singulari cupiditate,
audacia, scelere praeditus. Actione in Verrem quinta, Quae tua donatio
singulari impudentia praedita noua Siculis omnibus, mihi vero incredibilis vi-
debatur. Pro L. Flacco, Antequam dico a quibus, qua spe, qua vi, qua re concu-
tatis, qua leuitate, qua egestate, qua perfidia, qua audacia praeditis, dicam de ge-
nere vniuerso, & de conditione omnium nostrum. Eadem quae Reipub.) Nam

reditus actio in
malam hic accipitur
partem

Actum est res acerbioresque reddidit, actum est Iudices, inter feras sa-
tius est aetatem degere, quam in hac tanta immanitate ver-
sari. Ad eam ne rem vos reseruari estis? ad eam ne rem dele-
cti? ut eos condemnaretis, quos sectores, ac sicarii iugulare
non potuissent? Solent hoc boni Imperatores facere, cum
praelium committunt, ut in eo loco, quo fugam hostium
fore arbitrentur, milites collocent: in quos, si qui ex acie fu-
gerint, de improviso incidant. Nimirum similiter arbitran-
tur isti bonorum emptores, vos hic tales viros sedere, qui
excipiat eos, qui de suis manibus effugerint. Diu prohibe-
ant Iudices, ut hoc, quod maiores consilium publicum vo-
cari voluerunt, praesidium sectorum existimetur.

Imperato-
rum i acie

Imperato-
rum i acie
in eo loco, quo fugam hostium
fore arbitrentur, milites collocent: in quos, si qui ex acie fu-
gerint, de improviso incidant. Nimirum similiter arbitran-
tur isti bonorum emptores, vos hic tales viros sedere, qui
excipiat eos, qui de suis manibus effugerint. Diu prohibe-
ant Iudices, ut hoc, quod maiores consilium publicum vo-
cari voluerunt, praesidium sectorum existimetur.

Imperato-
rum i acie
in eo loco, quo fugam hostium
fore arbitrentur, milites collocent: in quos, si qui ex acie fu-
gerint, de improviso incidant. Nimirum similiter arbitran-
tur isti bonorum emptores, vos hic tales viros sedere, qui
excipiat eos, qui de suis manibus effugerint. Diu prohibe-
ant Iudices, ut hoc, quod maiores consilium publicum vo-
cari voluerunt, praesidium sectorum existimetur.

Reip. causam cum hac Roscij causa coniungit. Quæ hoc tempore) In hac cru-
 deli proscriptione Syllæ. Vestros quoque animos) Vsu venire solet, vt qui natura Consuetu-
 sunt lenes & misericordes, earum rerum quæ lenitati & misericordiæ contrariæ dinis vis.
 sunt, assiduitate, naturam mutant. Vt postea dicit Cicero, Vt videre licet Iudices
 primum in reos misericordes, deinde consuetudine factos seueriores. Actum
 est) Prouerbialis sententia est, qua desperatio significatur. Ea comici sæpe vtun-
 tur. Reseruati) a fortuna, vt arbitror, q̃ cū nobilibus alijs ab aduersarijs occisi
 non estis. Delecti) Iudices scilicet. Iudicium enim primum delectus fiebat, dein-
 de sortitio, vt alio loco diximus amplius. Committunt) id est incipiunt. Vt Cōmittere
 pro Milone, Ante ipsam, inquam, Bonam deam quum prælium commisisset,
 primum illud vulnus acceperit, quo teterrimam mortem obiret. Committere
 enim vt ait Sextus Pompeius proprie est simul mittere. Nunc eo vtimur &
 pro facere, & pro delinquere, & pro incipere. Nonio quoque Marcello, authore
 committere initiare est, id est incipere. Virgilius libro Aeneidos quinto, Et tu-
 ba commissos medio canit aggere ludos. Varro Endymionibus, Discumbimus
 multitudo, minus mature coenam committitis. De improviso) Vt de repen- De impro-
 te & repente, ita de improviso & improviso pro eodem dicimus. Cicero libro uiso & im-
 Epistolarum ad Atticum decimoquinto. Etiam illud, quid est quod non perti- prouiso.
 mescendum sit? quum hominem temperantem, summum medicum tantus
 improviso moribus oppresserit? Idem libro de Officijs secundo, Quumque ty-
 rannum Methodeum improviso oppressisset, sexcentos exules, qui locupletis-
 mi fuerant eius ciuitatis, restituit. Idem pro L. Murena, Tempestates sæpe cer-
 to aliquo cæli signo commouentur, sæpe improviso nulla ex certa ratione, ob-
 scura aliqua ex causa concitantur. Isti bonorum emptores) Hos modo bono-
 rum emptores, modo sectores appellat. Sedere) id est Iudices esse. Excipiat) Excipere.
 id est recipiat & interficiat. Vt excipere feram dicimus. Authore Nonio Mar-
 cello excipere est opprimere vel circumuenire. Virgilius libro Aeneidos secundo,
 Et scelerum furijs agitated Orestes Excipit incautum. M. Tullius ad Pom-
 peium libro quarto, Admoniti sumus, vt caueremus, ne exciperemur a Cæsare.
 Consilium publicum) Senatum intelligit. Ex quo solum erant tum Iudi-
 ces. Equitibus enim) vt diximus, iudicandi potestatem Sylla ademit, quam
 solis Senatoribus permisit. Hoc autem loco Iudices Cicero ita afficit, vt verean-
 tur crudelitatis nomen nisi Sex. Roscium absoluant.

An vero Iudices vos non intelligitis nihil aliud agi, nisi vt
 proscriptorum liberi quauis ratione tollantur? & eius rei
 initium in vestro iureiurando, atque in Sexti Roscij pericu-

etiam aliam sum-
 pta reuolunt aliam
 huius perfore

lo quæri? **Dubium** est ad quem malefîcium pertineat, cum videatis ex altera parte sectorem, inimicum, sicarium, eundemque accusatorem hoc tempore: ex altera parte egentem, probatum suis, filium, in quo non modo culpa nulla, sed ne suspitio quidem potuit cõsistere? Nunquid hic aliud videtis obstare Roscio, nisi quod patris bona venierunt? Quod si id vos suscipitis, & eadem in re operam vestram profitemini: si idcirco sedetis, vt ad vos adducantur eorum liberi, quorum bona venierunt: caute per deos immortales iudices, ne noua, & multo crudelior per vos proscriptio instaurata esse videatur. Illam priorem, quæ facta est in eos, qui arma capere potuerunt, tamen Senatus suscipere noluit, ne quid acrius quàm more maiorum comparatum est, publico consilio factum videretur. Hanc verò quæ ad eorum liberos, atque ad infantiũ puerorum incunabula pertinet, nisi hoc iudicio à vobis reiicitis, & aspernamini, videte per deos immortales, quem in locum Rempub. peruenturam putetis. Homines sapientes, & ista auctoritate & potestate præditos, quæ vos estis, ex quibus rebus maxime Respub. laborat, iis maxime mederi conuenit. Vestrum nemo est, quin intelligat populum Romanum, qui quondam in hostes lenissimus existimabatur, hoc tempore domestica crudelitate laborare. Hanc tollite ex ciuitate iudices, hanc pati nolite diutius in hac Repub. versari, quæ non modo id habet in se malum, quod tot ciues atrocissime sustulit, verum etiam hominibus lenissimis ademît misericordiam consuetudine incommodorum. Nam cum omnibus horis aliquid atrociter fieri videmus, aut audimus; etiã qui natura mitissimi sumus,

Quia in minoribus
et maioribus etatibus
ita possunt

videtur

assiduitate molestiarum sensum omnem humanitatis ex animis amittimus.

Deest aliquid.

Nihil aliud agi) Alijs in locis sæpe diximus, Ciceronem solitum esse ostendere quam tulerint sententiam Iudices, non ad reum solum pertinere, sed ad alios, vel ad Iudices ipsos, vel ad Rempub. Quauis ratione) aut per sectores, aut per vos Iudices. In vestro iureiurando) id est in vestra sententia. Dubium est) Initium conclusionis hoc loco esse possit, quæ sit per enumerationem. Ex altera parte) id est in subsellijs accusatorij. Sectorē) T. Rosciū Magnū. Ex altera parte) id est ex dextra Iudicij parte. In ea enim reū sedere mos erat, vt meliores magisque propitios haberet Iudices. Naturalis enim fauor est pro laborantibus, nisi calamitate digni sint. Probatum suis) Amerinis. Cōsistere). i. existere & apparere etiam accusatione Erucij. Suscipitis) id est approbatis. Id autem approbatis, si Roscium damnatis. Paulo post dicit, Senatus suscipere noluit. Proferimini) id est pollicemini. Qui arma capere potuerunt) per etatem scilicet. i. qui iuuenes aduersarij, vel in præsijs aduersariorum fuerunt. Infantium puerorum) Vt in libro de Oratore secundo, Ego autem, si quem nunc plane rudem institui ad dicendum velim, his potius tradam assiduū vno opere eandem incudem diē notetque fundentibus, qui omnes tenuissimas particulas, atque omnia minima mansa, vt aiunt nutrices, infantibus pueris in os inserant. Ex quibus rebus) Ordo est. Conuenit homines sapientes mederi ijs rebus, quibus ex rebus Respub. laborat. Quondam in hostes lenissimus existimabatur) Qui proprio nomine perduellis erat, is hostis vocabatur, lenitate verbi tristitiam rei mitigante. Hostis enim apud Romanos veteres is dicebatur, quem nunc peregrinum dicimus, vt est apud Ciceronem in libro de Officijs primo. Domestica crudelitate) id est ciuili, quæ scilicet fuit in ciuili dissensione, & in Syllæ p̄scriptione. Crudelitate laborare) Laborare crudelitate & laborare ex crudelitate, hocque posterius dici sæpius, id quod alibi scripsimus, ex hac oratione cognoscere licet. Assiduitate molestiarum) id est incommodorum consuetudine. Sensem omnem humanitatis) id est omnem humanitatem, quam in nobis natura sentimus. Amittimus) id est ablegamus, & eiicimus. Amittere pro dimittere Romanos veteres dixisse Donatus scribit. Ad finem orationis huius aliquid deesse dubium non est, quod, vt alia multa temporis iniuria interciderit.

Infantes
pueri.

Amittere.

Finis ad Calendas Septemb. 1530.

Sub prelo Iodoci Badii Ascensii, cui rogatu D. Syluii
sequens concessum est priuilegium.

CAutum est auctoritate subregia, ne quisq̃ commenta-
rios Francisci Syluii Ambiani hos in orationem M.
Tullii Ciceronis pro Sex. Roscio post primam hanc im-
pressionem rursus in amplissimo Francorum regno im-
primere audeat, aut aliubi impressos in dicto regno venun-
dare, aut quouis pacto distrahere, sub pœna confiscationis
librorum impressorum & arbitraria, præter eum cui impri-
mendos mandauit. Mandauit autem hos & plures alios
Iodoco Badio Ascensio: tradito illi diplomate signato
manu C.V. Parisien. Præfecti.

De la Barre.